

**Alexandri Benedicti physici Anatomice siue historia corporis humani /
Adiectvm est huic opusculum Georgij Vallae [i.e. De humanae faciei,
corporis partibus.] Placen. eiusdem rei siue argumenti, elegans sane &
perutile.**

Contributors

Benedetti, Alessandro, approximately 1450-1512.
Valla, Giorgio, 1447-1500.

Publication/Creation

[Coloniae] : Eucharius [Cervicornus] excudebat, An. M.D. XXVII. [1527]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qtn6zg7c>

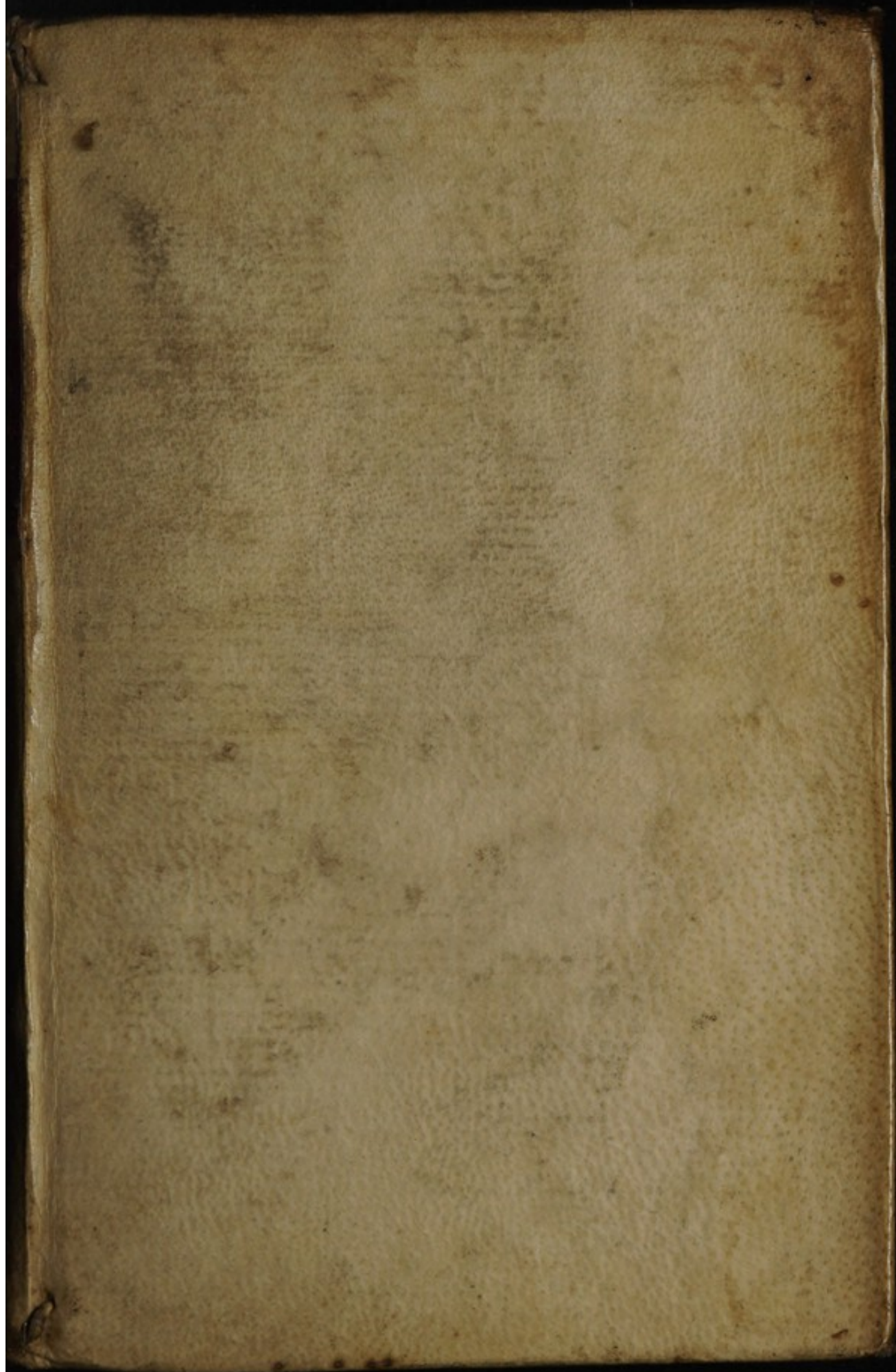
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ANATOMIA
—
ALEX.
BENEDICTUS
—
GEORG VALLA
PLACENTINUS
—
1527.

77
13 900

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

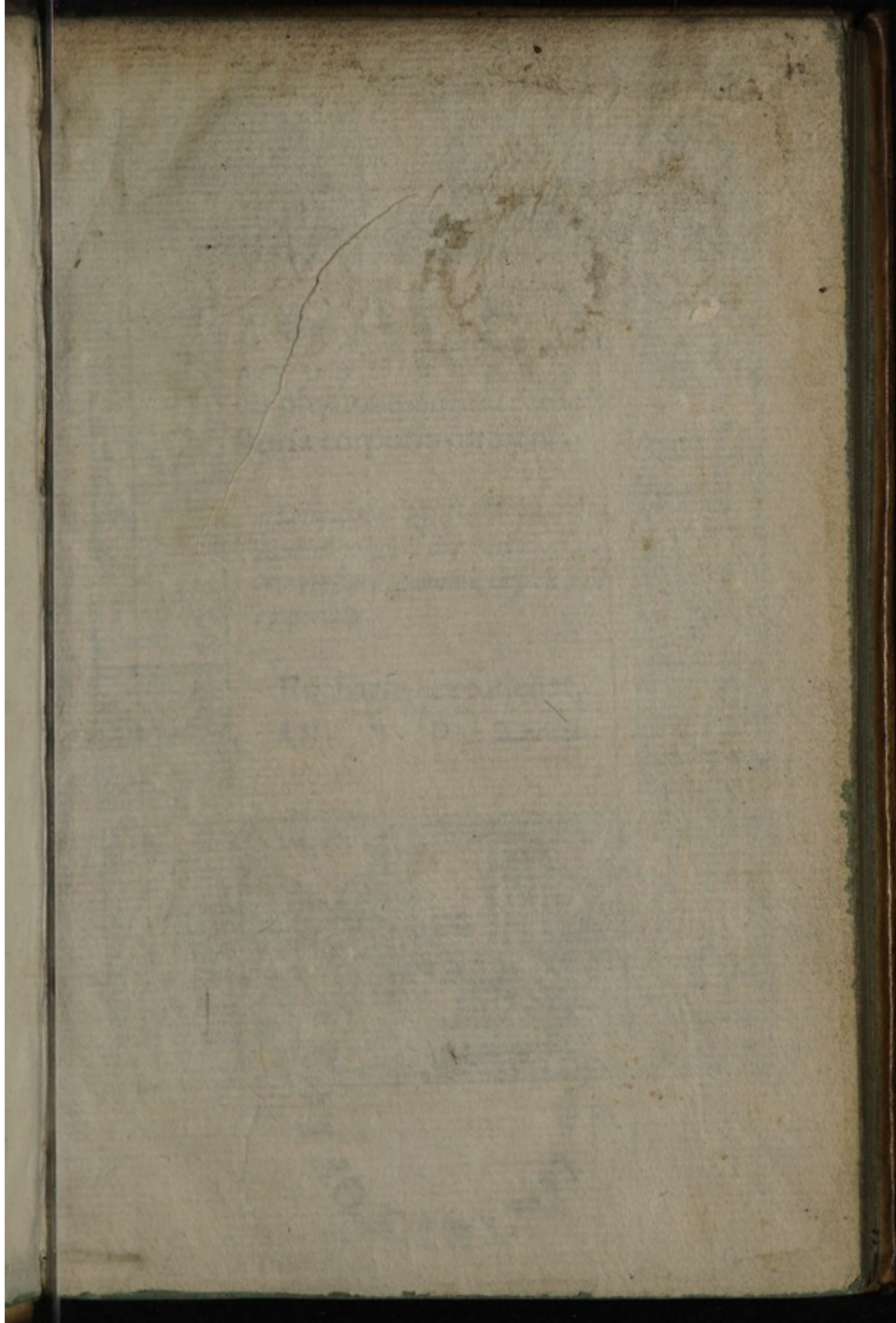

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

ALEXANDER BENEDICTUS

65016/A

ALEX

ANDRI BENEDI-
cti physici anatomice siue hi-
storia corporis humani.

ADIECTVM EST huic opu-
sculum Georgij Valle Placen. eius-
dem rei siue argumenti, elegans sane
& perutile.

Eucharius excudebat,
AN. M. D. XXVII.

Ad doctissimum integerrimumq; uirū
M. Andream Petræum, artis medicæ
cum primis studiosum, necnon genero
si optimæq; indolis adolescentis Philip
pi ex illustri & præclara familia comi
tum & dominorū à Vueda præceptor
rem & pædagogum, Iohannis Cæsarij
epistola, siue in subsequētes duos libel
los præfatio.

EN DENO in publicum prodit Alexan
dri Benedicti physici anatomice, per me his
ce diebus quàm potuit diligētissime recogni
ta, idq; tuo potissimū hortatu Andrea doctis
sime, & mendis interim non paucis (quibus scatebat) re
purgata, & scholijs nostris passim illustrata, sed breui
usculis: unde & hætenus multis parū probe intellectæ
fuit, res alioqui digna quæ sciatur. Quippe quæ non mi
nus cognitu necessaria ijs sit, qui medendi artē addisce
re cupiunt, quàm illis qui sese in lectione historiarum ex
ercere uolunt, geographia, siue (ut significantius dicā)
topographia. Qua tamen in re, ut & in alijs bonarum
artium studijs, uideo à plerisq; earum professoribus or
dinem seruari planè præposterum: cum si debitus in his
tradendis ordo seruaretur, iam multo citius, & minore
tum rerum, tum temporis dispendio ad ipsarum artium
culmina studiosi illarum peruenirent. Sic qdem eadem

artes superioribus aliquot seculis citra linguarum cogni-
tionem traditæ sunt, uerum id q̄ infelicitè, nūc in seipsis
experiuntur, tum qui eas docebant, tum qui ab illis do-
cebantur, & complures quidem ex his sero. Sic & per
eandem tempora omiſſis utilioribus studijs, ea tātum tra-
debantur, quæ uel parū prodeſſent ijs qui ea didiciſſent,
uel ſi diſcenda erant, non poterant tamen citra illa rite
commodeq; addiſci. Sed ad medicinam redeo. Hæc qdē
cum digna utiq; ſit, quæ multis efferatur laudibus, ſed
quas impræſentiarum breuitatis ſtudio prætereo, uſque
adeo tamen indigne hodieq; traditur & tractatur, ut
mirum non ſit, ſi inter mille milia medicorū ne unus qui
dem reperiatur, qui id ex ea arte præſtare poſſit, quod
poſt Hippocratem ipſe Galenus. Quippe qui præter-
quam q̄ in ea ipſa arte innumeros propemodum à ſe li-
bros elegantiffime ſcriptos reliquit, innumeras quoque
fecit morborū curas, & eas quidem certiſſimas. Huius
ſanè rei ea in primis mihi cauſa eſſe uidetur, q̄ ad diſcē-
dā medēdi artē, oēs ſerè illotis (ut ita dicā) pedibus acce-
dunt. Nam cum ad illam tradēdam primum requiratur
herbarum de facie cognitio, deinde ut ſtudioſus eius ar-
tis exacte intelligat, quæ cuiuſq; herbæ uires ſint & tē-
peraturæ, poſtremo quo modo inter ſe illæ miſceri tem-
perariq; debeant, cum iam compositiones ex his facere
oporteat, quotuſquiſq; hodie ex profeſſoribus ipſis re-
peritur, qui hanc in arte medica tradenda uiam ordi-
nēq; teneat atq; ſequatur, quin potius contrā ſophiſticis
& ſuperuacaneis quæſtionibus interim dū ab illis tra-
ditur, inuoluitur ipſa & implicatur? unde nullus tandē

finis expectari potest. Itaque non possum non probare institutum tuum mi Andrea, qui anteaquam ad medicinae studium te totum conferres, proponebas tibi, ut in herbarum cognitione uel mediocriter exercitatus esses, tum et anatomicen si non ex ipsa corporum dissectione, quod ea rarissime apud nos obtutibus hominum exhibeatur, saltem ex lectione utcunque perciperes, eorum praesertim qui de ea re inter latinos non uulgariter, sed eleganter scripsisse probantur. Cuiusmodi est hic noster Alexander, cui adiecimus libellum eiusdem argumenti, Georgij Valle Placentini, non minus quidem elegantem, sed breuiusculum. Vale, et has nostras in utriusque autorem lucubratiunculas lubens amplectere, ac simul quicquid id est quod exhibeo, boni consule. Coloniae tertio calendas Aprilis.

LIBRO PRIMO

de utilitate anatomices, de membris similaribus & dissimilaribus tractatur.

Secundo, membra naturalia & genitalia continentur.

Tertio, spiritalia (quæ supra septum transversum habentur) tractanda sunt.

Quarto, cerebrum & capitis partes, & multorum nervorum ratio describitur.

Quinto, de uenis, arterijs, spinæ medulla, musculis, ossibusq; denarratur.

LIBRO PRIMO HAEC continentur.

Prefatio ad D. Maximilianum Cæsarem Aug.

De utilitate anatomices, de cadauere eligendo, deq; theatro temporario cõstituendo caput. 1.

De humani corporis figura & dignitate cap. 2.

De corporis partibus quæ extrinsecus cernuntur, & earum nominibus. cap. 3.

De humorum & membrorum qualitatibus ca. 4.

De membrorum functionibus cap. 5.

De ossibus & eorum natura cap. 6.

De chartilagine cap. 7.

De nervis cap. 8.

De natura arteriarum & uenarum ca. 9.

De musculis siue lacertis cap. 10.

De omentis cap. 11.

De adipe & medulla ca. 12.

De cute cap. 13.

De unguibus ca. 14.

INDEX

LIBRI SECVNDI capita hæc sunt.

Præfatio ad amicos	cap.1.
De uentre & umbilico	cap.2.
De sumine	cap.3.
De musculis uentris	cap.4.
De peritoneo & omento	cap.5.
De intestinis & primum de aluo	cap.6.
De colo & ceco intestino	cap.7.
De tribus grandioribus intestinis	cap.8.
De mesenterio & uenis eius	cap.9.
De stomacho	cap.10.
De adipe & pancreo	ca.11.
De liene	ca.12.
De iccore	cap.13.
De uenis iocinoris	cap.14.
De flauæ bilis folliculo	cap.15.
De renibus	cap.16.
De uenis seminarijs	ca.17.
De semine	cap.18.
De testibus	cap.19.
De scorto	cap.20.
De pene	cap.21.
De uestica & eius meatibus	cap.22.
De mulierum meatibus seminarijs	cap.23.
De locis mulierum	cap.24.
De mensibus	ca.25.
De ano	ca.26.

LIBRI TERTII CAPITA.

Præfatio ad amicos	cap.1.
--------------------	--------

CAPITVM.

De membris spiritalibus	cap. 2.
De septo transuerso	cap. 3.
De mammis	cap. 4.
De musculis pectoris	cap. 5.
De pleuretica membrana	cap. 6.
De pulmonibus	cap. 7.
Detrachia arteria	cap. 8.
De uenis & arterijs in pulmone	cap. 9.
De cordis principatu	ca. 10.
Quibus magna sunt corda	cap. 11.
Quare manus dextra, sinistra accommodatior sit.	ca. 12.
De cordis uentriculis	ca. 13.
Quæ in dextro specu cõtineantur, & de uenis eius.	ca. 14.
De mediocordis domicilio	cap. 15.
De specu sinistro	cap. 16.
De gula	cap. 17.
De epiglottide & arteria	cap. 18.
De tonsillis & uua	cap. 19.
De palato	cap. 20.
De lingua	cap. 21.
De dentibus	cap. 22.
De labris & gingiuis	cap. 23.

LIBRO QVARTO hæc describuntur.

De capite	cap. 1.
De intellectu hominis diuino	cap. 2.
Quæ cerebro contineantur	cap. 3.
De capillo	cap. 4.
De cute capitis	ca. 5.
De exteriori membrana caluariae	cap. 6.

INDEX

De caluaria	cap.7.
De suturis caluariae	cap.8.
De membranis interioribus	cap.9.
De cauis cerebri	cap.10.
De cerebelli sinu	cap.11.
De tramite medio inter utrunq; sinum	ca.12.
De cæteris cerebri partibus	cap.13.
De septem neruorum syzygijs secundum ueteres medicos	ca.14.
De neruis oculorum secundum Aristotelem	ca.15.
Secunda neruorum coniugatio	cap.16.
Tertia neruorum syzygia	cap.17.
Quarta syzygia	cap.18.
Quinta syzygia	cap.19.
Sexta neruorum syzygia	cap.20.
Septima syzygia	cap.21.
De syzygijs alia obseruatio	ca.22.
De reticulo admirabili	cap.23.
De capitis osse ualidissimo	cap.24.
De oculis	cap.25.
De causis colorum in oculis	ca.26.
Qui oculi acute cernant	ca.27.
Quæ uitia oculorum sint	cap.28.
De membranis oculorum	cap.29.
De cornea oculi	cap.30.
De funda oculi	cap.31.
Secunda & tertia oculorum tunica	cap.32.
Alter numerus membranarum oculi	cap.33.
De humoribus qui inter tunicas sunt	cap.34.

CAPITVM.

De hyaloi de humore	cap. 35.
De crystalloide	cap. 36.
Quomodo suffusiones manu curentur	cap. 37.
De auribus	cap. 38.
De naso	cap. 39.
De maxilla inferiore	ca. 40.

LIBRO QVINTO hæc narrantur.

De uenis, musculis, ossibus, nervis, cum præfatione ad amicos	ca. 1.
De sanguine & spiritu	cap. 2.
De uena maiori & aorta	cap. 3.
De ramis uenæ maioris & aortæ	cap. 4.
De uena medijs frontis & temporum	cap. 5.
De communi uena brachij	cap. 6.
De uenis quæ renibus copulantur	cap. 7.
De cæteris uenis	cap. 8.
De aorta	cap. 9.
De arterijs crurum	cap. 10.
De uenis & arterijs quæ mutuo inter se respondēt.	ca. 11.
De membris ad quæ sanguinis uenæ tātum deriuant, ad quæ aorta duntaxat uel utraq;	cap. 12.
De fibrarum ratione	ca. 13.
De neruorum origine	ca. 14.
De nervis qui ex spinæ medulla oriuntur.	cap. 15.
De ceruicis nervis	cap. 16.
De lumbis	cap. 17.
De musculis	cap. 18.
De musculis thoracis	cap. 19.
De brachiorum musculis	cap. 20.

INDEX

De dorsi musculis	cap. 21.
De crurum musculis	ca. 22.
De ossibus, & primum de cervicis uertebis	ca. 23.
De spina	cap. 24.
De medulla uulnerata & spina luxata	cap. 25.
De scaptulis opertis & humero	cap. 26.
De brachio	cap. 27.
De manu & eius prolapsu	cap. 28.
De ossibus inferioribus	ca. 29.
De coxa & pectine	ca. 30.
De foemine & eius prolapsu	ca. 31.
De cruribus & patella	ca. 32.
De malleolo siue talo & eius prolapsu	cap. 33.
De calce & digitis	ca. 34.
Laus dissectionis	cap. 35.

AVTORES QVOS IN HAC HISTORIA secuti sumus, hic prætenuimus, non ingratis eos suis locis nominamus, ne in furto deprehendamus manifestum.

EX GRAECIS:

Hippocrate, Platone, Aristotele, Galeno, Polluce, Ruffo, Alexandro Aphrodisieo.

EX LATINIS:

Lucretio, M. Varrone, M. Cicerone, Cornelio Celso, C. Plinio, A. Gellio, Macrobio, Lactantio.

QVINTII HAEMILIANI CIM-

briaci poetæ hendecasyllabicon epos in

anatomicen Alexandri Benedicti

Veronensis ad lectorem:

QVorsum sidereos globos nitentes,
Aut tractus pelagi remotiores
Scrutari iuuat, exteramq; Tulem?
Si quæ sunt propius, suaq; sponte
Occurrunt meditatio repostæ,
Ac sic obuia negligis tueri?
Audi quid tripodes sacri loquuntur,
Ne erres, ortygos, aure de uapora,
Te ipsum noscito. Non iubent subire,
Qua mundi celeres rotantur orbes,
Fac sic, & sapias decem Cleanthas.
Ergo, ut te pariter queas uidere,
Et tanquam in speculo reciprocanti,
Interna omnia membra uisceratim,
Peanti legito resectiones,
Scitas (Iuppiter) & bene expolitas,
Quas si legeris, & uidebis intus
Quæ natura oculis negat patere,
Istuc transpicere, & tueri ad unguem,
Plus est, quàm æthereas plagas subire,
Metiriq; animo domos deorum.

ALEXANDER BENEDICTVS VERONENSIS
physicus Maximiliano Cæs. Aug. Romanorū
regi inuictissimo, S. P. D.

HISTORIAM HUMANI corporis, quā ἀνατομικῇ Græci, nos membrorum resectionē uocamus, tibi Maximiliane Cæsar Auguste dicare constitui, opus à philosophia ad medendi utilitatem conditum, ubi conditoris dei opificiū mirabile diuinumq; perspicimus, hoc est corpus (ut inquit Plato) animæ quasi uehiculum tēporarium, unde felices etiam inspectiones (quas theorias uocant) imagines siue phantasie, cogitationes, memoria, ratioq; oriuntur, consideramus: pro quibus oculos, aures ceterosque sensus in corpore patefecit naturalis solertia, ut per eos aditus, scientia perueniret ad mentem. Medendi quoque ratio omnis ususq; ac chirurgica disciplina hinc pēdet. Quando quidam morbi plura membra uel singula inuadunt, uel si abcessus innascuntur, aut uomica intus latitat, aut uulnera inferuntur, aut membrum conuellitur, aut luxatur, aut quid simile euenit, nihil horū sine humani corporis dissectione recte deprehēdi potest. Ex hac diue imperator, qui religione moribusq; & doctrina præstas, deum illum mundi procreatorē, rerum oīm conditorem, ex intima ueluti naturæ contemplatione, et officina arcani operis egrediens, contabundus religiosius ueneraberis, qui nihil otiosum, nihil inane cōfingit.

Et ad mundi uniuersi habitum facilius oculos confers,
cuius speciē pusillus homo refert. Singulatim praterea
membrorum omnium potētiam cognosces, eorumq; no-
mina tam græca quàm latina, omīssis barbaris, percur-
res, quæ Pollux autor exquisitissimus ad Commodum
Cæsarem summatim persecutus est. Quæ si uidere uolue-
ris (chirurgis horrido resecandi officio, & medicis, ma-
teria suo theatrāli digna spectaculo, relictā) subtiliusq;
perscrutari cuiusuis particulae uires uariosq; effectus,
tuæ aliquando licebit maiestati de naturæ munere effu-
sim dijudicare. Decuit & Alexandrum magnum, cupi-
dine noscendi animalium naturas & proprietates, inter hoc Plinīe
tot tantosq; rerum gestarum triumphos, insectorum etiā lib. 8. histo-
riam uires intelligere. In Aegypto (quod maius est) reges rix naturæ
ip̄os, corpora mortuorum ad scrutandos morbos inse-
care solitos, scribunt. Hanc philosophiæ partem, quā me-
dicinæ ars ex disciplinæ confinio in sese familiarius rece-
pit, tibi dicare decreuimus. Nihil enim maius quod te
principe dignum nobis esse uideretur, offerre potuimus,
hoc munusculo tibi litandū censentes, quod religiose do-
narijs tuis iamdiu consecrauimus, quoniam plebs nobi-
litasq; non eodem modo deo supplicant, adorantium ta-
men preces pari gratia suscipiuntur, nec carmen compo-
situm rusticæ præfertur garrulitati. Neq; id facimus ut
te immortalem mortales reddamus, quippe qui immor-
talis & diuis simillimus genitus es princeps. Nec nobis
elaborandum est, ut tibi maior gloria comparetur, qui
per te humanitate, pietate, abstinentia, liberalitate, iusti-
tiāq; admirabili, uel teipsum uincendo maximum possi-

Vide sup
cap. 16.

des triumphum. Tu ea propter Cæsar Aug. omnium cō
sensu, & parens reipub. Christianæ semper optatus es,
& iam pridem electus. Itaq; inter lauræas coronas, hu-
manissime princeps, hos libellos de historia membrorū
hominis, quos latinos pro uirili parte fecimus, suscipias,
in qbus non sine aliquo labore multa annotauimus, quæ
à recentioribus prætermissa sunt, qui latinam linguam
externis, imò barbaris uocabulis uarijsq; erroribus de-
decorarunt, milliaq; uulnerum medicinae studijs sua in-
scitia intulerunt, quæ iuniorum ætas in tanta rerum ca-
ligine misere secuta est, & barbariæ flatu præceps im-
pulsæ cernitur. Vnde medicinae nomen à Græcis ad Ara-
bes iamdiu translātū est. Quo successu, ita Arabica cre-
uit audacia, ut de medicinae origine palām cum Græcis
contendere audeant. At furta rapinaeq; in hac arte præ-
sertim deprehenduntur. Scio plerosq; priori rubigini as-
suetos, qui hæc ceu inania & sibi inaudita adunco sus-
pendent naso. Hi hoc unum sciant, nos nō sibi, si nostræ
displicent, sed tibi princeps humanissime, & lati-
næ linguæ præstitisse. Has itaq; nugas no-
stras cum per otium licuerit, leges.

Quæ si præmaturius q̄ uo-
lebā editæ sunt, id
in causa fuit,

q̄ mo-
ræ

impatientes, ut te ocyus sa-
lutarent, abortiendi periculum non exti-
muerunt. Vale d. Aug. Venetijs M. D. III. Cal. Aug.

ALEXAN

DRI BENEDICTI VE

ronensis, physici, hystoriæ cor-
poris humani. Liber. I.

*De utilitate anatomices, & de cadauere eligendo,
deq; temporario theatro constituendo. Caput .I.*

Ocentes homines ex carce-
re acceptos, uiuos rescasse,
reges ipsos publicæ salutis
consulētes traditum est, ut
spiritu etiam remanēte, naturæ arcana,
& quid natura magna solertia intra se
agat, perquirerent, membrorum positu-
ram, colorem, figuram, magnitudinē,
ordinem, processum, recessumq; (ex q-
bus multa in defunctis mutant) distin-
cte magis quàm pie annotarent, ut illa-
tis uulneribus, quid integrum, quid cor-
ruptum sit intelligeretur. At id religio
nostra uetat: qm̄ truculentissimum est,
uel carnifici horroris plenum, ne mori-
turi inter tantos cruciatus desperatiōe
futuræ uitæ spem misere amittāt. Hæc
barbari externiq; ritus, qui excogitarū
faciant, q ea piacula & ostenta adamāt,

ANATOMICES

Habes eā
historiam
apud ipsū
Galenu, tū
alibi, cū li
bro. 5. de
locis a
etis.

At nos clementius uiuīs parcentes, no
xiorum cadaueribus intima atq; natu
ræ arcana indagabim⁹. Obseruauereq;
priores medici, ut si qui ignotis morbis
interisissent, dissectis cadaueribus, occul
ta morborum initia perscrutarentur, ut
pari exemplo uiuīs prodesse. Idem in
simia sua facere Galenum non puduit,
ignota mortis causa: sicut et nos in mor
bo gallico fecimus. Hunc resecādi mo
dum pontificales constitutiōes iamprī
dem permisere, aliās execratissimū atq;
abominabile, siue irreligiosum habere
tur. Eorum præterea animæ purificati
onibus pro ritu occurritur, atq; offensi
onem eorum p̄cibus propitiamus. Idq;
ipsi quandoq; uiuentes in custodijs pe
tunt, ut potius medicorum collegijs tra
dantur, quā carnificis manu publice
trucident. Nec hmōi cadauera sine pon
tificum consensu attingi possunt. Ad re
sectionem igit ignobiles, ignoti, ex lon
ginquis regiōibus, sine uicinitatis iniu
ria, propinquorumq; nota, iure dunta
xat peti possunt, suspensioq; strangu
la ti deliguntur, mediocris ætatis, non gra

LIBER .I.

cilis, nō obesi corporis, staturæ maioris,
 ut huberior materia, euidentiorq; sit spe
 ctantibus. Ad hoc pergelida hyems re
 quiritur, ne cadauera protinus putrefi
 ant. Loco præterea amplo, perflatili, tē
 porarium theatrum constituendum est,
 circūcauatis sedilibus, quale Romæ ac
 Veronæ cernitur, tantæ magnitudinis,
 ut spectantiū numero satisfaciatur; ne uul
 nerū magistri, qui resectores sunt, à mul
 titudine perturbent. Hi solertes esse de
 bent, quicq; sæpius resecauerint. Seden
 di ordo pro dignitate distribuendus est.
 Ob id præfectus unus esse debet, qui o
 mnia itueatur, ac disponat. Custodes dan
 di sunt, qui ingredientem importunam
 plebē arceant. Quæstores duo fidi deli
 guntur, qui ex collectis pecunijs, neces
 saria cōparent. Ad id nouaculis opus ē,
 cultellis, uncis, terebris, modiolis (choe
 nicia Græci uocant) spōgijis, quibus san
 guis in secando rapiatur, recisorijis ac ca
 tinis. Funalia præterea p nocte parata
 esse debēt. Cadauer uero in medio thea
 tro, editiore scamno collocādum est, lo
 co claro, resectoribus apto, Tempus ad

ANATOMICES.

eundi statuendum est, dum cōuentus di-
mittitur, ut antequam materia putrefi-
at, opus penitus absoluator. Primumq;
de humani corporis forma figuraq; ac di-
gnitate, pauca percurremus.

De humani corporis figura ac dignitate. Ca. II.

*Græcis ὁ
ἄνθρωπος
hō dictus
est, πρὸς δὲ
ἀνθρώπου,
ἡτοῦ ἐλε-
πας, id ē,
a suspicien-
do, siue sur-
sum uiden-
do. Autor
magni ety-
mologici.*

COrpus humanum animæ grā con-
ditum est, & inter cætera animalia
erectum, ut qđ diuina natura rationeq;
constat, sursum commodius spectaret.
unde nomē Græci dedere. Solus homo
uim obtinet cogitandi: unus item remi-
niscitur: memoriam tamen & discipli-
nam (ut inquit Aristoteles) cum pluri-
bus animalibus communē habet. Mem-
bra, officiorum & munerum gratia con-
stant, ad quæ singula accommodantur:
quæ dissimiliaria uocantur. In humano
em̄ semine calor est, tantam talemq; ha-
bens uim et actionem, ut sensim ad quā-
uis corporis partem accommodetur: et
primū cor constituit, qm̄ in eo principi-
um uitæ, ac sensus continetur: mox cere-
brum & iecur: deinde (quasi pictoris of-
ficio fungat) natura cætera membra li-
niamētis describit in humore prolifico,

LIBER .I.

quæ paulatim colores recipiunt ex sanguine, qui in homine plurimum inuenitur, et caloris plurimū excitat, unde cæteris erectior est, quod facile nō esset, si uasta corporis moles subsideret. Quam obrē caput homini minime carnosum est, & superiorē obtinet situm, quo mundi uniuersi habitum referret, ubi mens illa diuina habetur. At reliqua animalia grauiora, caput in terrā depressum habent, quibus natura pro brachijs manibusq; crura priora subdidit. At homini uero brachia & manus emolita est, ceu oīm aīalium prudentissimo, quibus ad artes plurimas cōmode uteretur. Oculi in suprema capitis pte, totius corporis custodes sunt, quorū uices aures in sono retinent: capilloq; caput ceu uelamēto pro frigore æstuq; integit. Supercilia addita sunt ad sudoris profluuiū: ciliaq; ad incidentium incōmoda. Nasus animæ reciprocationē reddit, de esculētisq; prior dīiudicat. Quinetiam genarū ossa pro oculorū tutela prominent. Labra uoci dentibusq; necessaria sunt. Collum, caput excipit, ad circummagendum

ANATOMICES

idoneum, pluribus uertebriis accommo-
 datum. Latera, costarum crate pluribus
 ossibus constant, & cum pectore ueluti
 murum cordi faciunt, respirationi facili-
 ora, quam si uno osse constarent, quod &
 in spinæ ratione cōspicimus. At uenter
 sine osse, cibo & fœciarum utero aptior.
 Pubes os habet, quo intestina gestamus,
 & conceptum mulieres. Genitale, ner-
 uis constat, non osseū est, ut quibusdam
 aīalibus, ceu uiuerris & mustelis. Præ-
 putium glandem integit, ne fœminum
 attritu lædatur. qđ Iudæi amputant mū-
 ditiaē grā. Maribus prominet, fœminis
 intus genitale ceu uagina collocat: qđ
 si procidit, uirile inguen apparet. Na-
 tes tanq̃ stragulū subditæ sunt, quia nō
 facile erecto corpore stando durat ho-
 mo, sed requiē desiderat sedēdo. At bra-
 chia quoq; ac crura mira ratione flectū-
 tur, crura introrsum, brachia extrorsū:
 hæc ad artes, illa ad incessum flexus ha-
 bent. Quin & digitos ad capiendū pre-
 mendumq; cōmodatissimos dedit natu-
 ra. Pollex crassior breuior' que, à latere à
 parte inferiori sursum premit, cæteri à

LIBER .I.

superiore, deorsum. Pollex ipse plurimum multisque pares vires habet, unde nomen. Medius longus est, tanquam nauigij medius. Omnes digiti praeter pollicem, in comprehendendo aequales sunt. Crura homini maxima sunt magnitudinis proportionem, quia totum corpus & erectum sustinet. Digiti in pedibus breues sunt, quia ad nullum alium usum, praeterquam ad ambulandum dati sunt. Vidimus tamen mulierem sine brachijs natam, pedes pro manibus ad nedi suendi que artem habuisse. Ungues propter imbecillitatem adiuncti sunt. Sed exteriorum partes notaeque ordine exequamur. Bonique consulant legentes, si quando latina uerba non habuerimus, graecis uti maluerim, omissis barbaris.

*De corporis partibus quae extrinsecus cernuntur,
& eorum nominibus.* Caput .III.

PRincipales corporis partes sunt, caput, pectus, uenter, Secundariae, collum, brachia, crura, ac uerenda. Capitis partes exteriores, his nominibus uocantur. Summum enim capitis, uertex dicitur, qui aliquibus duplex reperitur, et macrocephalus & biuertices dicuntur. Bregma de-

B in

ANATOMICES

inde siue finciput, in frontem uergit, qđ
 infantibus palpitat. Frons postea & op
 positū occipitiū. Aequamētum capillo
 rū, ad summū uerticē bregma diuidēs,
 bina utrinq; tēpora, aures, oculi, angu
 li exteriores paropiæ, interioresq; q fon
 tes dicuntur, unde lachrymarū profluui
 um. Et eon oculorū magnus ambitus.
 Supercilia, quorū mediū mesophryon
 dicitur à Polluce. Palpebræ, in qbus li
 neæ rhytides & cilia: genæ deinde, ma
 læ, nasus. Ethmus, nariū interseptū: glo
 bus, pterygia siue hypenæ, buccæ, mys
 stax, labia, os, mentū, quæ oīa faciē nu
 merosæ uarietatis efficiunt. Collum pri
 ore gutture, iugulo, & ceruice extima
 cōstat, à stropheo usq; ad atlantem uer
 tebram. Ab eadem ac iugulo ad ueren
 da usq; & os sacrū, thorax colligitur, cu
 ius eæ partes sunt, iugulus uterque, dex
 ter ac sinister, ossa uidelicet uersus hu
 meros uergentia, pectus, mammæ, pa
 pillæ, malum punicū, chondrus, hypo
 chondrion, os stomachi, cinctus, uēter,
 umbelicus in medio corporis libramen
 to, in cuius medio acromphalium, circa

LIBER .I.

quæ corrugata uetula sita est, supra umbilicum, epigastrium ad iecur & lienem, subter uero hypogastrium: utrinque ilia, lagona, & ceneona uocant, fumen, pecten, qui & de pilis dicitur, & membrum (ut dictum est) in utroque sexu. Dorsi uero partes, scapulæ siue metaphrenum, mensa & spina, in qua cynolopha, latera, renes, lumbi, os sacrum, nates, anus siue sedes, à cinctu usque ad nates osphys dicitur. Verendorum sunt penis, præputium, scortum. At brachia hæc constant, humero, alis, gibbere, et flexu, hoc est ancone, & olecrano, cubito, manus flexu, præcarpion Græci dicunt, manu auersa, quæ opisthenar dicitur, palma deinde siue uola. Ir demum quod thenar Græci uocant. Ab indice ad minimum hypothhenar. Pollex digitorum, ut supra dictum est, primus index, medius uel infamis, proximus deinde minimo, qui medicus à quibusdam dicitur, postremo minimus. In digitis internodia, & digitorum præminetia, quæ condyli uocantur: internodia uero siue scyralides, singulis digitis terna sunt, pollicis bina tantum, ungues deinde & radi

*Alij scrotum
dicere ma-
lunt.*

*σκυτάλι
δε.*

ANATOMICES

ces unguis. At crura à uertebra siue coxa incipiunt, femora deinde et interiora foemina, genua, poplites. At tibias crura continent, furasq; à genibus usq; ad pedes, sub fura sphyron est. Tali in homine nō sunt, et si tibiae processus imi (qui maleoli dicuntur) talorum nomina acceperint, unde talaria dicta sunt, simileq; in cane est, quod & à M. Varrone talus dicitur. Colum sequitur pedis, siue mons flexus, perna, unde perniōes, calx carnosum uestigiū, planta, digiti pedū, qui nominibus maiori ex parte manus digitis respondent, pollex scilicet, minimus, & medius, reliqui minimo et pollicis proximi dicuntur. ungues demum qui neruorum postremo clausulae sunt, & operimenti gratia dati, ut extremos digitos integant & tueantur. sed de his quae manifesta sunt, satis diximus. Hinc de humorum & membrorum qualitatibus differendum est.

De humorum & membrorum qualitatibus. Cap. IIII.

Sanguis primus inter omnes humores quatuor, q in humano sunt corpore, calidior est & humidior, aeris na-

LIBER .I.

turam referens, ceteros in sese commixtos humores continens. Flava uero bilis, calida & sicca est, ignis proprietatem imitatur, cum externo calore praesertim accenditur. uapore enim uniuersa perturbat, ut in pniciosa causode cōspicimus. Phlegma uero, frigidum & humectum est, aquae uim possidens. Atra bilis, sicca ac frigida est, terrae naturam continens. Hos humores peculiaria conceptacula continent, uenae sanguinem, stomachus pituitam, in iecore uesica bilem continet: lien uero atram bilem, etsi hos eosdem sanguis contineat humores, qui una per omnes uenarum riuulos plus minusue pro corporis habitudine diffundi in singulas corporis partes recta ratione comprehenduntur, qui membris alimoniam subministrant, adeo necessarii, ut eorum quocunque aut per uim, aut sponte priuetur homo, eum in perniciem agi certum sit, ut atra bili tota reddita. Per uenas itaque & meatulos quoscunque alimentum resudans (quemadmodum aqua per crudiusculum uas fit etile, dum apponitur humor) simile fit, et demum unum, et (ut uerbis Galeni utar)

ANATOMICES

in carnem cōuertitur, aut aliud simila-
re membrum, ex calore, frigoreq; confi-
stens. Ex quo fit, ut caro ab igne resolu-
tur. Calor em̄ non ex quolibet carnē fa-
cit, nec quolibet mō aut tpe, sed ex ma-
teria apta, & ut apte, & cum apte effici
potest. Carnem inter cutem & ossa con-
stituit, quæ natura fissilis ē, staminea ue-
luti uena, quam uillum nominant, in ue-
nas fibrasq; transit, quoties aīal extenua-
tur, macrescitq; uertitur itē in pingue,
quoties cibi copia uel alimēti suppetit.
Quibus multum est carnis, ijs uenæ ar-
ctiores, & sanguis rubentior, & uenter
ac uiscera: parua quibus paræ, uenæ am-
pliores ac sanguis ater, uiscera maiora,
& uēter amplior. At in arterijs quæ spi-
ritus receptacula sunt, quæ ex corde ori-
untur, spiritalis sanguis continet, quē
uitalē uocant. peculiarē em̄ uitam mē-
bris omnibus inspirat, & ad ossa etiā pe-
netrat. Ex ijs pulsus ille, uitæ index cer-
tissimus cōstat, qui per modulos certos
metricasq; leges harmoniæ mō in mē-
bris mouet, unde uitæ gubernacula ha-
bentur. Cardiacis, defectis, & morientis

*Villū me-
dici iunio-
res descri-
bunt partē
corporis si-
lo persimi-
lem.*

LIBER .I.

bus uenæ interciderūt, & quibusdā fanis naturali uicio, quibus sæpe medici incauti decipiunt, de quibus nūc satis dictū sit: reliqua de spū et sanguīe, et de eorū uenis libro postremo diffusius dicem⁹. Rursus corporis ptes quidam calidæ, quædā siccæ, aliæ frigidæ, nonnullæ humectæ sūt. Ex his, cor calidū est, & sanguis quique, nā spm temperatum eē existimamus Aristotelis sententia, iecur exinde, & caro peculiari sua caliditate, musculi deinde, renes ac lien. At sicca est pilorū natura, ossa deinde cartilago, chordæ, ossium uincula, uenæ, arteriæque, & nerui qui uocales dicuntur à medicis. Frigidiora sunt eadē ferme, pili, ossa, chondros, id est, cartilago, membrana oīs, quæ hymen dī à Græcis, nerui, spinæ medulla, cerebrū. Humectia sunt pingue, adeps, cerebrū, spinæ medulla, adenes in māmīs cæterisque corporis partibus, à nobis dictæ glandulæ. Hæc circa temperiem (quā Græci crasin uocant) constituuntur. Vna dūtaxat pars est maxime sensilis in humano corpore, hoc est cutis, in palma præcipue, aut summo indicis, cui temperata com

ANATOMICES

mixtio data est à natura, inter qualitates siccum, humidū, frigidū ac feruēs, q̄ in uiuētibus de⁹ rerū cōditor pari cū mūdo ratione inter se repugnantia, mirabili nexu deuinxit. per qualitates em̄ suas singula per cognationem & cōciliationem quandam singulis adhærent.

De membrorum functionibus. Caput .V.

ῥμοιομε
ρεῖς.

PArtes quoq; corporis aut homœomēriæ sunt, ita Græci uocant, nos similes recentiori uocabulo appellare incepimus, quæ in similes partes diuidi possunt, ex elemētis & humoribus tanquam rebus primordijs cōstituuntur, ut caro, os, ex quibus dissimilares cōstant, quæ in partes dissimilis naturæ diduci queūt, ut musculus & facies. Ex primis hoc est simularibus, sensoriæ partes habentur, ex carne ueluti, cute, neruis, qm̄ singulorū sensibilibus sunt capaces. Ex dissimilaribus, actiōes motusq; existūt, officiaq; diuersa, qm̄ ex uaria similitudinē natura constant, unde organicas, officiales, & instrumentarias partes appellamus. Ex membris quædā, quod recipiunt, statim transmittunt, ut gula, pylor

πυλωρός

LIBER .I.

ron: alia recipiunt & continent, ut fellis
 uesica: alia corpori necessaria, alia super
 flua: illa ut stomachus, hæc ut aluus, &
 uesica: horum item alterum siccum excre
 mentum, alterum humectum tenet. Quæ
 dam ite ipsi indiuiduo, alia successionis
 functioni necessaria sunt: illa ut iecur,
 stomachus: hæc ut penis, testes, uulua.

quoq; legi
 tur genere
 mas. tū Pol
 luci tum a-
 lijs. Hest-
 chius:
 πυλωρὸς
 (inquit)
 ἐστὶ ὁ πυλῶν

De ossibus & eorum natura. Caput .VI.

OSSa inter homœomeria, firmissi-
 mæ sunt materiæ, totamq; corpo-
 ris molem sustinet, minime aîata (ut in-
 quit Plato) plurima atq; crassissima car-
 ne adopta. Ideo caput & pectus mini-
 me carnosæ sunt, præterq; in lingua, qm
 ad sensum p̄cipue accōmodata est. At
 carnis unius gratia, ossa, nerui, cutis, ue-
 næ, arteriæ, ungues, pili à natura dati
 sunt. Ea oîm partium sola, tangendi sen-
 sum possidet. Ossa itaq; ad motus q̄ma-
 xime necessaria, inter quæ spina, ut naui
 carina, data ē: ab ea costæ recuruatae pa-
 tescūt, resurguntq; ad latera. Ossa quæ-
 dam aut corpus tuentur, sicut caluaria,
 costæ, radius: aut occurrentia arcent, ut
 quæ cynolopha in spina appellata est.

Ἰμὴρ φησὶ
 κοιλίᾳ,
 id est, pylo-
 ros uētris
 pars ima
 est.
 κυνολοφῶν
 φαίνεται

ANATOMICES

nina prominentia, unde nomen, aut inanitates complent, ut quam in genu patellam nomināt, alia solidiora sunt & robustissima, aliqua foraminulenta, ut calua: nōnulla medullæ plena pro nutrimento, robustiora, ut femora, tibiæ. Oīa omento integuntur, quo diuulso, protinus syderantur, nec sine eo sensum habent, qm̄ frigida (ut sæpe dictū est) ac sicca sunt naturæ: frigido em̄ induruerē, calido uero discocta sunt, ficcescente humore, unde resolui ab igne non possunt. Præter caluariam oīa ex spina oriuntur, & prima partiū constitutione ex seminali excremento gignuntur: cumq; homo augeat, incrementum capiunt ad uentitio alimento, siue à matrice, siue foris adueniens. Itaq; ossa sicut cætera mēbra certo augendi termino describunt, sicut & animalibus magnitudinis meta habet. Ex carne & osse nerui naturā mediam temperauit, inter eos & ossa similiter chartilaginem constituit. In homine ossa (ut facile uideri potest) circiter ducētaquadraginta octo cōnumerant. Ea corrumpi nouum nō est, Sed absces

LIBER .I.

sus innasce mirū est, ut nuper uidimus, dum mulierem quandam gallico morbo interemptam rescaremus, causam morbi pquirendo, ossa sub omentis suis integris tumentia, & ad medullam usq; suppurata inuenimus, ea duntaxat ratione, qm̄ & ipsa nutriuntur, abscessibus ob id afficiuntur.

De chartilagine Caput .VII.

Chartilago, quæ chōdrus, ex nerui ossisq; natura constat, Polluce & Galeno testibus, in quam oīa ferme ossa desinunt, alioqui attritu siue concursu læderent. Chartilago rupta nunq; ferme solidescit, & inter flexus ueluti lecti sternium inseritur.

De neruis. Caput .VIII.

Neruos primum oriri à corde credit Aristoteles, in quo priusquā De anima-
cætera membra formentur, appareant: libus libro
uerum oēs fere (ut euidentius constat) 3. cap. 5.
à cerebro ueluti ei⁹ uicario, spinæq; medulla nasci magna ex parte cernunt, unde & spiritus animales & sensifici semitas habēt. Ii quidem albi sunt, lenti, sensificam atq; motricē uim diffundentes,

ANATOMICES

incisi non solidantur, uulnerati summū
dolorem sentiūt, præfecti nullum. Qui
chordæ dicuntur, teretes sunt, musculis
idonei in brachijs ac crurib⁹, interiores
nerui membra cōducunt, superiores re
uocāt, quod præfectis intelligitur. Ner
uorum præterea natura, nō materiæ ue
narum cōtinua, de eodem initio proces
dit. Sic et uincula ossibus nodisq³ corpo
rum, qui uocant^r articuli, adnexa, neruo
rū naturam habent. Circa nervos quæ
dam mucosa lenticia, quæ pro alimen
to à natura data est. At de nervorū origi
ne ac natura nūeroq³, suo dicemus loco.

De natura arteriarum uenarumq³. Ca. IX.

ARteriæ ac uenæ quæ ex nervorū
materia constant, ex corde oriun
tur, crassiore iuxta ortū stipite, frigida
ac sicca naturæ, calore decoctæ, ac frigi
ditate coactæ, illæ, spiritus cōceptacula
sunt duabus membranis cōstituta, dila
tantur uicissim ac perpetuo cōprimun
tur, sponte an spiritus motu, alibi tractā
dum: Hinc uitæ gubernacula habētur.
At uenæ sanguinis conceptacula sunt,
mēbrana una dūtaxat cōstitutæ, immo

LIBER .I.

biles, quæ membra omnia riuulis irrigant adeo plerumque tenuissimis, ut uix cerni possint. Aortæ postrema (quæ fibræ dicuntur) neruo omnino constant, quippe quæ nullo intus cauo distinguuntur, tenduntur modo neruorum, qua desinunt, applicata ad nodos ossium lubricos ex Aristotele.

De musculis siue lacertis. Cap. X.

Musculi inter officiales & dissimilares partes annumerantur, mouendi uoluntariam uirtutem præstant. In neruo, carne, membrana, uelamine ambiente, neruis, summis ossibus adhærentibus constant, medio crassitudine ampliores, intus carnosissimi, neruosa huc illuc discurrete materia, utrinque capitibus in tenuitatem desinentibus ob similitudinem appellantur. Hinc membra functionem exercent, distenduntur uel protenduntur, uulneratis non sine uitæ periculo distentiones eueniunt, Græci spasmata, Latini distentiones uocant. In labore lassitudinem sentiunt. Pluribus modis in corpore uariant, tum figura, tum uirtute, quæ alij retinet, alij expellunt, calidis

σπασμα
τα.

ANATOMICES.

exacuuntur, stupefacientibus hebetantur: retinendi item uis unctuosus lædiſ, ſtypticis recreatur, alij oblōgi ſunt, alij compactiles, alij latiores, quidam adeo mixti ſunt, ut uix diuelli queant, uarijs tñ motibus cōſiderantur, & numero intelliguntur, qđ in fronte & in labijs p̄cipue cōprehendiſ. Alij aliter prout corporis figuratio poſſidet, ſupra quingentos à diligētiffimis autoribus colliguntur, de quorum ordīe ac ſitu, poſtremo libro ſeorſum pertractabitur.

De omentis.

Caput .XI.

O Menta ſequuntur ſiue tuniculæ, quæ ex neruoſa materia emolita eſt natura, ſicut quæ cerebrum & medullam continent, & membra cum neruis annectunt, uel ambiunt, ut iecur, renes, qbus ſenſum hñt, alioqui non ſentiunt.

De adipe & medulla.

Caput .XII.

A Deps in homine inuenitur, circa em̄ membranas adnaſcitur. Pingue ſub cute eſt. Seuñ in cornigeris circa renes inuenitur. Pingue ſicut & om̄e tum calefacit, in temperato em̄ corpore ſanguinis exundantia à membrorum ſa

turitate congerit̃, alioqui immenso pinguitudinis pondere sensus opprimitur, & sæpe cōmoriunt̃ membra. Lardum in sue, sensus expers habetur. Medulla in cauis ossibus sensum non habet, præ tenui tñ ambiēte membrana integitur, quæ in iuuenta rubens est, in senect̃a albescēs, minusq; circa ossium capita, ubi medulla sanguinea cernitur, ac minus pinguis. Ossia fracta non ferruminātur, quod defluente euenit medulla.

De cute.

Caput .XIII.

Cutis carne siccescēte efficitur, quō (ut inquit Aristoteles) in polētis crustula. Materiæ em̃ lentitudo, cū euaporari non possit, residet: qm̃ id lentum & pingue est. Itaq; cutis ex eiusmodi lētitia consistit, similis pars est, cū aīali in utero congenita, homini tenuissīma, aeriq; qui nobis circumfusus est opposita, leuiter foraminulenta, unde uapores exhalant. Quod euidentius apparet tyrannorum sæuitia, cū miseris inter maximos cruciatus diuellitur & exiccat̃: tū cutis foramina cribri triticeī magnitudine cernuntur. Hinc sudor emanat,

C ij

ANATOMICES

hac tactiliū rerū species transfigunt. Per
mediū ueluti tēperamētum sensifico ta
ctu dijudicamus, ideo sine sensu ē. Sub
ea mucosus humor habetur. Vbiq̃
cutis sine carne est, uulnerata non coit,
ut in genis, buccis, ac præputio, & his si
milibus.

De unguibus.

Caput .XIIII.

VNgues ex terrena admodum ori
untur parte, parum humoris calo
risq̃ adepti, qui dū refrigescunt, humo
re ac calore euanescente in aerem, duram
terrenamq̃ formam capiūt, sicut ungu
læ, cornua. Quamobrē igni molliunt.
Inter ossis & nerui naturam possident.
Vidimus in Creta dū hæc cōderemus,
uulnerato genu sagitta, cornu nigrū ru
picapræ capitis simillimū prodīsse, ma
teriamq̃, quæ in ossis substantiam con
uertī debuisset, in corneā naturam, aeris
afflatu facile conuersam, continueq̃ gū
mi modo indurescentē. Plantarū quoq̃
ratio persimilis est, quarum partes quæ
terra operiūtur, radicis naturam habēt:
quæ uero aere perflant, frondes ferunt.
Id obseruauere q̃ arborū ramis p̃pagi

LIBER .II.

nes fieri docent. Nam ex summis arborum cacuminibus plantaria transferūt, & radices traiectis per uasa fictilia ramis sollicitant, atq; eo blandimento impetratis radicibus, inter ipsa poma & cacumina aliam arborem longe à tellure cōstituunt. Ungues in manibus magis excrescūt, qm̄ (ut inquit Alexander Aphrodisieus) augmētum sursum magis defertur. Hæc summatim dicta sint, dñ corpus resecandum lauant, & nouacula pro more præparāt, & quæ dissectioni necessaria uidentur. Hinc ad partes interiores transeamus.

IN LIBRVM SECVNDVM ANATOMICES.

ALEXANDRI BENEDICTI PHYSICI de membris naturalibus & genitalibus, quæ sub præcordijs continentur.

PRAEFATIO AD AMICOS.

Dmonet Plato Christophore Sorouēstane Cæsaris nostri orator facundissime, ne q̄ erga amicos & præcipue patriam suam ingrati uideantur. Vtrūque facimus, si te ad hoc theatrum à re

ANATOMICES

his occupationibus auocamus cū Chri-
 stophoro Lamphrācho, Iusto Læliano,
 comitib⁹ Andrea Peregrino, Dionysio
 Cepio Veronensibus meis iureconsul-
 tiss. inter quos & Ruffum meū, & Iaco-
 bum Mapheum interesse uolo, qui pri-
 mi ad has partes spectandas non incon-
 grue accedant cū serenissimo rege Ma-
 ximiliano Augusto, cum uos oēs noue-
 rim tum cibo tum potu tēperatissimos
 esse, & uentris importunitatem sæpe co-
 arguentes, & ad arcēdam eius intempe-
 rantiam bonos domitores esse & acres.
 Qm̄ partē quæ in nobis diuina est, sua
 inexplebili auiditate sæpe perturbat, &
 clamore suo strepituq; consultorem no-
 strum aīn iniuste arcet. Iustus igit̄ ade-
 rit noster, ut nos in otio permittat tran-
 quillo. Nec ob id ægre à uobis ferendū
 est, si exta uos hæc spectare uoluero,
 cum nulla in re naturam sine admiratio-
 ne cōstare tradant. Nam & Heraclitus
 qui in domo furnaria forte sedens calo-
 ris gr̄a, ad sese quosdam accedere fiden-
 ter iussit, qm̄ eos ad hoc temperantes ui-
 derat; Deos immortales, inquit, hic ade-

Ex. i. libro
 Aristot. de
 partib. aīa
 lium ca. 5.
 hoc desum-
 ptū est, qd̄
 hic ab au-
 tore refer-
 tur.

LIBER .II.

esse nescitis? Itaq; in om̃ibus naturæ numen reperiri certū est, & plena aīæ esse oīa. Iocineris naturam inter extra Plato præcipue cōmendauit diuinatione & simulacrīs, qđ speculi instar ad imagines exprimendas accōmodatum fuerit, genitaliumq; subinde mēbroꝝ officiū humanitatē per indiuidua perpetuantū; in quibus mirum gignendi desiderium atq; amorem incredibilē inseruisse deū cognoscetis. Ea membra non ab re ferre moram plurimū indignant, et si ipsa se in foēis letaliter sæpe præcludant, ut animal cōceptum proferant in lucem. His conspectis, uentris petulantiam, & libidinis uiolentiam sequentes, damnamus, qm̃ (ut Plato fabulatur) in uarias degenerare bestias, nō intempestiue illos demonstrare uidemus.

De uentre & umbelico.

Caput .II.

IN partes treis corpus humanum, qđ disseccandum est, diducitur, in supremam, mediam, & imam partem. Prior sensifica caput continens, media spiritalis, ima naturalis, in qua uēter subiacet, appellatur, In prima sensuum nobilitas

C iij

ANATOMICES

locum possidet. In secunda uitæ fons & ratio sedē habet. Postrema naturæ officina est, à qua hac in parte initium sumendum est, qm̄ intestina ocys corruptuntur. Ordiendum igitur est à malæ oīm partium pessima, hoc est, à uentre, cuius gratia mortalium maior pars perpetuo inseruit, nec uilitatem eius extirpāt foedo retributorū ope, cū pleriq; maris ac terræ infinita pene picula subeant. Addo quod omnibus ut molestissimus creditor instat, nec diē sine appellatione prætermittit, oīm membrorū deterrimum uas. Illud est profecto, quo uitam cum brutis cōem hñt pleriq; : infimum propterea in corpore & abditum locū tenet ob res immundas, ueluti mēbris principalibus parcente natura, ob id sedes hæc à ratione aīoq; longius relegata est, septoq; diducta fuit, ne rationalem animi partem importuna uicinitas pturbaret. In hac, ceu popinæ locus, sordiu ac excrementorū sedes, ut in ædificiis architecti auertunt ab oculis nariabusq; dñorum, quæ necessario tetri foediq; aliquid habitura sint, Hæc superio

LIBER .II.

ribus mēbris ancillātur, ex quibus alia
 in succū cibū cōcoquūt, quædam in uas-
 rios humores digerunt, quædam exun-
 dantiam propellunt, sed de uentre exte-
 riori prius agendum est. Hic ab ima par-
 te malī punici intra ilia inguinaq; collo-
 catur, cuius pars sumen ē. osse caret uē-
 ter, quia cibo (ut dictū est) increfcit, resi-
 detq; in fame, quod & fœis uterq; geren-
 tibus contingit. In medio uentre umbeli-
 cus situs ē, geminas arterias ac totidē
 uenas complectit, ueluti extremo puta-
 mine circūdante; nam & utrunq; uena-
 rum par membranulis suis circūdatur.
 Eæ quatuor uenæ ex utriculī acetabu-
 lis, hoc est cotyledonibus, per secundas
 conceptui alimentum p̄bent, quæ uteri
 uenis atq; arterijs respondent, adhæren-
 tibus inter se uenarū orificijs. de quibus
 mox dicturi sumus. Iecoris em̄ portas
 uenis duabus quæ in unā coeūt, pertin-
 git, ac geminis arterijs ad aortā ubi finis
 dicitur ē regione uesicæ, & duæ de una ef-
 ficiuntur. In prouectiori ætate umbeli-
 cus iādiu emeritus, pluribusq; indura-
 tus annis, exanguis apparet, & exilior

κοτυλη
 δωρ.

ANATOMICES

ueluti neruus uideri potest. Ita ut tã uenæ q̃ arteriæ nullo modo cerni possint, uer̃ resectores in secando caueãt, ne incaute præcidant, quod & in cæteris obseruari præcipimus.

De sumine siue abdomine. Caput .III.

PArs quæ infra umbelicũ situm habet, sumẽ dicitur, ab antiquis abdomen, uenas prætenues habet, subter cutem dispersas, q̃bus in utero conceptus aquas emittit, quod in abortu euidentius deprehendimus. Exinde pecten uel pubes subest, quæ infimam partẽ occupat ad naturalia spectans. Venter deniq̃ his constat (ut iam secandi initium faciamus) cute, p̃guetudine, mēbrana carnosa, musculis, neruis, ac interiori demum membrana, quæ omento iungit̃, peritonæon à Græcis dicta: ea oĩa intr̃ secus exta integunt̃, ab ilibus ac pube, sursum uersus ad præcordia peruenit.

Vniuersam itaq̃ cutẽ intacto umbelico per transuersas líneas à summo stomacho ad pubem, à leuís ad dextra ilia hoc mō incidito ✂. Sub cute pingue ē, ab hoc carnosa membrana, deinde nerui,

LIBER .II.

& musculi, & membranæ interioris abdominis firmissimū (de quo diximus) inuolucrum, oīa interinuoluēs intestina.

De musculis uentris.

Caput .IIII.

Musculi in uētre octo inueniuntur, Galeno teste. Horū duo ab imo pectore carnosiores pectini iunguntur, in quibus longissima staminea ceu filamenta fissili quadam natura, sursum deorsum ue tendentia cernunt: sub his duo sunt, qui iuxta priores utrinque à costis tenuioribus mollioribusque (quas Græci psoas uocant) oriuntur, & in nervos desinunt, transuersimque pubi annectuntur, alij totidem ex aduerso à pectine sursum uersus tendunt ad eadem præcordia ad chi x literæ figurā, alij demum duo subter priores rectiori angulo pertransuersum ad utranque lumborum partem perueniunt, ubi adalligantur. Quidam tñ musculorum nervos, quibus annectuntur, supra musculos maiores coire existimant. Alij uero sub musculis maioribus coniungi putant, quia ex diuersis locis in unū conueniunt. Hæc à natura constituta sunt, ut interanea intus ro-

ANATOMICES

bustius contineantur, cibiꝫ facilius re-
 gesto calore concoquant. Astringunt
 em̄, dilatant, reuocant, accipiūt, retinēt,
 expellunt, laxantꝫ cū opus est, pro ner-
 uorum situ naturaqꝫ septi transuersi au-
 xilio superne comprimētis, primi attra-
 hunt, postremi comprimunt, mediꝫ ue-
 ro cōtinent, quibusuis tñ uulneratis al-
 uus difficulter comprimī. Superiores
 rursus qui ampliores sunt, cibum conti-
 nēt ne retro fluat, imi uero ne priusquā
 opus sit, per aluum transmittatur; uerū
 si quid succi adhuc superest, absumi pos-
 sit, constituti sunt, Hi obiter musculi ab
 hac contēplatione non abiiciendi sunt.
 Ventrē indecorꝫ reddit hydropifis, cu-
 ius species ascites dicit, ex qua extrahē-
 dæ ratio aquæ in alijs libris dicit. locū
 em̄ ad ilia uersus deligimus, ubi perito-
 næi sola fere nuditas est: suminis enim
 crassitudo omnino uitanda est, cutisꝫ
 digito dimouenda, immissoꝫ cultello
 usqꝫ ad omētum, quod primum sub pe-
 ritonæo occurrerit, penetrādum est (qd
 paracentesin uocat Paulus Aegineta)
 nec id nīmū audacter, ne temere inte-

stina uulnerent, tantumq; humoris colligendum est, ne uires intermoriantur: uitalem em̄ spm̄ is humor continet, de m̄ remissa cute uulnus per se obstruit, atq; ita sensim singulis diebus demitur aqua, in qua re uires idoneo cibo tuentur medicī.

De peritoneo & omento.

Cap. V.

His emotis præter umbelicum, abdominis mēbrana interior apparet, firmissima est, ne grauiori fasce, aut retento spiritu (qd̄ sæpius cōtingit) rū pat: supra em̄ inguina id euenit, ubi tenuior ē: quæ si rumpit, inguinis siue bubonis tumorem imitat, bubonocèle dicta: quo decepti pleriq; chirurgi immisso scapello, cū pus subesse putarēt, intestina uulnerarunt, unde odoris foeditas statim subsecuta est, paucisq; diebus ægri mortui sunt, foēis em̄ id malū sæpius accidit, ea membrana ad excrementa flatusq; (cū enītimur) ppellenda necessaria est. Laxat in foēis mirū in modum uterum gerentibus, dorso adalligatur. Huic uenæ quædā cōmittunt, quæ ad mammas a partu statim ad lactis gene

ANATOMICES

rationem sanguinem ex utero deferūt.
 His cucurbitulas admouemus, cum lactis copiam inhibere uolumus; sub mammis uero, cum mensum abundantiam timeamus. Hac uero membrana emota omētum subest (ita enim speciali^r dī) uniuersa penē intestina, & stomachi inferiorē partē contegēs. à medio enim uentre oritur, ac inde depēdet, unde cibi cōcoctio nem ueluti stragulū iuuat. Inuenti sunt qui sine omento uixere, digestionī tñ inceptiores Galeno teste, ex tenuissimis ab utraq; parte membranulis, medio innato adipe, non sine arterijs ac uenis exilibus, ex interiori pte leue, et superiore mollius, sensu alioqui ex toto caret, carnosæ dorsi membranæ secundū diaphragma sese applicat.

De intestinis, & primum de aluo. Cap. VI.

ABiecto itaq; omēto, intestina in sinuatis quibusdam gyris longissima apparent, q nonnullis animalibus à uētre protinus, recto ueluti intestino ac breuissimo emittunt per aluū excrementa, sicut lupi ceruarij ac mergi, propterea insatiabilia habent, sæpissimeq;

LIBER .II.

aluum deſcendunt, quod humanis actiōi-
bus maximo foret impedimento, intem-
peſtiuaq; fames ſp̄ adeſſet. Intestina ex-
crementa, hoc eſt materiam ſuperuacu-
am recipiunt, quorū actiōes ut t̄ps di-
uerſum hñt, ſic etiam diuerſa loca poſſi-
dēt, ut Ariſtoteli placet. Iſ nervoſa ma-
teria eſt, qua recipiunt, continent & ex-
pellunt, & quicqđ ſucci quod à ſtoma-
cho ſuper eſt, penitus perficiūt: nam &
crenas habēt, quibus ſuccū coquunt, &
immutāt, ſtamīneo uillo diuerſo, modo
aſtringūt, mō laxant cū opus eſt, intesti-
na uim attrahēdi manifeſtam nō poſſi-
dēt, qm̄ ſtamina per longū obducta nō
hñt. Sed ab inferiori intestino, hoc eſt
aluo ordiendum eſt. Hæc pars ita ſpeci-
aliter appellat̄ ſuillæ ſimilis, qua excre-
menta edunt̄. Ab alijs longanon, ab alijs
quibus rectū intestinum dī, ſpyris non
circūplicatum, craſſioris intestini pars,
in tenaſmo procidit, unde ſedis p̄ciden-
tiam reuerētiores appellarunt antiqui.
X Extrema alui pars anus dicit̄ uel ſedes,
Galenus ſphinctera uocat. Surſum uer-
ſus ad ilia extendit̄ aluus, reflectit̄q; ad

Libro de
partibus
animaliū
tertio ca-
pite. 14.

σφιγκτη-
ρι, quā &
σεφάκην
quidā ap-
pellant, au-
tor Iulius
Pollux.

ANATOMICES

renem sinistrum, mox ad stomachū, de
inde ad iecur pertinet, minus q̄ reliqua
intestina carnosum. Ad hāc partem ue-
næ quædam ex mesenteriacis perueni-
unt, quæ extremam succi portionē exu-
gunt. h̄isdem item si quid infundit̄, per
clysterem alimentū recipiunt ægri, nō
nouo ut quidam putant inuento. ✕

De colo & cæco intestino. Cap. VII.

SVpra aluum collocatur colon cras-
sioris intestini pars, peruium est ac
late fusum, cellulis plurimis infinuatū,
in quibus excremēta diutius immoran-
tur, indeq; quandam recipiūt effigiem,
catocæliam Græci uocant, ab aliquibus
aluū etiā uocari scio. reni sinistro inuo-
lutius annectitur, unde nephriticis coli-
cisq; morbis dolores cōsimiles sentiun-
tur, abstinentia tñ inter cæteras notas dif-
cernunt̄, illos leuat, hos aggrauat cib⁹:
deinde id intestinū lienem attingit, sur-
sum uersus ad dexteram stomachū scan-
dit. Huius ob id intestini noxius humor
os stomachi afficit & præcordia, unde li-
pothymia sæpe concidunt ægri, in sella
aluum deiciētes, nec sine ratione id in-

κατωκοι-
λια.

Apud Iuli-
um Pollu-
cē tamē le-
gitur

κατωκοι-
λια tanq̄
duæ sint di-
stiones.

αποδυ-
λια.

testinum inter inferiora annumeratur, et si locum superiorem obtinere uideat. Iecori item iure proximum est, ut inde meatu ipso ex folliculo fellis bilem excipiat, quo retrimenta eius mordacitate ad exitum præcipitentur: ob id ea pars (cui porus felleus committitur) lutea est ac gustatu amara. Huic coniungitur, quod cæcum cognominant, à dextra enim parte sub rene collocatur iuxta coxam. cæcū ideo dicitur, quoniam duo opposita orificia non habet, ut cætera. Nam eodem quo excipit, etiam remittit orificio. eiusdem cum superiori naturæ habet, hisdemque morbis uexatur.

De tribus gracilioribus intestinis. Cap. VIII.

Graciliora deinceps intestina uentriculo annexa sunt, quæ in homine lactes appellantur. Horum primum (quod tenuius uocatur) in sinus tortuosos uehementer implicitum est & orbes, & intestino (quod medium latini, græci mesenterion uocant) singuli connectuntur, in dexteriores partem conuersi, & est regio dexteriores coxæ finiti: superiores tamen partes magis complent, & quia circa ilia positum habent, ilibus nomen dedere, à quibus

D

ANATOMICES.

ileon, & iliacus dolor. At paulo supra
uersus stomachū ad sinistriorem partē
spinæ, intestinum est quod iejunum no-
minant, non ita ut reliqua implicitum,
ieiunitasq; ei nomē dedit, qm̄ nunq̄ qd̄
accipit continet, sed protinus per infer-
na transmittit. Semper em̄ uacuū repe-
ritur, hiraq; achilla appellatur à quibus-
dā. Quare igit̄ ex eo ita subito cibus la-
bat, est q̄a mordaci felle citatius reddit̄.
Huic demū ea parua iunctura alligata
est, à media ferè uētriculi pte, pax̄ in de-
xteriorem partē cōuersa: Pyloron græ-
ci uocant. Quoniam portæ mō in infe-
riores ptes, quæ excreturi sumus, emit-
tit, cæteris intestinis arctius. Ad hāc por-
tam fellis meatus pertinet unus, eadem
de causa. Hæc. xij. digitorū mensurā cō-
tinet. Inter secandum meatus ille cauē-
dus est, integerq; ostendendus.

De mesenterio & uenis eius.

Cap. IX.

MEsenterion (quod medium uel
medianum latini dicūt) neruo-
sum est, mēbranulis, glādulis pluribus
refertum, quas adenes Galenus uocat,
circiter crispū est, cui lactes in sinus (ut

mox dictum est) tortuosos adhærēt im-
 pliciti. uicinitasq; membri errorem de-
 dit nōnullis, qui lactes pro mesenterio
 sæpe dixerunt. In eo uenarū fibræ à na-
 tura cōstitutæ sunt, quæ ab intestinis ad
 uenā maiore & aortam pertinēt. Sine
 eo membro succus alioqui ab intestinis
 incommode attraheret (hñt em̃ cui ad-
 hæreant uenæ) quæ ceu radices in ma-
 teriā intestinorū desinūt, nec transigūt,
 has mesenteriacas uocitant medici, op-
 pilationis sæpe originē: septo transuer-
 so alligat & dorso, uel ex uena maiori
 & aorta pendet, ut Aristoteli placet, un-
 de sanguinem & sp̃m deferre certū est.
 Venæ ip̃æ solidæ duræq; sunt, à uentre
 & ab intestinis alimentū capiūt, ueluti
 arborū radices, quæ humorē à terra at-
 trahunt, aluntq; stipitē: animalibus em̃
 intestina & uenter pro terra sunt. Qui
 harum uenarum orificia inter intestina
 ampliora putant in uiuēte, quæ in cada-
 uere delitescant, longe decipiuntur: ar-
 bitrant̃ enim ciborū frustra per easdē fi-
 bras tenuissimas attrahi posse, putātq;
 uirginem ætate ñra Venetijs dum hæc

Hac de re
 notatur ex
 his ab Her-
 mo. Barba-
 ro Theodo-
 rus Gaza
 in transla-
 tione libro-
 rum Arist.
 de aialib.
 uir alioqui
 in uertēdis
 autorib. ex
 græco i la-
 tinū tā ac-
 curatus, ut
 uix alius q̃
 piam hoc
 post ipsum
 in eodē ne-
 gotio præ-
 stare potu-
 erit q̃ ille
 præstitit,
 hō tamen
 natione
 Græcus.

ANATOMICES

conderemus, quæ crinalē acum quatuor digitorū longitudine, quam inter dentes dormitura cōtinebat, incautēq; p somnum deglutiuit, per urinam post mēses. x. demississe maximis cruciatib⁹, qm̄ in uesica collectis uiscosis humorib. lapidem circa sese inuolutum rotūdauit gallinacei oui magnitudine, & à uenis prius mesentericis acū haustam esse cōtendūt, nec quas uias inuenerit natura ignorant. Eæ fibræ in ipsis intestinis in neruos definunt tenuissimos, ac in eorū materiā obliterant; hic numerosiores sunt ac crassiores n̄s qui à stomacho ad iecur feruntur, ideo plus alimēti conferunt; at ille citius defectis subueniunt, uerū si oēs uel ex maiori parte languefcunt uel obstruunt, concitato fluxu admiseram maciē deformant hoīem. His peractis, intestina emouebis, folleq; stomachum in pyloron iniecto inflabis, tū uiuentis stomachi similitē posituram euidētius repræsentabis.

De stomacho.

Caput

.X.

Vla quæ ab oris faucibus ad stomachum tēdit, gula appellat, ex nec

LIBER .II.

uo & carne cōstat, hac cibus potusq; in
 uentriculum sui receptaculū deriuant.
 Nam & cibi porta uocat, medio em̄ uē
 triculo non annectit, sed in latere, ne ca
 pitis inclinatio, cibus ipse facile redū
 det. Sicut & altere eiusdē uētricoli osti
 um (quod pyloron paulo antē noīaui
 mus) in fundi medio nō committit, sed
 paulo altius, ne deuorata in aluum inco
 cta citius q̄ opus sit, delabantur. Hac de
 causa in crapula septū transuersum plu
 rimum supprimi, nec tñ quicq; esculē
 ti euomitur. Hæ geminæ portæ loco &
 magnitudine differunt, nā superior am
 plior est, inferior angustior, hac ratione
 quia magis contrita à cōcoctione trans
 mittere debet, uentriculus intestinorū
 principium canino similis est, quippe q
 nō multo amplior est q̄ intestinum, sed
 quasi intestino similis ampliori ex Ari
 stotele, sub septo trāsuerso circa præcor
 dia sua angustiori parte (os em̄ stoma
 chi dicit) ubi. xiiij. spinæ uertebra inue
 nitur, collocatus est: cōcoquit em̄ & im
 mutat, paterfamilias uocitatus, quia to
 tum aīal solus gubernat; nā si ægrescat,

ANATOMICES

uita in ancipiti est, inter lienem & ieco-
ris fibras ab utroque latere comprehendi-
tur, supra infraque inter diaphragma &
intestina medius positum habet. Hunc
in anteriori parte omentum, a postero-
ri uenae grandes fouent: a superiori par-
te in sinistram uergit, ab inferiori in de-
xtram inclinat: ita orificiorum suorum
ratio exposcere uideat, ob id atram bilem
in superiorem sui partem decurrentem
certo meatu a liene assumit: in imam ue-
ro a folliculo fellis flauam bilem poro des-
latam accipit. Venterculus in medio tu-

ἰν ἰνός, ue-
na, neruus
proprie au-
tē ἰνός ca-
pillamenta
sive filamē-
ta sunt ner-
uorum &
fibræ.

καθεκτική
καὶ ἀντι-
καθεκτική,
hoc est, a-
detinendo.

met ac pendet, qui membranis tenuibus,
septo connectit, lienem, iecori, cordi, cere-
broque, uenis, arteriis, neruis, unde ex ictu
capitis, saepe stomachi subuersio euēit.
duobus tergoribus constat, quorum alterum
intrinsecus neruosum est ac crassum, al-
terum extrinsecus carnosum ac tenue: illud
stamineum habet filamentum, inas Græ-
ci uocant: alterum intus in longitudinem
tendit, in appetendo deorsum trahit: al-
terum extra per transversum fila ducit ui-
retentatrice, quæ cathectica dicitur, plu-
rimum necessaria, At exterior uentris tu-

nica carnosa stamineam uenam in latitudinem protendit, qua materia ciborum subigitur, & à digestionē superflua, dū sese astringit, secernere dicitur: huic potentia, apocritica nomen ē: interior rursus tunica tactus sensum habet, unde cibi appetentia prouenit, exterior uero cibum portionemq; mutat, ac confundit, ea uis à Græcis allœotica uocatur, cui reliquæ obsequuntur uirtutes. Stomachus intus denticulatus est callo in modum rubi ad conficiendos cibos, decre-
ἀποκριτική
 καὶ ἀπὸ τῆς
 ἀποκριτικῆς
 hoc ē, à se-
 cernendo.
 ἀλλοιωτική
 καὶ ἀπὸ τῆς
 ἀλλοιωτικῆς
 .i. à permu-
 tando,

De adipe & pancreo.

Caput .XI.

SEd anteq̃ ad lienē transeamus, pauca de adipe dicenda sunt. Hic sub leni membrana abdominis, sitū habet, in

D iij

ANATOMICES

obeso corpore ampliorem. Ab illis incipit, deorsum uersus ad renes tendens. ab interiori parte membrana includitur, quæ omento iungitur. Is non cogitur, nec siccitate ulla frangitur ut seuum, quoniam eius natura minus terrena est, utriusque sine sensu, nam neruo arteria ac uena caret, ideo et plerisque detractos adipēs, leuatumque corpus immobili onere traditum est, & inde uixisse. Pancreon quoque inter carnes et adenes naturam habet: Lienis, stomacho et iecori annectitur. A carne nomen habet, ad quod cōis cum omento uena pertinet, quæ ex uena maiori oritur.

De liene.

Caput .XII.

IN sinistra parte aduersus iecur, lien paulo inferior, suillo similis habetur, purgamenti sanguinis receptaculum, et humorem atram bilem nostri, Græci melancholiam dicunt. Hic non ut iecur præcordiis, sed sinisteriori uentriculi parti, et omento committitur. Gibbus ipsius dorso membranulis alligatur, sed ut facilius appareat, costæ inferiores quæ tenuiores cernuntur (sub his enim conditur) aperiri debent sunt, Eius quidem materia mol

LIBER .II.

lis est, rara ac fistulosa, longitudinis cras-
 situdinisq; modicæ, sed lienosis ita ple-
 runq; intumescit ob humoris confluui-
 um, ut zona ueluti cingere hoïem uide-
 atur. Cùm sordibus (ut inquit Plato) ie-
 cur abundat, lienis raritas id purgat, &
 eas combibit, qm̃ concauū est & exan-
 gue, unde purgamētis impletum excre-
 scit, cursoribus (ut tradit) peculiare im-
 pedimentum, propterea qñq; nōnullis
 laborantibus splen inuritur. Adimi pos-
 se homini sine uitæ periculo, uerisimile
 non est. Huic membro pro magnitudi-
 ne loci intemperatīa attributa est. Ieco-
 ri, stomacho, omento, & intestinis com-
 mittit. Ad lienē sicut neq; ad iecur nul-
 la ab aorta ptinet uena. Excitari turbā
 contra Aristotelem in plerisq; locis ui-
 deo, rixasq; moueri, sicut & de uulua di-
 cturi sumus: qm̃ sine spiritali sanguine
 hæc membra posse cōstare, possibile nō
 dijudicant: ea em̃ membra sanguine ali-
 tur à uena minori quæ sine spirītū nō ē,
 sicut & uulua sine sanguine. Vena grā-
 dior directo ductu à porta concauī ieco-
 ris ad lienē ducit, quæ si diligēter rete-

Hi & sple-
 netici dicū-
 tur, à sple-
 ne, sicut à
 liene lienos-
 si dicti sūt.
 nā ωληπ
 græce, lien
 latine dici-
 tur.

ANATOMICES

git, apparet: ex medio eiusdē uenæ cursu riuulus quidam est, qui sanguinem dilutiorē deorsum uersus, mesenterion ut alar ducit. Rursus eadem uena gradū uscula iuxta lienem bifariam diuidit: alter ramus pro alimēto ad imum stomachum fert, alter ad splenis cauum pducit, ubi intus in duos ramos spargit, sursum deorsumq; trāseuntes. Horū inferior sanguine omētum rigat, superior uero ex cauo lienis rursus in duas diuidit uias: quāq; altera ad sinistriorem superioremq; stomachi partē, altera sursum tēdit ad uentris orificium, atramq; bilē infundit, qua os stomachi constringit, unde exuritio exoritur. Reliquum in ipso splene absumitur, præter eam portionem quam uena grandis ad membra consimilia transmittit.

De iecore.

Caput .XIII.

IEcur nobilissimum membrū esse putauit Plato, in quo diuinationis grām collocauit: quo priuato, nec euidēs quicquid fit uaticiniū signū. posteriores uero phisici sanguinis originem huic membro attribuere: quod si ualidū est, aucto san-

LIBER .II.

guine augeri membra uident, inualido
 decrefcere nō dubium est; ſi extenuata
 in nobis membra ſunt, eo conualeſcēte
 facile implent. Iecur inter exta pportio-
 ne maximum eſt, ſub præcordijs à de-
 xtra parte ſuſpēdit, ſanguine & ſpiri-
 tu naturali refertum, intrinſecus cauū,
 extrinſecus gibboſum, è regione lienis,
 uentriculo lenit pminēs infidet, quem
 fouet, in uiuēte magis pēdet. In eo mul-
 tiplex uis eſt; nam attrahit, retinet, con-
 coquit, digerit, & expellit: ſuccum em
 oēm in ſaniem, in bilem, ac atram bilē
 digerit. Eæ potētiae ex temperato cor-
 dis calore nutritiuae uirtuti deſeruiunt
 cōgenitæ, ita ut & quæ nutrit & auget
 uirtus, eandem eſſe nō dubitet Auerro-
 is. In quinas iecur diuidit fibras, intus
 ſenſu carēs, fiſtuloſum, ſpongioſum, fo-
 raminulētumq; eſt, minimisq; uenulis
 per totum membrum nodoſo coitu di-
 ſperſis; ubi ſuccus in ſanguinem ſecūda
 cōcoctiōne commutatur, uel in ſaniē, in-
 de in diuerſas ptes digerit. Calidū em
 eſt ac humidū, mēbrana tenuiſſima cō-
 tectum, ſepto tranſuerſo adalligatur, ſpi-

ANATOMICES

næ item ac stomacho iungit̃. Vena illa
 grandi plusquam cætera membra cordi
 respondet; huc aorta nō ptinet, qm̃ pri-
 mo iecoris ingressu euidentior esset, &
 per om̃es distribuēda partes esset, sicut
 in pulmonibus apparet. A corde em̃ ui-
 talis uis per uenā maiore in iecur infun-
 dit̃, ut dictum est. eadem em̃ uia recipit
 ac subministrat humorem. Ex inferiore
 parte caui fel depēdet; in eadem pte ca-
 ua ex diuersis locis quidam uenarū con-
 cursus est, qui porta iecoris dicit̃, ductu
 um uiarūq; ueluti compitum efficit̃, qui-
 bus succus is quo alimur permeat, sta-
 timq; intus in quinos riuos diffunditur,
 & in prætenues uenas, quæ deinde per
 totam iecoris dispersæ substantiā, in exi-
 lem subtilitatem admodū radicañ, de-
 mumq; in iecur ip̃m obliterañ; his te-
 nuissimis fibris saniosus succus decoqui-
 tur, ac in sanguinem (ut multi uolūt)
 iecoris ministerio calore uertit̃, qui de-
 mum in corde penitus absoluitur.

De uenis iecoris.

Caput :XIII.

VEnæ octonæ ad portas iecoris de-
 riunt, ex qbus binæ paruæ sunt,

LIBER .II.

quarum altera ad piloron & ad mesenterium pertinet, altera inferiori uentriculo iuxta pyloron coniungitur. Reliquae senae sunt, ex quibus una ad dexteriores stomachi partem iter tendit: Secunda ad lienem grandior pertingit: Tertia intestino recto iungitur, in sinisteriorem eam partem decurrit: Quarta ad dextram uentriculi partem, ubi in tenues fibras diuiditur: Quinta duplici propagine, altera omēto applicatur, spargiturque e regione illius ramus qui a liene oriri cernitur. altera propago crassiori intestino adiungitur, qua succi reliquiae attrahuntur. Postrema ad ieiunum intestinum ac tenue, & ad id quod caecum appellauimus, pertinet: ad quam euidentius pleraque uenae ad succum exhauriendum contendant.

De flauæ bilis folliculo.

Caput .XV.

Fel non habent omnia animalia, equos, mulo, ceruo non est: & ex eodem genere sunt, quae partim habeant, & partim non habeant, ut mures, oues, ac homines. Et qui felle naturam (inquit Plato) sensus alicuius gratia esse opinantur, non recte sentiunt: uolunt ideo fel ad se, ut pars

ANATOMICES

Χοληδό-
χος,

Suidas:
ἡ κτερος νό-
σος ἐκ χολ-
ῆς σάμι-
να, id est, icte-
rus morbus
est ex bile
consistens.

tem animæ sitam in iecore mordacitate sua excitet, laxando exhilaret. Folliculus flauæ bilis ex inferiore iecoris parte caua depēdet, choledochus à Græcis dicitur. in eo humor flauus est, pallidus interdum uisus à Galeno, uel cyanæi quædam coloris, uel isatis herbæ uario corpis affectu: in cadauere colorē omnino mutat, in uiuēte flauus est, ex iecore oriens, ut puriorem præstet sanguinem. Huic binī meatus sunt, alter in medium iecoris deriuat, quo bilis attrahitur uel effunditur interdū: alter euidentior ad pyloron deferret, in quo meatu calculus olim reperi- tus est. ex eodem rursus oriri tradit, qui in imum stomachū tendit, quod alij negant. Sed hoc non perpetuum est: oīem maximus, ad intestina pducit, quas lactes appellauimus. Quibus fel non est, ualētudo firmior existimat, ac uita diuturnior: bilis alioqui uia præclusa, morbus regius (qui ictericus dicitur, ab alijs arquatus) prouenit. Nam toto corpore felle suffuso, naturalis color auferret, quod primū oculis deprehēdimus: ita quod in his album esse debet, luteum fit: febres quoque

LIBER .II.

supueniunt. Intestina hactenus magna ex parte indicata sunt, idcirco oīa præ iocineris gibbū, qđ uenæ grandī annexum est, relicto uētre abhicienda sunt.

De renibus.

Caput .XVI.

HIs peractis, binæ uenæ grādes scđ cū dum spinā à summo deorsum deferūtur, de quibus postremo libro agēdum est. Vena grādīs in renum opposito geminos ramos emittit in λ literæ figuram, quorū alter ad renē dextræ, alter ad sinistrum tēdit, inæquali tñ lōgitudine : eodem modo & altera uena grādīs facit, aorta dicta, spinæ annexa: qm̄ dexter ex renibus minus pinguis, altior læuo est, quod pari ratiōe in supcijs cōtingit. Ramī uenæ maioris in sinu renum nō deriuāt, sed capitibus potius adhærescūt, & cauum nō subeūt, uerū in corpus eorū absumunt, sicut & aorta, ex quibus genitale semen magna ex parte generat. Oblōgi sunt, bubulis renibus similes, ueluti ē multis renibus cōpositi, à parte interiori resimī, ab exteriori uersus intestina rotundiores: caro ijs dura ac firma est, sensu carēs, utriq;

ANATOMICES

οὐκ ἔστιν
 Iulius Pol.
 ἐν τῷ πνεύματι
 πνεύματος
 τῷ πνεύματι
 κατέρωθεν
 κατέρωθεν
 τὸ οὐρὸν
 τὸ οὐρὸν, οὐ
 γὰρ αὐτὸ
 κατέρωθεν
 κατέρωθεν
 κατέρωθεν

adeps è medio exit. Renes in lōgitudi-
 nem secādi sunt, & specillo immisso co-
 laturæ ratio cōsideranda est: in medio
 pellicula est prætenuis, qua humor dū-
 taxat sine sanguine distillat per meatus
 siue uenas albidas, ureteras dictas, quæ
 cauæ sunt, neruosæ, iuxta spinam ipsam
 per uenas se porrigunt ad ilia, angusto
 itinere, mox in coxam utrāq; cōduntur,
 ac delitescunt, deīde denuo porrectæ in
 clunes apparēt. uerū ut ipsarū postrema
 uel in sexu uirili ad uesicam, genitaleq;
 cōiūciuntur, sic in fœmineo ad uuluam
 pertinet. Eæ uenæ quæ de medio renū
 exeūt, nihil commune cum uena maiō-
 re sortiūtur. Renes membranulis inte-
 guntur quibus sentiūt, calculo laborāt:
 quia multi renes laborare uidentur, du-
 plices cōstituti sunt, ut æquale corporis
 libramētum, Galeno autore, aīalibus p̄-
 starent: ex superabūdanti calore, incon-
 tinētia, & urinæ stillicidia sequuntur.
 In meatibusq; arenæ materia, ac calculi
 generantur.

De uenis seminarijs. Caput .XVII.
Seminariæ uenæ geminæ ad capita

LIBER .II.

testium à renibus deueniunt, pori dicti, sanguinolenti, totidemq; arteriæ de uena aorta exangues p̄tenduntur. Nam in coitu spiritus semen antecedit, quo procul per saltus p̄pellitur: à capite autem ipsorū testium meatus excipit, spissior illo superiore atq; neruosior, q̄ progressus per testem flectit sese, inde & caput eiusdem repetit: unde rursus in idem coeunt, & in parte priore subeunt genitale, parastatæ dictæ, communi excipiuntur canalicula, & cōtinua membrana obuelant, cū hīs qui residēt testibus, ut unus esse meatus uideatur, nisi membranam sensim diduxeris: humorem em̄ sanguineū cōtinet meatus, qui residet, sed minus q̄ illi superiores: at uero q̄ reuertuntur, & ceruicem subeunt, genitalem urinae hñt candicātem: quin etiam de uerifica meatus p̄fertur, & se ad ceruicē applicat, quem uelut putamen canalicularum ambit id quod penem uocamus.

De semine.

Caput .XVIII.

Semen corporis superuacaneum alimentum est, quod principalit̄ membrorū materia pura atq; absoluta est, ge

E

Iulius Pol.

παρὰ τὰ

ἢ εἰς τὸ

τοῦ ἀπὸ τῶ

ὄψεως

πρὸς τὸ

σητῆρα

κατά τὸν

τὸ

πνεῦμα.

ANATOMICES.

nerationi necessaria. Nam & maior genitura quātitas ex cerebro (Galeno teste) diduci creditur: ob id salacissimo cuiusdā, dissecto post fun^o capite, cerebri exiguum repertū ē. Venæ em̄ quæ ultra aures ferunt, si aduruntur uel secantur, sterilitatem induci miro atq; secreto naturæ limite, ut mox dicemus, qđ casus edocuit. Idem ex alijs quoq; mēbris cōtingit. nam multi qui gallos castrāt, lumbos cadenti ferro, aut crura adurūt, unde ex toto corpore secerni geniturā pleriq; autumant, uarijs argumentis. Illud in primis fidē facere uideť, quod in filijs notam, neuum, uel cicatricē parētis similem regnari, nisi quod & nepotes progenitorū referūt & formam & notas, ex quibus nihil secessit seminis, & in Helide, qđ cū Aethiope cōcubuerat, nō filiā peperit Aethiopē, sed nat^o ex filia Aethiops erat. Vidimus etiam in stirpibus id fieri, nam Cydone malus medica plurima est, quæ ad Priapi similitudinem pomafert: ex eis semina quædam eandem formam referūt, alia cōfusam, ex quibus semina fata eādem quoq; turpitudinē re-

Historia
hæc ex. I.
Aristo. de
generatiōe
animalium li-
bro repeti-
ta ē ca. 18.

præsentant auitam poma enata. Semē
 hominī in prima ætate ualidū est: in se-
 nectute, ualitudīe, salacitate, impuē ē:
 intrinsecus ex loco calido pficiscit, qm̄
 crassum refrigeratumq; humescit spiri-
 tus & aquæ mixtione, ob id & albū spi-
 rituosumq; reddit, quod neq; coit, quo-
 niam ex spū est. Ex corde quidē per ar-
 terias, ex iecore per uenas, & ex uenis ar-
 terijsq; à cerebro descendētibus ad mi-
 nimas circa lumbos, deinde uenas ac ar-
 terias minimas ingredit, & in cōcepta-
 culis mature in sanguinis substantiā cō-
 coquitur, inde ad maiores ac ampliores
 uenas deferit, ut ex ambabus unum uas
 singulis testibus constitueretur spiritib;
 bus plenum, in quo illa gñandi uis reci-
 pitur, quod alij testib; attribuūt, ex qua
 gñanti simile alter; producit. Nōnulli
 uero naturali calore seminis plifici, ma-
 teriam inter eos meatus, sicut & in ute-
 ro sensim ueluti sudorem colligi asseue-
 rāt, ut uasa terrea inania obturata in ma-
 re demissa aquam dulcem intra se acci-
 piūt, uel catarticis ad stomachum uel in-
 testina, uel ex pulmone malos humores

Vide hic
 Aristo. lib.
 2. de gene.
 aīali. ca. 2.

ANATOMICES

sine certo uenarū meatu, resudāte intus materia, miro naturæ opere euocant.

De testibus.

Caput .XIX.

TEstes didymi appellati ita in hoīe pēdent, ut impet⁹ rei ueneræ magis sustinerēt, minusq; proni fierēt. His plurīa ē uoluptas, ut Alexāder Aphrodisieus refert, qm̄ ab ictu p̄cussi magno pere dolent. ihs exēctis tota fere uirilis forma ac habitus corrumpit̄, foeminiāq; fiunt. nam uires, audaciā, mores, uocem, barbāq; amittūt. Hos semina- rii meatus ambiunt, nec ingrediūtur, ut quidam falsò prædicāt. uerū (ut Aristoteli placet) motum excremēti genitalis stabiliorē faciūt, nihil gignēte sine ingentibus causis natura: nam replicatio- nem dūtaxat seruāt eo argumēto: Qd̄ tauz aliqñ excisum uaccam p̄tinus in- h̄sse, nōdum retractis meatibus proge- nerasse traditum sit.

Julius Pol.

De scorto.

Caput .XX.

τὸ ὅτι ὅρ
χεῶν ἀγ
γέῳρ, ἢ ὅ
διδύμ

Didymis proprium uelamētum ac munimētum est scortum, Græci oīcheum dicūt: depēdet ab inguibus, ru- golum, uenulis dispersum, ima sui par-

LIBER .II.

te futura committit, quæ tñ aliquibus nō
 est. Id si tumet uitiō, indecorū uocat, de
 quo in libris quos de omnibus morbis q
 mēbratim sentitūtur, exposuimus: her
 niam noīant. At intus tunicae sunt, quæ
 testes uelant, per singulos nervos depē
 dentes, quos cremasteras Græci appel
 lant, cum quorū utroq; binæ uenæ ac ar
 teriæ descēdunt, quas paulo antè indica
 uimus, quæ tunica integritur tenui, ner
 uosa, alba, sine sanguine, supra quam al
 tera est ualētior membrana, quæ interi
 ori uehemēter ima parte inhæret, edari
 on Græci uocāt, multæ deīde membra
 nulæ uenas & arterias eosq; nervos cō
 prehendant.

μωρ ὀχ
 ὁς καλῆ
 ται.

κρεμαστῆ
 ρας.

De pene.

Caput .XXI.

Inguini deinde coles ipse cute uelu
 ti annexus depēdet, cæteris mēbris
 magis neruofus, arteriosus, uenosusque
 uidet, neruis durioribus & neruosis cō
 nexionibus cum pectine committitur,
 nerui alij ab imæ spinæ medulla descē
 dunt, cæteræ id membrum minoris sen
 sus est. Vidimus olim chirurgū quena
 dam impiū ex Iudæa gēte, unum ex ijs

E iij

ANATOMICES

neruis ob inflammationem extraxisse:
singulis enim diebus à radice paulatim
cōuellebat, quem tādē lethaliter extir-
pauit. Membri extremum glans est, te-
nuissima cōtecta cuti, quæ uim sensifi-
cam à superioribus spinæ neruis habet,
ueneræ uoluptatis sedes, unde uenæ se-
minariæ peculiari titillatu cōcitantur,
in medio quædam spōgiosa inanitas ē,
quam cum cupidinis spiritus subit, ten-
tiginem facit; excitari quoq; uel in mor-
te ab ictu phalangij autores tradit. Alī
item ductus est incertus (ut quibusdam
placet) in pubertate quidam lētor inde
transmittitur, ad genituram ueluti rudi
mētum seminis. Glans imo circulo am-
biente finit, à uertice ad imum frenum
ducit supiore rimula, quam urethram
uocāt, recremēti liquidī, ac seminis exi-
tus. Quod integit, p̄pucium dī: hoc Iu-
dæa gens reliquumq; ferè pluribus iam
ætatibus gñs humanum præter Christi-
anos ex lege circūcidit, mūditiæ (ut di-
ctum est) causa, quod postea ad sacra re-
fertur. Penis cutis qua integitur, nō sim-
plex est, sed neruosa naturæ, sensumq;

Julius Pol.
πρὸς αὐτοί
ωρ. i. de pu-
dendis.
ὥσπερ βό-
λευος τὸ
ἐκ καυλῶ-
στος, οὗ
τὸ τρυπ-
μα, οὗ γή-
βρα, id ē,

LIBER .II.

tactus plurimum possidet. Ob eam cau-
sam uenereo cōtactu, nouus uel saltem
medicis ignotus prioribus, fideꝝ pesti-
fero aspectu morbus gallicus ad nos ex
occidente, dum hæc ederemus, irrepfit,
tanta oīm membrorꝝ foeditate cruciati-
busqꝫ, nocte præsertim, ut lepram alioꝝ
qui insanabilem siue elephantiasin hor-
rore superet, nō sine uitæ perniciē. Hæc
pestis reliquas puincias iam infestauit,
quæ etiam præsanatis facile repullulat,
magna oīm medicorꝝ ambage. Ex occi-
dēte uenēre empirici, qui magno quæ-
stu urbes circūierūt, id tm̄ profitētes.

quæadmo-
dum glans
ipsius pe-
nis summū
cuius fora-
men ure-
thra dici-
tur.

De uesica & eius meatibus. Caput .XXII.

VEnæ ureteres dictæ, albæ ad uesi-
cam (ut suprà memorauimus) fe-
runtur ea parte qua duplici membrana
cōstat, quæ altera peruiā ē, & inter tu-
nicas urinans humor præterfluit, donec
ad interioris pelliculæ foramē ptineat,
& in uesicam cadat. Hī em̄ meatus non
oppositi sūt, qm̄ uesica repleta urina ad
renes retrofluere cogereť interdū. sed
ea quo magis implet, eo magis mēbra-
næ dictæ se comprimūt. Et ita recremē

ANATOMICES

tum id liquidum continēt. ex quo unitatum meatum, quo excernimus imperiti habere arbitrant, simplicem esse uesicam ex omni parte putantes. Ea nervosa est, aliter uiris atque foetis posita: nam in illis iuxta rectum intestinum potius in sinistram partem inclinata, in his supra ora genitalia constituta est, superque elapsa ab ipsa uulua sustinet. Duo item meatus ab aorta ualidi & perpetui ad uesicam procedunt, nullusque a uena maiori huc tendit: qui uero de cauo renum ueniunt, cum uena maiore continuatam non habent materiam, ut supra a nobis dictum est. Vesicae uero ceruix carnosae est, musculis repleta, quibus humor continetur atque laxatur, cum opus est. Incisa sola coalescit, reliqua pars coire non potest, quod ediuerso contigisse refert Aristoteles. In masculis urinae uiae longiores atque compressiores, ad imum usque colae descendunt: in foemineo uero sexu breuiores plenioresque, coniunctae demum uia ad uulvae ceruicem se ostendunt, quapropter mulieres calculis minus afficiuntur, in uesica propter calculos setae ueluti quaedam capillamenta non si

ne diro cruciatu innascitur ex mucosa quidem materia. Quibus modis extrahi lapides conueniat, ne chirurgus loci errore letalit ægrotis uulnus iferat, cul tello locus aperiendus, indicandusq; modus est. Aliquibus quædam in uesica cō crescūt, q̄ nihilo à cōchilijs specie differunt. Sed iam ad mulierꝝ peculiaria mēbra transeamus.

De mulierum meatibus seminarijs. Cap. XXIII.

DE fœminarꝝ genitalibus mēbris, ac uenis seminarijs hoc in loco dicere par est. Venæ igit̃ humoris, quem prolificum pleriq; medici p̃dicant, eandem fermē in fœmella (quam suprà diximus in uiris) originem habēt: ac flexuosis orbibus in testiculos deriuāt, inde ad uuluaꝝ ostium tendūt, unde semē tanta uoluptate prumpit, quod uanum atq; inutile philosophorꝝ princeps Aristoteles asseuerat, cui et Arabs Auerrois subscribit. Veruntamē (fateor) ex renibus, spina, coxis, lūbis, uenæ, ac arteriæ multæ (quæ sparsim fundūtur ī fibrās per uuluam tenuissimas) tendunt, ex quibus genitalis humor, crassus, albus, ouī

ANATOMICES

Libro. 6.
de historia
animalium ca
pite. 13.

albori similis intus colligitur (ut bilis q̄
tidie in stomacho) ad conceptum neces
sarius: quod in ouis cōtingit, in quibus
quod candidum est ac luteum, à fœmi
na prodit semine maris tm̄ cōstituente:
ex ea materia membra quæ spermatica
uocamus, gñantur, at ex mēsis ruben
tia, qualis caro est nutriēti similis, fiūt.
Aristoteles de piscibus hæc refert, ouo
autem rupto, fœtus ueluti nucleus con
stat, qui primum nullum accipit cibū,
sed ouī humore iam hausto increscunt,
pōst nutriunt̄ aquis dulcibus fluuiorū,
usq; dum satis augeant̄. Idem autor, an
id uerū nō dī, alimētum om̄e esse extrin
secus, sed protinus ut in plantarū semini
bus inest aliquid tale primum quod lac
teum uocat̄, sic in animalium materia ex
cremētum cōstitutionis alimētum est,
incremētum uero fœtui p̄ umbilicum
cōtingit, eodem quo plantas modo per
radices, atq; etiā animalib⁹ ipsīs, ubi absolu
ta iam sunt, ex eo (quod cōtinetur) ali
mento idem accidit. At quod fœminis
in uenere prorumpit, nō p̄ saltus exit si
cut uirile; qm̄ inutile est, & uitiato simi

LIBER .II.

le,omino differēs ab eo,quod intra uul-
uā sine libidīe qñq; restagnat.Ex utrī-
que itaq; maris & foeminæ foetus mem-
bra figurant, ac spiritalis uita pducit:
uerū ex uirili semine prīcipalia mēbra,
ex foemineo cætera ignobilia constiti-
tuuntur,ex puriori ueluti materia,sicut
et spiritalis uigor.Marīs em̄ semē in me-
dio genitalis foeminei alboris colligit,
ut gñandi potestatem in materiam uni-
uersam diffundat,ex Galeni sentētia,at-
q; ita membra formant mēstrui sangui-
nis adhuc non indiga,donec exhausta
materia,maiori corpus indigeat nutri-
mento,quod ex umbilico postea quæri-
tur.A cōceptu em̄ ad. vii.usq; diem se-
minis plifici fluxiones simplices appa-
rēt,quo tēpore & umbilicus inchoari
& secundæ uident. X. die cordis bulla tu-
met,spīritu intus ebuliēte,& calore ex-
trinsecus exiccāte,secundæ materia fir-
matur: qm̄ & plāta & cortex eodem ge-
nerantur tempore. post eos dies cætera
membra describūtur,nec uno tempore
principalia gñantur membra,qm̄ diuer-
sæ sunt naturæ. Cor em̄ primum pge-

ANATOMICES

neratur, exinde reliqua describuntur membra, postremo replentur pictoris imitatione: circiter diem .xxx. masculina figurantur membra ex Hippocrate, alij tamen (inter quos Aristoteles) mari .xl. diem statutum pronuntiant, foeminae trium mensium uel post: quam figura in humido post abortum non permanet, sed statim dissolvitur: mas si in aquam frigidam diffunditur, cogitur consistitque in membranula, qua rupta, foetus ipse apparet magnitudine formicae maiusculae, & membra iam inde discreta, tum caetera omnia, tum genitalia constant, & oculi (ut in caeteris animantibus) pergrandes, Eadem de causa ceruinum uterum olim resecauimus, in quo hinnuli foetus, minimi digiti longitudine ex omni parte figuratus, uel maxime ceruo grandiori respondebat, praeter oculos qui grandiusculi erant, uulua humoris albi lenti plena, ouis anserini amplitudine, membra quatenus tenuissima ambiente, in medio humore sublimis pedebat hinnulus, ex cuius umbilico capillamentaris tenuitas sanguinea, ad cutem ambientem committi uidebatur, Alimenti pro-

LIBER .II.

ximū initium, albugo illa, quam foemina
ninum semen fuisse contēderim, nō ab
re à natura in utero cōtinet, sine sangui
nis mēstrui nota, uerū primas partes su
as agit, quoad maior fiat foetus. Testes
in foeminis ab utraq; parte resimi sunt,
leporinis similes, ex quibus (ut alij arbi
trātur) meatus alij ad uuluae cauum ex
eunt generationi apti, quæ snia resecti
one ipsa facile ostenditur.

De mulierum locis. Caput .XXIIII.

Ostium uuluae in muliere, ac in cæ
teris aīalibus, naturam atq; os ge
nitale uocari uidimus, in medio tunicu
la utrinq; apparēs, nympha, & cleitoris
df. Ea intus natura ita custoditur, ut in
maribus glās p̄putij tergore, ut hoc pri
mo munimento aer arceat. Interior ps
ceruix uocatur, in cuius medio ferè ner
uosa exilitas est, uenulis dispersa tenui
bus, uirginitatis testimonium affert, eu
gion uel hymen uocatur: primo em̄ coi
tu scinditur. Naturalia interdum adeo
cōpacta sunt à natura, ut chirurgi ope
ra indigeāt. Partem interiorem matris
cem, locosq; appellamus, qui desiderio

ὄμφη.
κλиторίς
Arist. 3. de
historia a-
maliū lib.
cap. 1. Pars
uuluae inte
rior, inqt,
loci & ute
rusappel
latur: unde
frēs uteri
nos cogno
minamus.
Hæc ille.

ANATOMICES

coitus sæpe descēdunt: in ijs quæ acetabula sunt, dicuntur. Quibus p umbilicū foetus augetur, uulua nullam uim immutandi feminis, sed cōseruatricem tm possidet. Locorū ostium internum natura glandosum est, ad glandis uirilis similitudinem mucronatum, foras in ceruicem prominēs suo turbine. In ceruis triplex ostium est: ob eam causam grauidæ (quā dolent) coitum refugiūt, mulieres uero adamāt, unde & qñq; supfoctāt. Vuluæ acetabula nō oīa pfecta aīalia possidēt, sed cornigera & una parte dentata, dum partum gerūt: ex utraq; parte dentatis lepus, mus, uestilio hñt acetabula. Sus uuluam leuem habet, et conceptus uuluæ nō acetabulis adhæret: semen itaq; trahi à locis uteri, atq; ob eam rem multa generari pro numero locorū & acetabulorū. sæpe em̄ eodē in loco uteri, gemini consistunt. Acetabulis uuluæ ex secundis robustior adhæret ea parte, qua confusa quædam fibrarū multitudo est. Umbilici orificia acetabulorū orificijs respōdent, unde alii dicimus, Asperitas em̄ utrinq; fibrarū ori-

LIBER .II.

ficiorumq; tenacitatem facit, ut in parietibus fieri solet. Scalpunt enim prius, ut cémentum superinductum magis hæreat asperitati. Umbilicus cum inuolucro hoc est secūdis, functus officio, ab acetabulis abscedit, uelutí pomí pediculus iam maturi à ramo sponte cadētis. Ex his acetabulis à partu menstrua pfluunt: similis in maribus materia est, quæ in semē genitale per concoctionē uertit. Mēstrua de quibus mox dicemus, cū plurimū lunæ motu singulis mētib. pfluūt, q̄ pfluuio uirginib. uox mutat, ut in maribus prius coitu: māmæ inde tumescūt. Hōi umbilicus dū nascit, maior ē q̄ in cæteris aīalibus, quo tpe alimētum nō reddit: id eo uenæ, arteriæq; circum quas tunica est, comprimūt sese, & ob eam rē pueri perij exitus opportune fit: nam in hōie deligari oportet, quia impfectior edicē partus, bruta uero robustiora, quæ statim pfluunt, nascunt. Locorū ostium in cōceptu aperitur, & exinde clauditur, nec amplius recluditur, nisi mulier supfoetet, uel fluxionibus laboret, uel si mēses fluāt, os id adeo occlusum est, ut aer

ANATOMICES

subire nequeat. Loci ipsi posituram habet inter spinæ imæ partem, quam os sacrum uocamus, supra uesicam, contra mediam positi aluum, inde paulum ad dexteriores coxam conuertunt, postea super rectum intestinum progressi, illis foeminibusque latera sua annectunt: rectam cum uesica, continuatamque ceruicem habent, quem canalem uocant, qui ceruici uesicæ superpositus, carnosus, cartilaginofusque admodum est: is in prægnate contrahitur. Vulua in uirgine exigua est, in muliere (nisi ubi grauida est) non multo maior, quam manu comprehendí possit. Ea cordi, arteriis, nervis, cerebro, spinæque medullæ committitur: præcordiis item, mammis, renibus, uentri, illis, coxis, pubi, quæ omnia in uulvæ stragulationibus percipiuntur: quibus anima subducitur, uertigines sentiunt, capillos in uertice uel occipitio conuelli arbitrantur, lumbos præterea, femora, inguina, et stomachum dolent. gula item miro modo tumet, euidentiori in uiuente argumento connexionis, ea uicula in mortuis languescunt. Id alij certis uaporibus attribuit, quos uulnerata statim uulua

LIBER .II.

coarguit. In qua re oculos maxime dolent, quædam obmutescunt, aliquibus mētes soluuntur. Illis præsertim adalligatur neruulis quibusdam retortis, qui grauidis præstenduntur. Nulla uena de maiore, recta uia ad uulua prætinet: de aorta uero multæ frequētesq; ueniūt. Eius materia neruosa est, rugosa, pelliculosa, pollicaris crassitudinis, quæ ad conceptus magnitudinem extēdi possit. Qui eo tempore acetabula uulua inquirūt ad magnū uulgi desiderium, digna frustratione frustrātur: uideri enim minime possunt, nec primo conceptus tempore, cum inuolucra (quæ secundas uocant) robustius uulua adhærēt. Tum enim euidētius membrana ualentior per umbilici radices acetabulis (quæ cotyledonas κοτυληδες Græci uocant) committitur, quales in δόνες polyporum cirris uidemus, qui suctu cum aliquid capiunt, continēt. Hæc accrescente foetu conspicua, prope partū minuitur, ac demum abolentur, hæc conuexo suo coniuncta sunt cum utero, cauo autem ad foetum cōuersa ex Aristotele. In ipso inuolucro ex secundis quædam carnosæ

ANATOMICES

*Matricem
p. utero u-
surpat, ut
uulguſ me-
dicorum
ſolet.*

extantia fibris referta minimis acetabulis affixa, quæ ſanguinem & ſp̄m ueluti radicum fibræ exugunt, digerūtq; per uenas, & ad umbilicum uſq; deferē ſanguis, ſp̄s q; per quem alimentum haurit foetus. Gemini matrici ſinus ſunt, ab utraq; lateꝝ pte leuiſ discreti (in dextra maſculinum, in ſiniſtra foemininum cōcipi uolūt) geminis in mare teſtibus reſpondentes, in uacca ueluti cornua pluſimum diſcreta ſunt.

De menſibus.

Caput .XXV.

DE menſibus mulierꝝ pauca dicenda reſtant, ac eorꝝ origine. Hi non niſi ſemen incoctum ab Ariſtotele appellantur, ex ptibus quæ ſupra infraq; renes ſunt, et à lumbis, minimis uenis pdeūt ad uuluæ acetabula, quibus foetus in utero alitur (ut ſæpe dictum eſt) uel à puerperio iuxta naturaliū ora: ex uenis quoq; duabus ſecūdum os pubis iuxta urinae exitum erumpunt. Ex ea pte & foeminaꝝ non plificum ſemen in coitu (ut dictum eſt) effunditur, tanto in pleriq; impetu, ut maſculorꝝ more longius exiliat, diuerſæ quidem naturæ ab

LIBER .II.

eo, quod in uulua cauo plificum resta-
gnat, ut suprà latius cōmemorauimus.

De ano.

Caput .XXVI.

A Lui exitus anus dicitur, ubi muscu-
li sunt, quibus astringitur, cum op^o
est, aut laxatur; inibi uenarū ora sunt tan-
quam ex capitulis quibusdam surgētia,
quæ sæpe tetrum sanguinem fundunt,
sicut è naribus, hæmorrhoidas Græci
uocāt. Eo pfluuio purgatiōis uice uti-
tur, nec ualde imbecilliores ob id fiunt;
ideo importune quidam curati, cū san-
guinis exitum nō haberēt, inclinata in
p̄cordia ac uiscera dira illa materia, subi-
tis ac grauissimis morbis correpti sunt.
In eadem parte, quæ corona est & sedes
dicta, condylomata innascuntur tubercu-
cula quædam, quæ nūc dura, nunc mol-
lia, quæ ex inflammatione oriri solent.
Vergit si uetera & iam induruerit, medica-
mētis causticis interdum adurunt. Ma-
risca item & rhagades anum infestant,
cute circūcisa. Hos morbos lasciuia lu-
xuriæ pcacitas, & æstuans libido facit,
non sine naturæ & maiestatis diuinæ in-
iuria, & utriusq; lege calcata uitioꝝ in

ANATOMICES.

uentrix libido, quæ neglecta natura, di-
uerticula quæritat, hoc ē gñs humanū
perdere. Vtinam eorū parētes eam dū-
taxat Venerē nouissent. Anus sicut &
uulua p̄cidit, quam sedis procidentiam
uocamus, uel sedem conuersam, quam
stypticis retroagimus: ulcera itē & fun-
gi, similiaq; innascuntur, quæ aduri so-
lent. Haftenus de interaneis, quæ sub p̄-
cordijs posita sunt, narrauimus. Nunc
ad ea quæ spiritalia uocant, trāseamus.

IN LIBRVM TER- TIVM ANATOMICES,

ALEXANDRI BENEDI-
cti phyci de membris spiritalibus, quæ supra
præcordia habentur, Præfatio.

SVPR A diaphragma, cor
pulmonesq; collocauit na-
tura, ubi (ut inquit Plato)
audacia, metus, fuga, cōsul-
tores amentes sedem qñq;
posuere, cū implacabili sæpe iracundia.
Amor item intrepidus inuasor, blanda
spe socia, castra fixere. Quæ si peruersa
fuerint, uoluptatem malorum seminari-
um, & dolorē subinde parem cōsueue-

LIBER .III.

runt. At si fortitudo ediuerso oīm con-
 temptrix mētis bonæ filia, cupidinis &
 uoluptatis iussa contempserit, ubi ani-
 mus fortè pallore terrētium obiectu pa-
 timuerit, sanguis & spūs uenarū nume-
 rosam uelutī stīpatorū legionem ad im-
 perata subito accurrentem citat, tum ce-
 lerit metu discusso, sua potentia animi
 fortitudo utitur. Pari modo si iræ uis ex
 ardescens ex improviso p̄mīscet flagrā-
 tes æstus, pulmonum cum cauis fistulis
 spīritus respiratione cordis crebra refri-
 geratio continuo temperat ratio, unde
 iracundia alioqui implacabilis facile re-
 sedit, cui in hostes uoluptates, & cæte-
 ras animi perturbationes potestas data
 est sapiētibus, qui animi fortitudine &
 corporis patiētia libero Marte eminus
 librata tela alacres excipiunt, & comi-
 nus incussos in cordis penetralia graui-
 ores ictus iræ aut odij ppulsant inanes.
 In his tota philosophia uersatur, ac to-
 tum bene uiuēdi dogma morat̄ sedib⁹.
 Huic læta felicitas originē ducit, huic
 mortis terricula abigunt̄, atq; ad diuina
 mens sublimis penetrat arcana. Ad has

ANATOMICES

partes hac nocte in hoc ipso theatro p^{re}sentes esse uolo senatores meos sapientes ex patritia gente Veneta, Bernardū Bembū, Antonium Boldum equites: Antonium item Caluum triumui^{rum}, Petrum Priolum senatorem, qui mecū diuinam cordis officinam cōtemplentur, & arcana naturæ perquirant, iam p^{re}spectis & compositis reipublicæ rebus, & domum fessi, sed hilares abeant.

De membris spiritalibus.

Caput .II.

Spiritalia membra inter caput & uētrē sedem obtinēt: nam & cor (cui^{us} grā oīa cōstant) in medio eorū collocat^{ur}. Natura em̄ rem nobiliorem locis nobilioribus constituere solet, uerū potius superius quā inferius, ac in parte priore q̄ posteriore, potiusq̄ ad læuā q̄ ad dextram nō sine ratione collocatum est, uiscerū principale membrū, quod in omībus aīalibus conspicitur. Nam cor calor^{is} officina est, uitæ mētisq̄ origo, sanguinis spūs^{us}q̄ p^{ri}ncipium. Omnium em̄ partium primum, sanguinolentum cōspici^{tur}, ut in ouis triduo incubatis pūcti magnitudine apparet. Formato corpo^{re}

re protinus quasi alterum intus animal
palpitare sentitur. Thoracis pars superior
pectus dicitur, inter lacertos homini constitu-
tum, latum, cordis & mammae ratione
costarumque crate, cordi munimentum.
Sed ab eo primum membro, quo igno-
biliores à nobilioribus partibus diducun-
tur, dicere incipiamus, hoc est à septo
transuerso. Demum membra quæ ore
ipso continentur (quæ huic parti & uen-
tri accommodata sunt) ordine dicentur.

De septo transuerso.

Cap. III.

SEPTUM transuersum sub pulmone
collocatum est, cinctum alij appel-
lant, ueteres (quoniam cordi prætenduntur)
præcordia dixere, diaphragma alij, Pla-
to uero phrenas, ceu prudentiæ partici-
pes, menti que coniunctas: unde quidam me-
tis subtilitatem accipere putauere, ideo ei
nulla caro est, sed neruosa quædam exi-
litas, in medio præsertim, quæ ualida est,
costis inferioribus & spinæ, ubi. xij. uer-
tebra sita est, annectitur: sedem cordis à
uentre & ab intestinis dirimit, ut uitæ
origo alui uicinitate excrementisque in-
offensa seruetur, neue ciborum uapore ani-

ANATOMICES

Libro ter-
tio de par-
tibus ani-
malium ca-
pite. 10.

ἀποκρίτι
κέρ.

mus supprimaſ. Hac de cauſa ꝑꝑcordio-
rum interuentu, quaſi pariete, diſtinxit
nobiliorem ab ignobiliore parte. Hæc
ſi pleniora eſſent carne, maiorem uapo-
ris copiam & haberent & attraherent,
huic titillationis origo. Nam ſolus ho-
mo titillatum ſentit inter animalia, qđ
cutis tenuitate euenit, unde ſolus aĩali-
um ridet. Eſt enim (teſte Ariſtotele) ti-
tillatio, riſus ꝑꝑcordioꝝ ratione, quæ
neruis (ut inquit) quibuſdam alas ſub-
it. Nā calore leuiter ꝑꝑcordia calefacien-
te mouet inuoluntarie riſum: ob id gla-
diatoꝝ ſpectaculis mortē cū riſu traieci-
ta ꝑꝑcordia attuliſſe uiſum eſt. Ea mem-
branulis quibuſdam deorſum uerſus li-
cnem à iecore diſtermināt, neq; id ſolū,
ſed ſuſum uerſus mediū quoq; pul-
monem diuidunt ac ſuſtinēt: nam & in
ſpirando iuuant, & in exonerando uen-
tre uim habent, quam apocriticem uoc-
cāt. Læſis ꝑꝑcordijs aluus ſubſtat, uel ex
inflammatione mēs protinus, ac ſi cere-
brum afficeret, omnino commota cerni-
tur: unde phreniticis nomen.

De mammis.

Caput .IIII.

LIBER .III.

MEdium igitur pectus à punico ma-
lo (ut dissectionem ordine pſe-
quamur) ad iugulum uſq; aperiendum
eſt, cultroq; cutis deorſum uerſus ad la-
tera diripiēda eſt mammaꝝ ratione; nā
& mulierꝝ partes ſuis locis ptractandæ
ſunt. Eæ ab utraq; pectoris parte extu-
berantes conſtitutæ ſunt, mediâ his pu-
pilla, adiuncta infantium cibo; mammis
laxior cōtextus eſt, in quibus & adenes
carūculæ glandoſæ & fungoſæ ſunt, cæ-
terꝝ ac foraminulenta naturæ, quod in
cadauere aſſeruato euidentius conſpici-
tur. Maribus caro ſpiſſior eſt, in quibus
lactis ſimile compertū eſt. dum hæc cō-
ſcriberemus, M. Maripetrus ſacri ordi-
nis equeſtris tradidit Syrum quendam,
cui filius infans, mortua coniuge, ſupe-
rat, hubera ſæpius admouiſſe, ut famē
filij uagientis fruſtraret, cōtinuatoq; ſu-
ctu lacte manafſe papillam, quo exide
nutritus ē magno totius urbis miracu-
lo. Idē Ariſtoteles de lacte in maribus,
ueruntamen, inquit, per ſuctum frequē-
torem, uel multum prodifſe aliquibus
traditum eſt. Vidimus mulierem etiam

Lib. I. de a-
nimal. hiſt.
capi. 12. in
marib. etiā
(inqt) lac ſi

eri potest.

et. 3. itē li.

capite. 20.

Quibusdā

etiā mulie-

rib9 (inqt)

natu maio-

ribus su-

ctu frequē

tiore lac p

dijt.

Nota dili-

gēter quæ

hic ab au-

tore ex Ga

leno repe-

tuntur.

cum uirgo esset, cui qm̄ infœcūda erat, menses substituerant, lacte sp̄ diffluxisse. Idem autor pilos in mammis mulierū inueniri, si fortē in poculo pilum hauserint, idq; malum pilare tradit appellari, nec dolorem sedari, donec pilus pressus exeat, uel antē lacte exugat. Alij id negant, quoniā multa sponte sua gigni in corpore uideantur, quæ plerūq; manualis medicamētis fieri arbitratur insana uulgi credulitas: inueteratis em̄ (ut inquit Galenus) abscessibus ob uarias humorū qualitates, materiam ī calculum, harenam, ligna, carbones, amurcam, fecē, in setas porcinas, in aliasq; istiusmodi formas conuerti constat. Aliud malum peculiare mammis, colostratio uocatur, quam inhibet p̄ mēsem ante partum aloë ex rosacea sæpe illita. Venæ illæ ab utero sursum ascendentes (ut Galenus scribit) per cōfractum discurrūt, ut tardiori motu sanguinis aptius cōcoquant, qui demū adenū uirtute albescit.

De musculis pectoris.

Caput .V.

Musculi circa māmas plures sunt, qui uisu deprehēdi nō possunt

LIBER .III.

Quibusdam pectus inspiratione attolli-
tur, nonnullis deprimitur, reuocaturq;
circa p̄cordia. Et in superiori pectoris pte
collo contigui, magis necessarij sunt: læ-
sis em̄ uix attollit̄ pectus. Alij id negāt,
quoniam impedimētum nō arguit mē-
bri potētiam: impedire em̄ possunt, sed
solī constituere motū nequeunt: qm̄ uel
pulmonis aut diaphragmatis id munus
sit, ex Auerroe. Alij musculi à dorso in-
cipiunt, alij item minutissimi sunt pas-
sim disp̄si, qui inter costas collocant̄ sin-
gulas, quicq; pectus modo attollūt, mo-
do deprimunt, staminis textum in lati-
tudinem longitudinemq; comprimūt,
circa has partes acutissimus orit̄ morb⁹
pleuriticus, à latere dictus. Pectoris ps
prior, quæ cum costis multa cartilagi-
ne committit̄, sub iugulis statim cōsti-
tuitur: costæ uero, quæ inter se annectū-
tur septenæ sunt, longiores, utrinq; lu-
nato sinu. reliquæ em̄ quinae sunt breui-
ores, q̄ ut facere idem queant, nothæ di-
ctæ, & rhoæ. Sūmus uero uterq; iugu-
lus durus, ualens, & recuruus est, recur-
uisq; capitibus lacunā efficit, supra quā

Et rhoæ,
ex supua-
cua adie-
ctum uide-
tur.

ANATOMICES

Nota hic
iuguli uo-
cabulum
ἰγὺς
ὑποκρί-
δι.

ea pars quæ iugulus dicitur, idem iugu-
li suis capitibus iuxta humeros termi-
nant, paululumque motu brachiorum mo-
uentur, & cum lato osse scapulae infra
caput, eius nervis, ligamentis siue nexi-
bus connectunt. Costae sub alis. xij. sunt,
quæ ad ima præcordia & ilia pueniunt:
hæ primis partibus rotunde & leuiter,
quasi capitulatae uertebrae transuersis p-
cessibus, ibique paululum infinuatis inhæ-
rent: Inde patefcunt in exteriorem par-
tem, recuruatae paulatim in cartilagi-
nem degenerant. Ea parte rursus in ex-
teriora leuiter flexæ cum pectore com-
mittuntur: costarum ima maiore iam par-
te nihil nisi cartilago est, quæ mali pu-
nici terminus est. Thoracis itaque partes
prioris, hoc est pectus, latera, mali pu-
nicum dicta sunt, quibus spiritalia mem-
bra continent. Ea pars non uno osse cõ-
stat, ut suo flexu hõ ad necessaria opa in-
curuet, ac respirari facilius possit. His
peractis, resectores pectus mediũ usque
ad iugulum secant, adaptaque costarum
crate, pulmones apparent, sed membra-
na prius pleuretica referenda est, quæ à

LIBER .III.

laterib. potius q̃ à pectore nomē habet.

De pleuretica membrana. Cap. VI.

SVb costis pāniculus firmior est, pectonæo similis, pleuretica dicta, singulæ tamen costæ membranulis suis integunt. Huic mēbrana annexa est, quæ medios diducit pulmōes, & pectori spīnæq; annectitur, ut altera pulmonis pte læsa, altera incolumis seruetur. Hoc casuum uomica morbus pure implet, quæ raro à medicis curat. Sed ad pulmones transeundum est, qui cordis stragulum efficiunt, aerēq; frigidō cordis feruorē temperant.

De pulmonibus. Caput .VII.

Pulmones in duas fibras diducunt, arteria in geminas partes se diuidēte, intermedia membrana quadam, quā disseptū appellauere, alij p̃cordia. Pulmonibus spirandi officina data est, continue attrahens, ac reddēs animam, aliqui homo statim rumpit: qm̃ ex uolūtaria ac naturali uirtute compositus est anhelitus, musculorū cordis & pulmonis officio. Spiritū pulmo, ut iecur succum, commutat pro spīs uitalis alimēti.

ANATOMICES

to, reliquum flatu fumoso uel noxio, febrium p̄sertim uaporib⁹ emittit. Sinu suo cor continet pulmo, perpetuaq; res flagratione fouet, spongiosus, rarus, fistulis inanibus cauus p̄ter uenas arteriasq; sp̄s capax est, plurimum sanguinis cōtinet. Quidam exanguem esse putant in cadauere decepti, qm̄ sanguis statim effluerit: nam & plurimū dimouetur, & fistula inflatus uiuentis positura ægre refert. A collo statim depēdet, dissecto medio diuidēte, hunc p̄tenuis pāniculus uestit; cati animalibus domesticis ualde foraminulentus. ab ultimis ceruicis uertebriis incipit, in furnib⁹ li figura, uel bubulæ (ut aiunt) ungulæ ad tertiādecimam spinæ uertebrae uersus septum porrectior definit, ita ut pectoris uniuersi cauum compleat.

ἀπὸ τῆς ἀπὸ
dicta est;
ut eius no-
minis ety-
mologia
declarat,
τὸ αὐτὸ αὐτῷ
ἔσται, τὸ δὲ
σὺ δὲ πνεῦ-
μα, τὸ δὲ π-
hoc est ab
aere (qui et
spiritus di-
tur) seruan

De trachea arteria. Caput .VIII.

BInæ ab oris faucibus canaliculæ coeunt, quæ altera breuior exteriorq; est, tracheam arteriam uel pharingam Græci, Latini guttur uel spiritalē fistulam appellant. Altera uero longior, interiorq; est, Oesophagum Græci & sto

LIBER .III.

machum, Latini gulam & cibale fistu-
lam uocant, de qua mox dicturi sumus.
Illa à faucibus ad pulmones spm tantū,
alioqui si quid ex improviso incidit, pri-
nus ab ea excutit: Hæc ad uentriculum
cibum potumq; mittit, quanquam Pla-
tonem alioqui philosophoꝝ primū ad
pulmonem potum defluere, inde in ue-
sicam arbitrantem, merito ab Erasistra-
to medico reprehensum constat, Plato-
nis uerba subiiciam: Pulmonem tegmē
cordi adhibuerunt, molle primum atq;
exangue, deinde cauis intrinsecus fistu-
lis spongiæ instar distinctum, ut spū po-
tusq; hausto cordis ardorem, huiusmodi
respiratione refrigerio tepesciat. Alibi
item ipsum potus discursus, quo pul-
mones sub renes in uesicā defluēs: Hæc
Plato: quem sine anatomicis inquisitioni-
bus lapsus esse nō dubitant. Per alte-
ram em, hoc est gulam, tam cibis q̃ po-
tus in uentrem, qui catocœlia dicit, ubi
cibus potusq; subigit, delabuntur. Per
asperā arteriam spūs duntaxat deorsum
sursumq; ab ore aut naribus reciproca-
tur, Ipsa arteria dura est dēticulata aspe-

do: unde
hoc loco
τρεχία,
ἀσπληνία
latine iter-
pretari po-
test aspera
arteria,
quale qui-
dem ipsum
guttur est.
Sicut οἶσσο
φάγος,
q̃ per ipsū
cibus i sto-
machū fe-
ratur, ἀπὸ
τοῦ οἶσσω,
qđ futurū
est uerbi
φάγω, &
à nomine
φάγος,
qđ uoracē
siue come-
donem lati-
ne interpre-
tatur.

ANATOMICES

ritate, gulæ inhærens. cæteris partibus per se ad pulmonem pertinet: cōstat ex carne & cartilagineis dimidiatis orbibus in c literæ figuram compositis, ea parte tātum, qua gulæ committit̃; reliqua parte arteriæ circuli perfecti sunt. Id de industria molita est natura, ne esculenta crassiora (cum delabuntur) impediri possint. Hæc pars tenuibus uenulis, cernitur, ideo sanguinis in eo exiguum est, sursum uersus ad fauces iungit̃, foraminibus narium supponit̃, bronchon appellant, quæ in oris partē patefcunt, unde fit ut cum potus in pulmonis tramitem deerrauerit, per nares effluat. Cartilaginosa arteria ē, uocis causa, ut tradit Aristoteles: nam quod sonat, leue ac

Aristo. li. i. de nat. aīa-
li. ca. 16. A

singulari
(inq̃) arte-
ria, ptes in
utrūq; pul-
mōis latus
duæ depen-
dent.

De uenis & arterijs in pulmone. Cap. .IX.
A Singulari arteria plures in utrāq; pulmonis partem diuidūt̃, mox in minores intus semitas, inde ad minimas fibras sparguntur, membrum uniuersum complentes, quibus inflatis pulmones attolluntur. Dextra pars in

LIBER .III.

tres minores fibras diuiditur, sinistra in
duas tantum distinguitur, uenæ maiori
à dextra parte, quæ maior ē, pulmo cō-
nectit, ex qua riuulos penè infinitos in
omnes membri partes dispargit. Aortæ
sinistra quæ minor est, coniungit, et ei⁹
ramos pari modo dispersos recipit, ita
quod sanguinis spiritus, & aeris riuuli
minime continuant, nec intercurrent:
quanq̃ postrema diminutionū præ sua
exiguitate uisum effugiant, & obliterē-
tur: quæ si nimium distēto pulmone eli-
duntur, sanguis ex ore prorumpit: pan-
niculum eius quo integit, miro naturæ
opere pus, sanies ue, aut cruor, aut si qd
aliud in pectus influat, penetrat: fibras
fistulasq; minimas subit, inde ad maio-
res usq; ad trachiam, ex qua purulentæ
cruentæq; excreationes emittuntur, qd
in lateræ doloribus euenit. Ex pulmone
phthisis oboritur, & peripneumonia, as-
thmaq; Sed maiestatem naturæ uel cō-
ditoris dei liceat in hac etiamnum par-
te contemplari, quī in humano corpore
miracula singulis diebus nobis ostēdit:
nam in pleuritico morbo cruentū pus

ANATOMICES

per urinæ meatum dare quicquid solet. Quod Helio Basso Cymbriaci nostri filio contigit in maxima morbi desperatiōe, uel per aluū aliquā, ut ipsi uidimus, hoc magis mirum est, quam quod acies scapelli fracta, dum uenam imprudens ueniseca cuiusdam incaute incideret, meatus diuersos penetrauerit, postquam aurem constiterit, ubi continuis ferè punctiōibus percipiebatur, qua molestia leuari sæpe à nobis quæsiuit. Supra fidem est, quod ipsi cum in Creta essemus uidimus: Rusticus in quodā seditioso tumultu sagitta circa dorsum impacta uulneratus fuit, euulsa sagitta ferrum intus in thorace relictum est: uulnus frustra perquisito ferro medicus præsanauit, quod post biennium per inferna extulit, id miraculi gratia barbatae figuræ duum digitorum latitudinis ostentabat. Secundum enim diaphragma prius mucrone penetrauit, ubi pars carnosior est, deinde secundum intestina delapsum iuxta aluum sensim podicem secuit, uiamque sibi ad exitum fecit semiexesum, de qua re magna medicorum conuersatio fuit; sed de corde, cuius causa pulsa

LIBER .III.

mo creatus est, dicendum puto.

De cordis principatu.

Caput .X.

Cor sanguinis fons est & principii calidæ humidæq; naturæ, ut Auerroei placet, uel temperatæ, si Aristoteli credi. Homini infra læuam papillā turbinato mucrone in priora emînēs, summa uero dextrorsum spectat, qđ in cadauere plurimum dimouet. Vidimus quendam pugionis ictu interemptum, dissecto pectore, rursusq; p uulnus pugione adacto mucronē neq; cordis neq; pulmonis uulneri respondisse. Tanta est in cadaueribus cum uiuentibus posituræ differentia. In corde uitalis caloris nutrimentiq; principium habet, irascētiæq; sedes. Pāniculī iuolucro firmo ueluti uagina operitur: id corpulentum, pingue ac neruosum est, aquæ plenum, ut cor perpetuo madeat, ne in mouēdo tergus id impedimento sit, sed ut libere ac facilius palpitet. Pulmo ad custodiā id ambit ut stragulum: tanta est uisceris principalis reuerentia. Quod inter oīa membra solum uitij non macerat, nec uitæ supplicia trahit grauiora. Cordi

G ñ

ANATOMICES

(ut inquit Aristoteles) nulla bilis appropinquare potest. quoniam illud affectum nullum patitur uolentum. Nam in hostia male affectum nunquam uisum est, mortem illico trahit laesum. Et cum ceterae corruptae partes sint, uitalitas, cuius sedes est in corde, etiam durat, in uolucris aqua exhausta aliquo uitio, cor plus solito palpitat. Cardiacus morbus appellatur, qui ad tabem hominem perducit, quod Galenus in simia sua dissecta perspexit. Cor ipsum natura carnosum ac musculosum, in summo pingue, sine osse praeterquam nonnullis animalibus inuenitur, ut in ceruorum cordibus. A corde omnes uenae maiores tanquam ex stipite oriri cernuntur, quia in eo nullae uenae sunt, reliqua membra sanguinem non habent nisi in uenis, tanquam in conceptaculis. Et sanguis ex corde ad uenas, inde ad membra deriuat. In fibris autem iecoris aquosa potius sanies apparet, nec sanguinis naturam habet, nisi prius in corde acceperit: arteriaeque ad iecur non perueniunt, quoniam cordis peculiare sunt.

C Quibus magna sunt corda. Caput .XI.
Conceptacula cordis (de quibus mox

LIBER .III.

dicturi sumus) quandam quasi articulationem, rimis capitis futurisque similem habere cernunt, quanquam non ita sit, quod ex pluribus partibus cor compactum sit, sed articulationem notis quibusdam tantum ostendit. Existimantque ea animalia quibus magis ea articulata sint, sensu præstare: quibus minus, hebetiora. Molliora, sensu ualent, sicut et caro: ediuersa dura ac spissa. Grandiora uero, pauida significant animalia. contra quibus minora aut mediocria sunt. In illis enim cordis portione exiguum caloris inest, quod in magno conceptaculo exolefcat, atque sanguis frigidior fiat. Idem in uentriculis cordis atque uenis contingit. Nam in paruo atque magno domicilio tantumdem ignis non æque calefacit, sed minus in magno: ita in his calor non pariter agit.

Quare dextra manus sinistra accommo-
datior sit. Caput .XII.

Cordis fibræ quæ in ampliore parte sunt, ad dextram uergunt, propterea uehementiorē caliditatē eō infundunt: quare hominū magna pars, dextra utitur, si uero ad sinistram; commodiori sit

G ij

Plin. lib. II.
cap. 37. de
corde: Au-
dacia (in-
qt) sunt quibus
paruum, pa-
uida quibus
prægrāde
est. Huius ratio-
nem talem
reddit Ari-
stote. lib. 3.
de partibus animalium ca. 4.
Quoniam
(inqt) calo-
re proportionē
cordis
non habeant,
et paruum ca-
loris in ma-
gno conce-
ptaculo ex-
olefcat.

ANATOMICES

Li. 2. de hi
sto. aīal. ca
pit. 1. Solus
aīalium hō
ābidexter
nascitur.

nis tra utuntur, si in medio pectore prorsus æquo libramento pendet, utraq; manum accommodatam reddit: hos æqui-manos, ambidextros Aristoteles uocat, Latini uero scæuas nominant, quod Vlpianus ostendit.

De cordis uentriculis. Caput .XIII.

COR sinum duplicem habere tradit Celsus, quem plures ex nostris medicis secuti sunt, dextrum ac sinistrum. Aristoteles uero tantæ autoritatis est apud multa secula, ut quæ etiam non uiderint, eadē fine experimento affirmēt. Etsi duos tantum sinus se uidisse diiudicent, tres tamen inesse fateant. Hæc res in tota medicina magni negotij est, qm̄ n̄ Aristotelis sentētia in uentriculoꝝ numero, meatuū, locorumq; ratione longe oberrant. Inter quos Galenus alioq; uir doctissimus, in Aristotelē apud tot secula laudatissimum nimis quidem iniuste inuehit. Nam is autor ita de cauis cordis in homine inqt: Cor habet finū triplicem, maximū in dextro latere, minimū in sinistro, medium magnitudi-ne & loco inter utrunq; omnes ad pul-

LIBER .III.

monē peruij; singulis em̄ suis cauis sanguinem continēt sine uenis, & ea septis diducunt. Ex cauis dexter plurimū sanguinis calidi continet, ob id pars corporis dextra calidior est, sinister parē sanguinis, plurimumq; spūs frigidioris; nā aerem subire cor certum est, qui ab trachea arteria attrahit. Medius uero, mediocrem tū copia tum calore, sed tenuissimum atq; tēperatum (ut inquit) reddit spm; ab eo aortam originem ducere non dubium est; nam cordis hūc sinum principium esse argumēto constat, qm̄ id maxime quiescere debet, quod principium est: tale aut erit si sanguis purus ac mediocris, tum copia tum calore fit. Nā & positione in uiuente medius cernitur, & sinister uenter tumētior est, nō auris flaccida, ut in cadauere conspiciūt: elanguescunt em̄ omnia, & loco dimouentur. Minutissimis aīalibus uētres actiores sunt, ita ut unus q; amplior est, uix conspici possit, reliqui sensum effugiunt: mediocrium animalū secundus est conspicuus; in maximis uero pspici omnes possunt, Sed sinum spūs frigidi

ANATOMICES

oris cum pulmone annexum, aeris receptaculum (quod aurē sinistram nominat Pollux) inter specus non annumerant, sicut Celsus & alij posteriores: inter quos & Galenus noster constantissime in Aristotelē seuerius quàm par sit, reclamationem. At Aristoteles naturæ non ignarus, duos esse sinus in mucrone tantum conspexit, sed cordis naturam altius cōtemplatus est, nec aurium cordis ullam mentionē facere uoluit. Quī eas in corde posuere, cadaueris tamen posituram confiderauere. At ille cautior solertiorque naturæ functionem in uiuentibus aduertit: quod in brutis & maioribus animalibus uiuentibus facile considerari potest. Is uero philosophus triplicem esse inquit sinum, dextrum, in cōfesso, sanguinis fontem, & omnium maximum: sinistrum minimum, aerem à pulmōe hauſtum, continentem, quem aurē sinistram (ut dictum est) imperiti nominant: medium uero tum loco tum magnitudine, ac temperamento spiritalis sanguinis receptaculum, unde uena aorta originem habere certum est, Omnes ad pulmones per

uios meatus habent, quoniam medius p
sinistrum ingreditur pulmonem, per ar
teriam uenalem, qui in maioribus aīali
bus conspicui sunt. Sed cum binæ aures
in mortuis uideantur, cur quatuor igi
sinus esse non credendum fit? Quibus fa
cile occurri potest. Nam quod iuxta si
num dextrum est, non sinus esse potest,
quoniam uenæ maioris statim ueluti sti
pitis è corde exeuntis pars est, & eandē
materiā uenæ maioris continet, nec sp:
qm̄ ad copiam sanguinis exuperantem
duntaxat cōstituta est, alioqui uel in ui
uentibus residet: nec septum ullum, qd̄
à specu maiori diducat, habet, quo di
uersam sanguinis materiā arguat, quæ
omnia in sinistro folliculo siue specu eē
conspiciuntur. Dextra auris uenæ ma
ioris potius laxamētum est, non sine ra
tione à natura compositum. Sed qui au
res uocauere sinum, ordinem, numerū,
ac ratiōem ignorauere. unde Galenus
maximus alioqui medicorū, & Auicē
na pariter Arabs ad controuerfiam im
pudenter redacti sunt. Aristotelis uerba
subijciam, qui de auribus nullam men

Ex. 3. de na
tu. aīal. lib.
cap. 3.

ANATOMICES

tionem facit: Oritur (inquit) ex amplif-
simo supremoq; sinu uena maior. deinceps
de utpote (inquit) cum ipse uētriculus
cordis uenæ particula sit, i qua sanguis
restagnat. & de eadem: uena, inquit, ma-
ior sua radice cor tranfigat, cum se pro-
mit. Hæc sunt quæ de specuum nume-
ro, natura, ac positione, pro loci cōditio-
ne breuiter dici possunt. Venæ deinceps
ac arteriæ circa cor feruntur à dextro &
medio cauo, quæ ad utrunq; specū mea-
tibus ptinent. Hinc spm̄, inde sanguinē,
mutuis uicibus reddunt, unde nec san-
guinem sine spū, nec spm̄ sine sanguine
constare possibile sit.

*Quæ in dextro specu contineantur, &
de uenis eius. Caput .XIIII.*

IN dextra cordis parte, ubi sanguinis
domicilium est, laxamentum id au-
ri simile de industria situm est, ut super-
uacaneum (quod supra commemoratū
est) interdum sanguinem recipiat, alio-
qui flaccidum, ac depressum iaceat: pro-
pterea finitimus non frustra habet, cum
sanguinis redundantiā, cū opus est, ita
recipiat. In sinu dextro (à mucrone em̄

LIBER .III.

refecandum est) binæ uenæ intus appa-
 rent, quarum altera (quantum maxima est)
 ad iecur pertinet, uena magna dicta: ea
 cor imperfectum sanguinem recipit. Hoc
 enim grandi ductu potius recipere quam tri-
 buere creditur: ob id in eius orificio ternæ
 ualuulæ de industria à natura positæ
 sunt, quasi claustra quædam mobilia, quæ
 per uices depresso corde in emittendo
 sanguine transitum non penitus præclu-
 dunt: introrsum enim recluduntur, disten-
 to uero corde sanguis sursum uersus at-
 trahitur. Sinus hic magnus neruulos car-
 nosiores intercurfantes continet, sicut et
 medius, laterumque sinus firmæ compages,
 ne nimio motu conuellantur. Eadem uena
 ingens iuxta cor amplior est, ut arbor iux-
 ta radicem, et cum cordis materia intus
 confunditur. Iuxta portam riuulus quidam
 ab ea uena ad cordis fibras circumfertur,
 ex quo alij exiunt tenuiores in cordis sub-
 stantiam sparguntur. Alterum orificium ad
 pulmonem uenæ arterialis riuo, quo plu-
 rimo sanguine pulmones abundant, ea
 enim duplici membrana constat (unde no-
 men) ne continenti pulmonis motu fa-

ANATOMICES

cile scindat, unde si quando rumpit, sanguis excerationes pueniunt. Ante ostium huius uenæ triualuiū est clusile, qđ foras aperit, introrsumq; per uices penitus claudit, eaq; ratione cōstitutum, ut in reciprocando cor sanguinem ualuulis apertis, ad pulmones uicissim diffundat, h̄sdem clausis dum attollitur, nihil inde recipiat.

De medio cordis domicilio. Caput .XV.

IN medio cordis domicilio uitalem spm̄ habitare dicunt, unde recta ratione id firmitus ualentiusq; est. Nam & arteriæ omnes eam ob causam duplices sunt circa fibras. Ex hoc cauo duo uenarum ora aspiciunt, quorū alterū qđ magnum ē aortæ iungit, alterū tenuius ad pulmones mittit per sinum sinistrū, qđ maius est mēbris omnibus uitalem spiritum usq; ad digitorū cacumīa spargit, cōtracto corde. In huius orificio ternæ ualuulæ parī ratione constitutæ sunt, et firmiores quidē, sicut & neruuli intus, & membranæ, quæ omnia penitus præcludunt, ut in retribuendo spū facultas sit, nulla uero in recipiendo ualuarū op̄a

LIBER .III.

positu, quæ extrorsum præcludunt. Iuxta radicem uena, ac arteria exigua est, quæ sanguinē & spm̄ ultro citroq; à dextro ad medium sinum deferunt, quod dissectionibus apparet, ut paulo antè dictum est.

De specu sinistro.

Caput .XVI.

Hoc sinistro specu, quem aurem sinistram imperiti uocant, Græci οτα, rugosus, cauernosus, minus q̄ cæteris ^{ωτῶν} tri carnosæ materiæ, ad hunc arteria aërem mittit, pulmonī annexus, hinc arteria uenalis dicta ad pulmonem tendit: quoniam uenæ tunicā habet tenuiorē. Hoc tramite cordis feruor dū spiram⁹, refrigerat: ex qua parte supflui fumeiq; flatus, qui à corde ferunt, trāsmittunt. Inter hunc sinum & medium inter utriusq; cōfinia binæ ualuulæ ingētes oīm robustissimæ, neruulis frequentibus & duris applicatæ cordis parietib⁹ totum orificium præcludunt, introrsum enim mouent. Hoc biualuio cauum medium à sinistro superiori diuidit, uenasq; geminas ad geminos spargit pulmones, q̄ ad minimas fibras descendunt, in quas

ANATOMICES

aer ueluti præparatus ad cordis cauum ducit finiftrum, quod aere albescens in tus cernit p spiritalis sanguinis mixtio ne. Ob id ualuulæ introrfum fpectât, ut potius recipiant q̄ retribuunt. Nam in corpore frigiditas ipfa ad naturalem ca lorem temperandum neceffario habet.

Julius Pol.

πρὸς τὴν
κεφαλὴν
καρδίᾳ
αὐτοῦ
ὅπου
δεῖται
ἐξ ὁμοῦ
πρόντου
λονδρεῖς
σὰς ἐξ ἀδελ
φῶν ἐοικῶ
ν καλῶς
δυσμῶν.

Pulmonibus ac corde sublati, ad feptimam uertebam glandulæ fimilis eft carūcula, thymos appellata, humoris ma li & fuperuacanei capax.

De gula.

Caput .XVII.

AT nunc gulæ ratio reddenda eft, quæ poft tracheā arteriam pofteriorem locū tenet. Conftat ex neruo & carne, ut extendi poffit cum cibo ingerit, & cedat ne lædatur afperitate cibi defcendentis. A faucibus dependet continua, tum fpinæ tum arteriæ nexu, & p feptum tranfuerfum in uentriculum finit, carnis fpeciem referēs: ab anguftia & longitudine nuncupata eft, tubæ per q̄ fimilis, uel ad latitudinem, longitudinemq̄, ut tradit Plinius, lagenæ modo fufa, in faucibus maxime dilatatur: pars quæ uentrem attingit plurimum fenfa

LIBER .III.

lis est neruorū natura, quibus uomitio-
nes excitant. Quæ broncho compacta
est, carnosior cernit, ministrā ciborū uo-
cant, alij dispensatricem Ob hanc Philo-
xenus Erixius collum sibi gruis à dijs p-
cabatur. Sunt & alij Philoxeni, qui gu-
lam p-ter modum in uita excolūt, sum-
mūq; bonum huic parti attribuunt,
Apicij nepotis asseclæ, qui dotes amplif-
simas, & patrimonía ingentia hoc gur-
gite profudere. Hinc censoriæ leges eti-
amnum apud Venetos solennibus cœ-
nis, syluestrium animalium carnibus p-
ter phœnicopterū interdicientes. Ea du-
plici membrana constat, uarioq; uillo-
ordine, altera stamine per latitudinem
procedente cibum expellit: qui cum at-
trahitur, cedit nec lædit; altera uero in-
terior deorsum trahit uillo- oblongo
stamine cibum: ea uis cathelctice dī, fau-
ciū peculiaris, qua in epulando crassam
cōgestamq; materiam per faucium an-
gusta farcim⁹: ea si in acutis morbis de-
ficit, mortem minat. In angina qñq; ita
afficitur, ut neq; cibū neq; potus trahi
possit, cibumq; qñq; dūtaxat demittūt,

Ex Aristot.
repetitū id
ē, apd quē
ita legitur
lib. 3. ethic.
διὸ καὶ οὗ
ἐκ τῶ τῆς
ἐιλόξε-
νος ἐρίξε-
ος ὁ φασ-
τος ὡς τῆ
φάρυγγος
αὐτῶς μα-
κρότερος
γενέσθαι
γενέσθαι.

καὶ δὲ καὶ
καὶ.

ANATOMICES

aut potū. In deuorando em guttur, cuius pars gurgulio est, sursum uersus gurgulam trahit. Guttura quibusdam Italiæ locis adeo fœde intumescunt aquarū uitio, ut pro mōstris habeant: aduenæ nāq̃ breuī id uītium contrahūt. broncho- celen Græci uocant. Dissectores in collo cutem diuellant, ut musculi qui longiores sunt, appareant. Iis uenæ grandi usculæ hærent, quarū uīs consideranda est, deinde confracto mēto maxillæ eluxadæ sunt, ut quæ in ore & faucibus cōtinent, clarius cernantur.

ἐπιγλωτ-
τις siue
ἐπίσλωσ-
σις minor
lingua dici-
tur. Plin. li.
ii. capi. 37.
de lingua:
Sub ea (in-
gt) minor
lingua epi-
glossis ap-
pellatur.
Opa eius
gemina du-
abus inter-
posita fistu-
lis &c.

De epiglottide & arteria. Caput .XVIII.

Gutturī epiglottis sub ipsis faucib. quoddā operculū linguæ postremae annexum accommodauit, ne quid cibi potus' ue in alienū delabatur iter: qm spirandi meatus intercludunt. sicut Anacreonti poetæ accidit, qui uuæ passæ acino necatus est. Sicut & Fabius prætor in lacte pilo hausto strangulatus, et si ætate nostra Venetis dum hæc cōderemus, anno à sal. uniuersali millesimo quadringētesimooctogesimo tertio, Lucretiæ perq̃ familiari nostræ simile con-

LIBER .III.

tigerit. Ea cum nucem ponticam dente frāgeret, oborto risu, nux in spiritus meatum protinus respirādo deuoluta est, moribunda statim concidit, in eo ancipiti strāgulatu ad interiores pulmonis partes impacta est, tū minus affligi cōcepit, unde nihilominus spūs grauior, sonantiorq; obfesso meatu audiebat, tū uitæ spem habere cōeperunt, qm̄ confractis quibusdā uenulis, uomica in pectore exorta est, quæ tandem persanata, obfessis meatibus reciprocātis animæ raucus sonus etiānum percipit. Miro igitur opere id opculum constitutum est, quod linguam minorē Galenus uocat: eā ob causam duabus apposita est fistulalis, ut p uices aperiat, atq; integat. Cartilaginea est, imæ linguæ adeo annexa, ut discerni ullo pacto nequeat. Bronchus ī gutturis suprema parte situs est, pelliculare membrū, musculosum, neruosum, cartilaginosumq; ut argutius sit, in qđ percussus spūs, sonus, aut uox ipsa pfectius elidatur.

P De tonsillis & uua. Caput .XIX.
Alato extremo, atq; intimo extātes
H

ANATOMICES

ἀδένες
græce, glā-
dula latine.
 utrinq; carnes sunt (quas nostri tōfillas
 & mala, Græci antiadas & paristhmia
 dicunt, in sue glandulas uocamus) eius
 dem ferè cum cæteris adenib⁹ naturæ:
 cum intumescūt, eodem nomine appel
 latur morbus. Quibus uomica uis salis
 uæ perpetua est, qua cibus commodius
 conficiť, & arteria madet. Gulæ anne
 xæ sunt tenuibus quibusdam membra
 nulis, quibus subest os, quod uocat hyo
 ides ad similitudinē y literæ, cui caput
 bronchi adalligat. Inter has uua pala
 to ultimo, quæ soli animalium homini
 dependet, columella ab alijs diciť, quæ
 si inflāmat, aut tumet, uuæ noīe appel
 latur. materiæ fungosæ est, distillationi
 b⁹ capitis opposita, uoci necessaria: quæ
 si præcidiť, uoci splendorem aufert, ob
 id aduri solet: nam p̄cisa difficulter sana
 tur, unde oris graueolentia innasciť, ac
 demū tabes subit. Quoniam (ut tradit
 Alexander Aphrodiseus) ea pars spm̄
 primum temperat, ne statim ad pulmo
 nes crudus descendat.

Depalato.   Caput   .XX.

P Alatum tum cibo tum uoci necessa

rium est, cælum dictum, in quo sapor intellectus est, sicut & in lingua. Recte quoque cum cibis dētibus conficitur sub eo cauo circumuoluitur, crenis frequētibus coctionem quandam p̄parantibus. Piscibus adeo carnosum ē, ut lingua à ple-
risque existimeſ. Sensum saporis præstat nervus à cerebro descendens.

Iul. Pollux
 τὸ ὅλον
 τὰς τὸ ἄνω
 οὐρανὸν
 ὅς, id est,
 oris pars
 superior
 cælum di-
 citur.

De lingua.

Caput .XXI.

Lingua mentis ac uoluntatis nuntia, ob id Plato uenam, quam neruum uerius dixerimus, à lingua ad cordis sedem tendere asseuerat: ea uocis articulatae moderatrix est, cum epiglottis simplicis soni instrumētum fit. Lingua de saporibus diiudicat ob neruos sensifcos ex sexta syzygia à cerebro descendēte; etem̃ mouendi uis à cerebello posteriori prouenit. Est em̃ gustus quasi tactus quidam. Fissura eam distinguī non satis p̃spicuū est, sed ex offensione intelligitur, propterea partē alterutrā apoplexiæ morbo p̃clitari, & ī uuluaē quoq; malis nigrescētem, altera parte illaesa continuis diebus uidimus. Dissecta in longum, plures intus arteriæ uenæq; ui

ANATOMICES

Atypus. *Sic apud A. Gelli. in exemplarib. posterioribus annis impressis, legitur lib. 4. capi. 2. unde autor hoc loco mutuatus uerbū illud uideri pōt. Balbus autē (inquit ille ex Sabini seu potius Labeonis sn̄a) et atypus uitiosi magis quā morbo si sunt. Quo tamē in loco Egnatius aphthipus legendū eē con-* *suntur. Ea mediocris quæ nec nimium lata, nec nimium angusta, optima atq; explanatissima habet: quæ constricta uocat, balbos, blesos, atypos efficit. Natura rara est, fungosa, atq; soluta, ossi quod hyoides diximus uocari adhæret, cui quæ si adminiculo sustentat. Motus enim super re immobili fieri sp̄ solet. Sub ea frenum est, cui silentium & loquacitas attributa est, unde effrenis in conuiuium transit.*

De dentibus.

Caput .XXII.

VArh̄ in ore dētes sunt, aduersi primū, qui lati acutiq; sunt ut cibos secēt, intimi duplices qui cōficiant, maxillares dicti: qui uero discriminant, canini appellant, partim acuti, partim lati: nam medium utriusq; extremi particeps est, nouissimi genuini uocātur, qui circit. xx. annū nascunt, multis & octogesimo, quod ætate nostra cōtingit, geniti & in palato quibusdam cernunt. Antonh̄ Boldi equitis filius dentes anteriores cū maxillæ rheumatismo in pueritia fortē amisit, quæ breui restituit natura. Marib⁹ plures q̄ foeminis sunt, ex ihs

LIBER .III.

quaterni primores dicunt, à Græcis *te- tēdit, du-*
mnici, & gelasini uocant, q deinde qua
stus fortas-
sis cōiectu-
ra ex ipsa
scriptura
atyp9, quā
in priorib.
exēplarib.
inuentam
corruptā
cēsebat ad
iudicabāt
q. Verū iā
hi et mor-
bosi nedū
uitiosi dici
possent. q̄p
pe ab a-
phthis ita
dicti, à quo
ulcera oris
in infanti-
bus plerū-
q; nascun-
tur.

tuor caninis ex omni pte cingunt: ultra
 quos utrinq; tam supiores q̄ inferiores
 quaterni maxillares positi sunt: præter
 hos ultimi sunt, q̄s serò gigni diximus:
 ob id sophronisteras & crâteras uocāt.
 Priores sicut & q̄ canini nominant, sin-
 gulas radices fundūt: maxillares aliqui
 binis, ternis, quaternis' ue nitunt radicib;
 bus, fereq; longior radice breuiorē edit
 dentem. Rectis dētibus recta radix, cur-
 uis flexa est. Omnes dentes ossium natu-
 ram æmulant, qui tamen acuta pituita
 excauantur. soli sensum habent: nam fri-
 gore lædunt, & acrimonia stupefiunt.
 Primores ad uocis regimen constituti.
 Hos dentes cū excidissent, Merula Ale-
 xandrinus noster quidē p̄ceptor aureo
 filo ad pronuntiationē obligabat. Qui-
 bus pauciores & rariores dentes (teste
 Aristotele) magna ex parte breuioris
 sunt uitæ.

De labris & gingiuis. Cap. .XXIII.

Labra oris pars extrema est, ad po-
 tum, cibum, litéras exprimendas,
 H in

ANATOMICES

pro tutelaq; dentium necessaria: ea em̄
 & uoces explanant. Nam producunt,
 contrahunt, & dilatantur uario muscu
 loꝝ intextu: ob id ad motum omnem p
 mouent forinsecus euidenti cute, intrin
 secus cuticula rutila integunt, quæ ro
 seo colore intra os circundat. Ea morie
 tibus præterq̃ in epaticis, ex purpureo
 colore statim in pallorem discolorant,
 rubore euanescente: ea cum gula copu
 latur neruis quibusdam, de quibus mox
 dicturi sumus. Quapropter uomituris
 labia tremunt, inferiora præsertim: his
 oscitamus, & si nimium, in uitium trã
 it, quod oscedo dñ: ubi uero dentes infi
 xi sunt, multifida, rutila gingiua uocat.
 Hactenus de oris ptibus diximus, quæ
 spiritalibus & naturalibus membris ac
 commodata sunt. Hinc ad cerebrũ cor
 poris principale membꝝ transeamus,
 quod dissectionis ratione inter postre
 ma habitum est.

IN LIBRVM QVAR

TVM ANATOMICES,

ALEXANDRI BENEDI-

cti physici de membro animali,

quod capite continetur.

De capite.

Caput .I.

Aput osse undiq; parū fir-
mo, carne, neruoq; conte-
xtum (ut inquit Plato) im-
becillius cernit in homīe:
qm̄ cæteris brutis ad sentiē-
dum acutius prudentiusq; cōstitutum
est, sed extremæ capitis parti neruos ad-
iunxit ad ceruicis robur, deinde per oīa
membra & articulos reliquos contexu-
it neruos uel chordas, aut quas connexi-
ones uocant. Itaq; nudo osse relinquen-
dum nō erat propter caloris frigorisq;
excessum, neq; rursus carnis pondere p̄-
grauatum, ne obtusum sensu efficere,̄
sed cute desiccata circa os firmum & le-
ue reddidit. Alioqui quibus p̄gæ, ner-
uosumq; ac carnosum caput est, ualidi-
oris ac diuturnioris (ut inqt) uitæ sunt.
Cæterꝫ natura de humano gñe consul-
tante, utrum diuturnius & deterius, an
breuioris quidem uitæ sed melioris effi-

ANATOMICES

ceret; uisum fuit uitam breuem melio-
remq; diuturna & deteriori esse omni-
no anteponendam. Hanc undiq; cutem
calor naturalis pupugit & uias aperuit,
unde uiscosum humorem extra produ-
ctum, & in longum paulatim extensum
punctionibus æqualē reddens in tenui-
tatem capillamēti explicauit, ac sub cu-
te reuolut⁹ humor radices egit. His igi-
tur causis capilli in cute nati sunt, qui p-
pter coagulationem à frigido statim fa-
ctam duriores cute atq; densiores sunt.
Tegmē uero ipm ad cerebri tutelam cō-
positum est, caluariaq; ipsa ueluti sphæ-
ra ossea quasi torno facta cerebrum cir-
cumsepsit, & eius uirtutes cælesti sphæ-
ræ diuinas orbium animas tegēti simil-
līmas. Hic uicaria medulla teres p cer-
uicis cardēs rotulas uertebrasq; ad imā
spinam descendens, seminis (ut inquit
idem autor) humani adiutrix, adeo ne-
cessaria, ut lapideo & articulari ambitu
circumuallata cōsisteret, ad motum in-
clinamentumq; idonea. Ad hanc men-

Qui prius tis arcem contemplandam Hermolaus
tenet inter Barbarus noster, qui primas tenetur in-

ter latinos, ac Antonius Cornelius prius
 mus apud nos philosophus accessit
 re, quoniam mentem ipsam animosius
 semper excolunt cælicolis similes, ac si
 ne huius uitæ sordibus aîo candidiores.

De intellectu hominis diuino. Caput .II.

Collum caput sustinet, in quo cere-
 brum uiscerum excellentissimum
 continetur cælo proximum. Hinc eu-
 dentius intellectus culmen altissimum
 habet, & humana ratio, quam effector
 mundi, molitorq; deus per filium maxi-
 me sibi proximam fecit. Hic imagines,
 cogitationesq; proficiuntur, quæ etiã
 num diuini consilij participes fieri solent
 quod sanctis hominibus (etsi raro) con-
 ceditur. unde præ diuinatione certa, mor-
 tales futura quandoq; præfagiunt. Et in
 somno uisiones futuroꝝ prænticiæ, eu-
 dentissimæ apparent, quibus immorta-
 lem animam esse non dubitamus, quæ
 nihil cum corporali actione mistum ha-
 bere diiudicatur. Eæ uisiones insomnio-
 rum naturam non habent, quæ uino ac
 cibo distentis superueniunt, occurrenti-
 bus quibusdam falsis imaginibus. Cere

latios, hoc
 est primas
 partes lite-
 rarum, uel
 primas te-
 netur, hoc
 est patriar-
 cha, fuit e-
 nim patri-
 archa Aq-
 leiensis.

ANATOMICES.

brū, quod sine sensu est, sensificæ tamen
 potentiæ instrumētum tradiť. In eo so-
 mnus cōsistit, q mortis imaginē refert,
 p̄iectis sine sensu mēbris. Qui somnolē
 ti sunt, & q noctes nō circūscribūt tor-
 porī uacātes, uītæ dulcedine minus abū-
 dant. Sōni causa ē, qm̄ frigidū & hume-
 ctū est, & uapores in eo cōgesti statī de-
 fluētes, meat⁹ sensibiliū uirtutū obstru-
 entes, sine sensu mēbra iacēt, & exīde si
 modum nō excedit, uīres assumūt: oīm
 frigidissimū est p̄ cordis tēperamento.
 Solet em̄ natura semper moliri contra
 cuiusuis exuperantiam auxiliū per con-
 iunctionem rei aduersæ, ut excessum al-
 terꝝ altero cōpescat. In uniuerso em̄ cor-
 pore frigiditas ad temperandum natu-
 ralē calorem à natura data est, quod ta-
 ctu percipit, & ratiōe intelligit: sangui-
 nis em̄ nihil habet, sed ut ea quoq; pars
 modico potiatur calore, uenæ ad mem-
 branam membri inuolucrū deueniūt,
 ex utraq; uena maiori & aorta. Et ne ca-
 lor minus offendat, non paucae amplæ,
 sed frequentes ac tenues uenæ per an-
 fractus ambiunt, ne sanguis copiosus et

LIBER .IIII.

crassus, sed tenuis syncerusque subeat eodem. Cerebrum terreæ & aqueæ naturæ esse constat, quod dum coquitur, indurescat siccescatque, ut humor calore consumpto, terrena portio relinquat: ob id medulla non est, sed sui generis mēbræ. Si humet uel arefcit, supra modum, afficitur, uel soluitur mēs, uel commouet: si aquilone frigidius redditum est, post austrī flatus, distillationes fluunt. Vapor enim sublimis cerebrum petit, qui ob mēbrī frigiditatem refrigeratus in humorem conuertitur: quod cælo imbribus euenire solet, uaporibus in superiore aeris parte collectis: si magnū cum paruo conferre licet. Cum enim ex terra uel aqua uapor ex calore ad supremum aerem fertur, qui frigidus est, consistit, denuo in aquam propter refrigerationem conuertitur, ac demum in terram defluit.

Quæ cerebro continentur. Caput .III.

EX cerebro neruorum sensus quasi interpretes nuntiique rerum sensibilibus perspiciunt, magnaque ideo ex parte in capite tanquam in arce collocantur. Ideo caput, quo sensus initium capiat, uideo

ANATOMICES.

appellari, quod homini pportione maximum est. Constat præter capilloꝝ tegmen, cute, membrana, caluaria, duplici item panniculo, cerebro, uentriculis, reticulo quodam uenarꝝ ac arteriarꝝ intercurrentium mirabili, & cæteris uenarꝝ anfractibus, neruis, & alijs dissimilaribus partibus, oculis ueluti, auribus, hisq; similib. ut suis enarrabimus locis.

De capillo.

Capit .IIII.

Capillus homini plurimus est, regnum differentia durior aut mollior, aduersus uim frigoris datus est. Ex humore excrementitio, ac fumeo uapore qui ex uniuerso corpore fertur ad cutem, pili materia efficitur: p cutis qualitate modo duri, modo molles sunt, modo albi, modo nigri pro cutis colore, ut in uirilagine: canescunt opti potius quam uento difflati, in temporibus incipiunt, pubes nouissime canescit. Capillus, supercilia, palpebræq; congeniti sunt. Post geniti sunt pubis primum, mox alarum, postremo barba. Defluunt capilli, sed nunquam in occipiti. Supercilia defluunt, cui uitio nomen non inuenere. Mulieres

LIBER .iiii.

non tentantur caluitio, neq; pueri, neq;
spadones. Pili post pubertatē enati, ex-
cisis soli decidūt, prāterq; pubis. Dictū
cuiusdā grāci rustici occurrit. Is quen-
dam philosophiæ sectatorem ex impro-
uiso non sine risu interrogauit, quibus
barba constaret? ille attonitus nihil re-
spōdit. At rusticus cauillatione quadā,
ego, inquit, qui ruri maneo apte & cō-
mode dicam, qm̄ testibus contineat, atq;
ita mentū grāca maiestate barba coho-
nestari. Omnes prāter palpebras excre-
scunt uelociusq; canescūt. Quibusdam
barba rarior est, sed mystax nūquam nu-
dus est. Tabefactis pili crescunt, capilli
defluūt. Defunctis quandoq; augescūt,
quod & unguibus euenit. Lassis uenere
congeniti pili maturius defluunt, post
geniti uelocius prodeunt. Quibus uari-
ces sunt, minus caluescunt. Cæci natiui-
tate non caluescunt, qm̄ (inquit Alexā-
der Aphrodisiæus) caliditas in locū trās-
fertur proximum.

De cute capitis.

Caput .v.

CVtis omnis sensu caret, præsertim
quæ caput integit, qm̄ ibi nulla in-

ANATOMICES

terposita carne ossi adhæreat : crassior
item natura est, ideo maiore radice nã-
tuntur capilli. Sub hac cute lentor qui-
dã magis mucosus est, q̃ alibi. Quibus-
dam cutis ea mobilis est, à fronte ad oc-
cipitium, & ediuerso, nervis quibusdã
summũ caluariae penetrãtibz ad cutẽ.

De exteriori membrana caluariae. Cap. VI.

Sub cute membrana est, quæ calua-
riam extrinsecus uelat, cui altera ex
interioribus per suturas capitis annecti-
tur, ne illa adhærendo cerebrum oppri-
mat. Pro tegmine igit̃ à natura cõstitu-
ta est, ut alio etiam uelamento caluaria
seruetur illæsa. magnam eĩ cum interi-
ore membrana germanitatem gerit.

De caluaria. Caput .VII.

Cutis itaq; per lineas transuersas ab
occipitio per uerticem usq; ad frõ-
tẽ imam diuellitur cũ mēbrana, tũ cal-
uaria apparet, testa ab antiq; dicta, quæ
ex interiori parte concaua est, extrinse-
cus globosa, quæ Spheroides à Græcis
cognominat̃, ptes uero hemisphæriae:
utrinq; lenis atq; plana in temporibus,
duplex in fronte, ideo firmissima. Ossa

LIBER .IIII.

ab exterioribus partibus dura, ab interi-
orib⁹ molliora sunt, inter quæ uenæ dis-
currunt, foraminulē tam partē sine me-
dulla constituentes, quibus ossa ali cre-
dibile est. Suturae in ea sunt, quæ nu-
merus incertus est, sicut nec locus quī-
dē Hippocrate autore. Pataviū uidimus
in anatomices spectaculo caluariam so-
lidam sine compagibus: ea capita canī-
na dicuntur ob similitudinem, quæ fir-
missima & à dolore tutissima esse tradū-
tur, iuncturasq; pauciores capitū uale-
tudinē præstare tradit Celsus: ossa fra-
cta solidantur à quibusdam, ab alijs exi-
munt, inuicemq; eorū corporea duraq;
cicatrix succedit, infantibus sinciput se-
rius admodum induratur.

Li. 8. ca. 15.
de capitis
par. Quo
suturae (in-
qt) paucio-
res sunt, eo
capitis ua-
letudo cō-
modior ē.

De suturis caluariæ

Cap. .VIII.

Suturae ternæ ī summum uerticem
ascendunt, coeuntq; in figuræ trian-
gulæ speciem. Constat senis ossibus ca-
put, nonnullis octonis, quorū bina sunt
maxillæ superioris & inferioris: hæc
mobilis est, superior media oculorū fora-
mina et nasum diuidit, cerebrumq; suo
interno processu sustinet dentium ordi-

ANATOMICES

nem: superior futura una claudīt. Malae
 rum quoq; ossa quæ à genis tegunt, in
 maxilla superiori utrinq; continent, su-
 turisq; ad aurium ossa bina minima fi-
 niuntur: quæ leuiter diuisa sunt, una fu-
 tura continent, à priori tamen pte fron-
 tis ossi subeunti potius leuiter insidere,
 q̄ per compagem coniungi uideantur.
 Post aures crassissima sunt, & maximos
 ictus sustinent: processus deorsum uer-
 sus emittunt: in tēporibus uero tenuissi-
 ma sunt, ob id & periculosa. Frontis os
 supra aures finit, mediosq; oculos diui-
 dit futura tenui, ossi maxillæ superioris
 conterminū, ab auribus sursum uersus
 ad uerticem serratis cōpagibus (stepha-
 nitides em̄ dictæ sunt) ferunt mira ossis
 duritia, ut ignis ueluti è silice elidi pos-
 sit. In supercilijs ac supra nasum ubi pa-
 rum supeminet, duplex est, quibusdam
 simplex. Os præterea occipiti quod ses-
 xtū haftenus annumerat, suturis ad λ
 literæ figuram, claudīt, unde labdoides
 dicitur, posterius cerebellum operiens,
 suturas sursum uersus ad uerticem trāf-
 missa, Hæc pars infirma quoq; habet, re

LIBER .IIII.

liqua bina ossa quæ octauū numerū cō-
plent, supra aures sunt, & capitis latera
dicunt, fronte ac occipitio minus inflexa;
compagibus ad uerticem quoq; con-
iungunt ad occipitium & frōtem. Cal-
uaria ipsa quatuor duntaxat ossibus cō-
stat, fronte & occipitio, quod epicranis
à Polluce uocat, duobusq; supra aures, *ἐπιρῆα*
lateribus. Horum futuræ euidētissimæ *ὄστρα*
sunt, reliquæ fallaces dicunt. Cerebri
fundamentum siue basin, eorū (quæ des-
cripsimus) partē esse demonstrauimus,
Sic futuræ & ossiū locus & numerus
se habet. Hinc qua ratiōe medicorū usus
sinciput soleat uel adurere uel abradere,
cum opus est, indicādum. Manum imā
summo naso ubi interciliū est, sursum
uersus admouent, & ad bregma exten- *βρέγμα*
dunt, hoc est sinciput, summum tñ digi-
tū mediū notant, acie ab utraq; parte di-
ducta: quod interiācet obseruāt. Suam
nanq; mensuram sibi quisq; facit; & ita
compitū trium futurarū hoc modo in-
ueniri putant, coniectura interdum fal-
laci, unde sese deceptum aliquādo Hip-
pocrates palam professus est,

ANATOMICES

De membranis interioribus. Caput .IX.

His partim perspectis, partim sola enarratione cognitis, indicandū nunc est, quo modo ex ictu capitis aut lapsu, caluariæ frustum eximēdum sit, chirurgis præsentibus: quia & ipsi huic nostro theatro interesse debent, ut cruor, aut pus, si subest, inde educaſ. Alioq̃ apostemata, febris, nervorūq̃ distentiones (spasmi em̃ dicunt̃) ac delirium deniq̃ superueniunt: aut em̃ os abradunt non exiguo labore, aut orbiculari ferra. His modis demōstratis, caluaria tota à supercilijs ad aures in occipitium usq̃, ferra dissecant: qua emota, cerebri quantitas penè, membrorū p̃portione incredibilis, uiris p̃sertim, spectanda est, duabus tuniculis uelātibus, quarū alterutrā rumpi mortiferum est. Superior ualidior est, iuturis caluariæ adnexa, custos cerebri appellata. Altera ipsū cerebrū uelat, q̃tenuissima, atq̃ infirmior. illam idē Pollux uocat. Hæc uenas prætenues an fractu quodam coeunt, undiq̃ supra conspersas cerebro continet, quæ membri materiam non transigunt, sed supra

Iul. Pol. de
cerebro:
qd̃ Græci
ἐγκέφαλον
appellant,
περικεφαλαίον
δὲ
(inquit)
αὐτὸν μὲν

LIBER .IIII.

feruntur: ob id sanguine caret. Cerebri
namq; frigiditas peculiari suo munere
sp̄m à corde uenientem tēperat p̄ sensi
fica uirtute constituēda. Omēta ipsa p̄
tegmine data, carne uacant, ut uapores
nec habeant, nec cōtrahant, & caluariae
crassior annectit, ut nihil ponderis affe-
rat. Eæ antèr cerebri in duas par-
tes diducunt, dextrā & finistram: unde
heterocrania nomen habet, & antèr
idē à posteriori cerebello distèrminant,
sic em̄ uocatur, minus est ac durius. In-
ter has cerebri ptes quidam imperitus
chirurgus, cum lapsum ex alto curaret,
specillum ad imam usq; ptem imposuit,
ut ignari solēt uana pquirentes, cerebri
pforatum putauit, cognito à physico er-
rore, specillum inter geminatas utraq;
membranas imposuisse cognouit.

De cauis cerebri.

Caput .X.

SVnt & in cerebro terni specus, pri-
oris gemini sunt, tenuissima int^o cir-
cundante membrana: postremi uero ca-
uum per se sine membrana consistit, sed
sua duntaxat duritia conseruat. Illi ge-
mini constituti sunt, sicut & pleraq; mē-

νῆες δὲ
οἱ μὲν
δοθεὶς ἐρ-
θεοτέρας, ἢ
ἢ ἐξωδὲν
σεξεωτέ-
ρας, κα-
λὸν δὲ
ὡς ἐλὰς
μίδες.

De his dua-
bus cerebri
mēbranis
& Aristo.
li.1. de nat.
aīal.ca.16.
Continent
id mēbra-
ne due, al-
tera ossi ad-
herens, ua-
lida: altera
ipsum cere-
brum attin-
gens.

ANATOMICES

bra, renes, pulmones, aures, oculi: ut si quid alteri parti occurrat, reliqua illæsa suo fungat munere. In cerebro em̃ uitalis spiritus, qui à corde sursum uersus arterijs diffunditur, tēperatur, atq; sensificam inde uirtutem (quam aialem uocant) recipit: quæ ex ijs cauernis spiritus ipsos, qui & spiramēta uocant, sensibus, neruis, musculisq; motus ac uarias potētias per membra diffusas administrat: quæ si uertigine spontanea, aut p uim circummagendo corpus equo uel nauicula uel morbo (ut in uertiginosis) turbata ē, humores & spiritus simul exagitet, unde functionibus suis destitutis, auditus, uisus, motusq; mēbroꝝ cū uniuerso corpore in ruīnam prolabiē. Cerebri materia paulatim secanda est, quoad internæ appareāt cauernæ, quæ uiuentibus ampliores sunt, in dextra scilicet & sinistra parte: utraq; em̃ eiusdē rationis est. Ambigunt tñ philosophantes an geminas imagines siue spēs (Cicero spectra uocat) referat uterq; sinus, cum loco differant, neq; in aliquo tertio conueniant, ut oculis contingit: qui etsi

LIBER .IIII.

geminī sint, unicam tñ repræsentāt for-
mam. In his em̄ sensuum nobilissimorū
uīres habentur: ex his cogitationis, æsti-
mationisq̃, atque intellectus potentia
adipiscitur. In his qui communis sensus
dī, subiectorū sensibiliū cōcipit rerū spe-
cies, imagines uariæ ac diuersæ hic for-
mant̄. Itaq̃ huc uisus, auditus, olfactus,
& cæteri sensus tendunt p̄ tramites ner-
uorū aut panniculorū, & imagines ipsæ
suapte natura ul' inuolūtariē occurrūt,
nec humani semper sunt arbitrii. Imagi-
natricem hanc uim siue phantasiā uo-
camus, quam quidam ex posterioribus
diuersas uirtutes falsò eē arbitratī sunt.
Hanc ptē Nicolaus Leonicens ac Lau-
rentius Laurentianus nō redarguēt. Sē-
sus nanq̃ communis de exterioribus iu-
diciū affert. De locis autem harū uir-
tutum nemo præter posteriores philo-
sophos mentionē facere ausus est. Quo-
niā huiusmodi cauernæ ptesq̃ cerebri si
affectæ sunt, ratio mensq̃ ipsa confundi
uidetur. Vana nanq̃ uidēt, audiunt, co-
gitant & imaginantur, p̄peramq̃ dīu-
dicant. Hinc uertiginosi, lymphatici,

ANATOMICES

phrenetici, delirātes, uel attoniti fiunt, alij comitialiter concidunt, alij repente obmutescunt.

De cerebelli sinu.   Caput .XI.

IN posteriori cerebro euidētiori sensus instrumento, cauerna est amplior, in qua uis illa memoriæ sita est ac uiget. Hic alij reminiscentiæ locum faciunt. Illa continuata est imaginum conseruatio: hæc quandoq; intercipitur: ñs duabus uirtutibus imagines siue phantasmata ancillātur. Alij tramiti medio eam (ut dicemus) uim reminiscētiæ attribuit. Cerebelli sinus in summo latus est mucrone ad spinam uergēte, figuræ obelisci inuersi: hac parte læsa lethargicus morbus affligit. Vnde nōnulli lras oblitī sunt & parentū noīa, alter ex bile porracea, malisq; inde uaporib. p̄sentiū librorū noīa nō tenebat, subito malo: q̄ p̄tinus reddita, memoria parit̄ restituta est. Ex eo spinæ medulla oriē, tanq̄ neruorum plurimorum manifesta origo, diuersæ ab ipso cerebro naturæ. Nam pinguis est, in coquendoq; mollior redditur: illud basis dicitur cerebri, à Græc

LIBER .IIII.

cis parencephalis uocatur uel epicranis παρεγκε
φαλις.
colore magis flauo.

De tramite medio inter utrunq; sinum.

Caput

.XII.

ἐπικερα
νις.

INter uētres anteriores posteriorem
que uia est utrisq; annexa, qua imagi
nes (ut dicunt) utriusq; ultro citroq; de
feruntur. Hic quas assertiones & confis
silia uocamus, fieri traduntur: hic intelle
cta recognoscuntur. Renunciat em̄ ima
gines omnes memoriæ, atq; inde repor
tat reminiscentiæ uires: uis eius uolun
taria est, fitq; pro hominis arbitrio. Hac
uirtute opinamur, reminiscimur, & as
sentimur, discernimusq; ipsa comitan
te ratione: ea uirtute componimus res
soluimus que quæ in animo sunt oratio
nes. Ob id, ea uia cordi ueluti oīm pri
cipio suprā constituta est: lumbrico em̄
terrestri ē perq̄ similis. Nā & colore ru
bida est, ut uermis arcuatim cōtrahitur,
plongaturq; cum opus est. Sed quis ho
minum quæso hæc indagauit? q̄s soler
tis ingenij hæc cōsecutus est? uerū sit an
falsum uita decreuerit.

De cæteris cerebri partibus.

Caput

.XIII.

I iij

ANATOMICES

Priusquā ea abhīcias, non minori cura tria uīdenda sunt, quæ à medicis indagatiōe ptractata sunt. Inter priores uentres & medium tramitem quædam extantes partes sunt, fulcimenta dicta, ex eadem cerebri materia constituta. Inter item uētriculos, ueluti terrestres lūbrici interiacēt, neruulis utrinque adalligati: qui cum in longum porrīguntur, meatus à primo uentriculo ad tramitē mediū transeūtes claudunt: si uero contrahūtur, hīdem ductus aperiri creduntur: & ita spūs, quo imagines uehunt, citro ultro que discurrit. Sub his uero quædā conchularis cōcauitas apparet, in cuius medio foramētum est, quod de orsum uersus ad uīā palatī extremi excretoriam descēdit, unde pītuitæ fluctiōnes à medio cerebro profluunt, & ster nutamenta prorumpunt. Eadem lacuna, undique rotundos pcessus habet, quibus uenæ ac arteriæ sustinētur, quæ ab arteriarum reticulo mirabili ad antedictos uentriculos deferūtur. Secundum eundem reticulum glandulæ quædam prominent superflui capaces.

LIBER .IIII.

*De septem neruorum syzygijs secundum
ueteres medicos. Caput .XIIII.*

Cerebrum demū omne sensim cum
membranis duabus subiectis emo-
uendum est, ne nerui qui inde oriuntur,
loco suo auferantur. Septem em̄ neruo-
rum syzygiæ à cerebro oriunt̄. Neruo-
rum syzygiam uocamus, cū bini nerui
pariter emergunt, qui sensificum spiras-
mētum ad certa membrorū loca trans-
mittunt, ut sensum uicinis, & longe po-
sitis membrīs spiritali semita infundāt.
Prima em̄ cōiugatio oculos petit, quas
& uenas quidam uocant, ex quo colorū
agnitio, & luminis & tenebrarū discris-
men habet. Secūda in aures se diffun-
dit cōtra Aristotelis sentētiam, per quā
innascit̄ sonorū notitia. Tertia naribus
inseritur, uim olfactricem ministrans.
Quarta palatum tenet. Quinta ad lin-
guam & ad faciem. Sexta stomachū pe-
tit, cui maxime sensus est necessarius, ut
appetat & superflua respuat. Septima
uero neruorū syzygia infundit sensum
spinali medullæ, quæ compacta est, &
ad imam spinam descendit; sed de his cō-

ANATOMICES

iugationibus ueriora subiungemus. Priores medici syzygiarum originem magis quam finem obseruauere: at posteriores concisim rem considerauere. Primam ad oculos ab ima parte prioris uentriculi cerebri pertingere: opticos enim uocant, qui tamen prius propter tenuiorem cerebri membranam transuersi copulantur: ubi species à binis oculis receptæ, una & simplex representatur: at distantis propter consuetudinem oculis, & dimotis superioribus neruis, ut transuersi coeant, res una duplex apparet. Ab his aliud par est, quod graciles sunt, durioris materiae, mouendi uim afferunt. At Aristoteles alium numerum assignat, cuius sententia nunc reddenda est.

De neruis oculorum secundum Aristotelem. Caput .XV.

Li. 1. de natura animalium. ca. 17. Meatus (inquit) ab oculis terni ad cerebrum pertinent, ita ut maximi et

AT Aristoteles ita de neruis oculorum refert: Ternos, inquit, neruos ab oculis ad cerebrum pertinentes natura constituit, ita ut maximi & mediocres ad cerebellum tendant, minimi ipsum cerebrum adeant. hi priores naribus oriuntur, maximi æqui distant, nec usquam coire possunt; mediocres coeunt, quod

LIBER .IIII.

præcipue in genere piscium apparet. et medio-
 cerebro sunt h̄ ppiores q̄ magni: mini-
 mi p̄quam laxo inter se distant interual-
 lo, & nunq̄ ob eam rem possunt coire:
 Hæc Aristoteles. Oculor̄ mēbranæ cū
 h̄s qui ad stomachum feruntur nexum
 habēt, quoniam nulli sine stomachi re-
 dundatione eruitur oculus.

Secunda neruorum coniugatio. Caput .XVI. scribit: Bip-

AT secunda cōiugatio ad aures ter-
 minat, qđ Aristoteles constanter
 negat. Ex ea sensorium auditus cōstitu-
 itur, de quo suo loco dicem⁹. Si qua in
 his coniugatio apparebit, à toto dñjudi-
 cabitur theatro, qm̄ ea nusquā apparet.

Tertia neruorū syzygia. Caput .XVII. certe & ta-

HAec ad tubercula papillaria nari-
 um p̄tinet. id molle est sensorium
 ex cerebri proxima materia quæ tenui
 omēto integitur: odores em̄ sentiunt̄,
 quoniam sensorium temperatū est: in-
 de sternutamenta concitantur. Quibus
 dam ea uis adēpra est, sicut Falleriæ Cō-
 tarenæ nostræ ex patritia gēte. Quibus
 nares porrectæ sunt, hī olfactu ualent:
 quomodo qui manum fronti admouēt,

ad cerebel-
 lū tendant.
 Quid nam
 uocet cere-
 bellum, id
 paulo ante
 prædictū
 locū ita de

scribit: Bip-
 titū oīm ce-
 rebrum est
 postremū
 q; iūgitur,
 qđ cerebel-
 lum appel-
 latur. Qđ

certe & ta-
 tu & spe-
 cie formā
 habet di-
 uersam. at-
 q; id est qđ
 Græcis
 παγεγνε
 φάλις di-
 citur.

ANATOMICES

longius cernunt. Quibus grauiter olenia grata sunt, id ex tuberculorum discrasia contingit.

Quarta syzygia. Caput .XVIII.

Quartum palatum transigit, ibique obliteratur & cessat: alij sextae coniugationis nervos huc putant pertinere, quae & linguae sensum gustandi tribuit.

Quinta syzygia. Caput .XIX.

Quinta ad linguam partim pertinet, faciei quoque buccas mouet, partim septimae coniugationi annectitur: unde qui ultimam linguam tangunt, uomitiones concitant. Nam ex eadem coniugatione nerui ad stomachum tendunt, qui & oculorum membranis copulantur.

Sexta nervorum syzygia. Caput .XX.

Sexta, ut denarrauimus, syzygia, simplex medulla est à cerebro posteriori descendens, de qua sequenti dicemus libro, unde supra triginta nervorum coniugationes oriuntur: hanc septimam maluerim in ordine & postremam appellare, quoniam postremo loco exit.

N*Septima syzygia. Caput .XXI.*
Ouissima nervorum coniugatio,

LIBER .IIII.

quam sextā alij uolunt, à posteriori pte
 cerebri ad stomachum, præcordia, epig-
 lottidem, ad utranq; gutturis partem
 diffundit. Ex hac nerui cōstituunt, qui
 cōuersiui uocant & uocales, qui rursus
 sursum feruntur ad epiglottidē: ab aliq-
 bus toni uocant, ad uocē necessarij, cor-
 dis (hoc est uoluntatis) prænuntij. Reli-
 quū ex hac cōiugatione cū gula, maiori
 ex parte annectit, dispergitq; ad imum
 uentriculum, ibiq; cessat. cæteræ cū cor-
 dis inuolucro copulat, neruusq; qui in
 sinisteriore parte situm habet, omnibus
 ferè membris, quæ supra septum locan-
 tur, committit. Ex eodem em caluariae
 foramento (ut res cognitu facilius sit)
 tres separatim discurrunt nerui, quorū
 primus ad musculos ceruicis fert, & ad
 linguae postremum, alter uero qui ma-
 ior est, ad scapulae musculos, & ad pro-
 pinquiora, ibiq; cessat: Postremus ad spi-
 ritualia (ut diximus) uiscera certo trami-
 te iuxta uenas, quas sphagitidas uoca-
 mus, ibiq; committit. E regione sum-
 mi gutturis idem ramus quandam ner-
 ui sobolem spargit, quæ mouendi uim

σφαγιτι-
 δας, id ē,
 iugulares
 uenas. Sic
 em uertit
 eas apud

ANATOMICES

Arist. The
odorus Ga
2a lib 3. de
na. aīal. c. 3
σφαγίτις
ergo
non σφα
γίτις
hæ uenæ di
cuntur
ἀπὸ τοῦ
σφαγίτις
id est, à iu-
gulando.

gutturi eiusq; ptibus tribuit: reliqua ps
eiusdem ad præcordia, retroq; fert, unde
de cōuersiuos neruos uocamus, quibus
concisis homo statim obmutescit, & in
flammatiis uox afficit. Hi nerui nō pti-
nus à cerebro ad uocis officium à natu-
ra constituti sunt, ppter ea quia conue-
niēs iter non eēt, ut qđ deorsū cōducere
oportet, ī superiore pte sit. Melius igit ē,
ut prius ad p̄cordia deferant, rursusq;
sursum pcedant. Quare maiore (Gale-
no teste) duritiē obtinēt, robustioresq;
fiunt, quo magis à cerebro sui initio di-
stāt: qua de cā quo breuiore, eō mollis-
ores sunt nerui: Ii igit duriores à cordis
calore facti, uoci cōmodiores reddunt,
alioq cōtinenti fermōe facile opprime-
rent: cerebro cordiq; nō īmerito copu-
lant, ut ab illo in quo sensifica uis ē, atq;
cogitatio, & ab hoc in q̄ mens ipsa, atq;
animus īhabitet uolūtatiq;, & animi cō-
ceptib. sine internūtio parere possint.

De syzygijs alia obseruatio. Caput .XXII.
SYzygias alij alio modo obseruauere,
ut cursim referam⁹, binas ad oculos
deferri, unam ad nariū tubercula, ad pa

LIBER .IIII.

latum aliam, quæ utrinque iuxta dentes
finitur, quæ aliquibus animalibus duplex,
quibus maxillæ longiores sunt, aliã ad
buccas et labia, quæ ad oculos subterlabitur,
exitque sub medijs oculis, una ad linguã.
Auribus nihil rñdet à cerebri materia,
sed à membrana tñ. Alia ē, quæ p spinã
interfluit. Alia itē quæ maxillæ inferiori
motum pstat. Alia iuxta ceruicis ori-
ginē ad colli robur. Præter hos nervos
quidã ad supremã caluariã ferunt, quibus
cutis capitis, sed paucis mouet, alijs ad
aures, ut mobiles fiant, quibusdã ad am-
bo supcilia, aliquibus ad alterę dñtaxat,
sed hi ppetui nō sunt: sic em̃ coniugatio-
nes quantũ ad ortum earũ cōiugatim p-
cedunt: attamen ad membra multifariã
am deferuntur ad stomachum, linguam,
præcordia, epiglottidem retrocedētes.

De reticulo admirabili.

Cap. .XXIII.

Cerebro subest utraq; membrana, quæ
circũambit: deinde os caluariæ sub-
iacet, quod fũgosum ē, ut leuius sit: in me-
dio cuius excretoriũ foramentũ ē. Hac
uenæ arteriæque ad cerebrũ ptinēt, quæ iux-
ta aures ferunt, atque in ptenues ramos

ANATOMICES

spargunt, & membranā cerebri custodem subeunt, cācellatim in cōtextum reticuli modum fibris coesutibus perq̃ exilibus. In eo uitalis (ut dictum est) spūs effusus, à cerebri uirtute in sensificū spiritum commutari haud dubio credit à medicis n̄ris. Alij in cerebri cauis hunc fieri putant, ex uenis, & arterijs q̃s sphagitidas siue iugulares ac parotidas uocamus, ferunt, & ad membranam tenuiorem spargunt, qm̄ cerebrum omnino expers sanguinis est, in quod nulla uena cessat.

De capitis osse ualidissimo. Caput .XXIIII.

OS præterea ualidissimū, quod cerebri fulcimētum est, ad sensoriū olfactus pertinet: ubi supercilioꝝ sinus sunt siue foramina, quæ duplici osse cōstant. Ii ad nares deorsum uersus feruntur, supꝫ eos os frontis finit: ab ossibus superioris maxillæ sustinetur. Imū os neruoz conjugationes penetrant, & duplici ualle infra tēpora cauatur, iugo medio eminēte, quod occipitis est p̄cessus supra foramen spinæ medullæ, utrinqꝫ os durissimū lapideumqꝫ, iugale uoca-

LIBER .IIII.

tum, hoc argumento sicut à Græcis zy-
godes, qd' ab inferioribus ossibus susti-
netur: idem in ossa nasi diuidit bina &
oculorū, ubi supcilia sunt. E regione su-
perciliorū ubi nasus incipit, intus è fron-
tis osse, mucro osseus pminet, q̄ tuber-
cula papillaria diuidit, & à mucronis
latere, tenuissimum foraminulentumq̄
os adiacet, quo pituitæ humor ad nares
distillat. At hoc in loco exemplum na-
turæ admirandæ nō præteribo: Quidā
Græcus Suirus noīe mihi notissimus,
in Chalcidis expugnatione in tempore
sagitta uulneratus, duct⁹ inter captiuos
à Turcis, præsanato quoquo modo uul-
nere, annis. xx. uitam duxit seruilē, tan-
dem liber Cydonem uenit, postq̄ quin-
tum annum, dum aqua per æstatem fri-
gida os collueret, cōcitatīs supra modū
sternutamētis, magno pruritu inter ma-
ximos conatus p̄filit è naribus sagittæ
frustum, digitī mediū lōgitudine, ferrea
acie, nec aliam uulneris notam reliqt.
dum id medicis Venetis inter mira na-
turæ refero, aliquibus non credētibus,
alijs inter contētiones (ut fit) uiam in-

ANATOMICES

dagantibus, ecce ex improvīso Suīrus
Græcus noster, qui fortè tum Venetias
uenerat, rebus dubiis accitus, imò fide
carentibus, sagitta demonstrata, quam
miraculi gratia ferebat, testimoniū ue-
rissimū dedit: qui cū antea p. annos. x. in
urbē nō uenisset, p. discutiēda ueritate
casu oblatus, nō credētibus fidē attulit,

De oculis.

Caput .XXV.

M Aximam oculorū utilitatem hu-
mano generi donatā, deorū mu-
nere existimauit Cicerō ac Galenus, q̄
rū causa caput constitutum sit. Hos pal-
pebræ primū integunt, quæ utrinq; ge-
nis innascunt, quæ & palpebræ dicunt.
Hæ molliissimæ sunt, ne cōtactu aciem
lædant, ceu tegmentum quod uallo pi-
lorū quodam munitum est ad occurran-
tia. utræq; aperiunt, & in motu mira ce-
leritate clauduntur. In somno aut temu-
lentia sponte cōniuent, inuoluntariēq;
claudunt. Confricatis oculis sternuta-
mēta cohibent, uel alterutra gena, si qd
in oculum inciderit, decidere. Sub ocu-
lis genæ positæ sunt leuiter p̄minentes,

ὑπὸ πιδ.
Iulius Pol.

hypopia à Polluce dictæ, q̄ Sarmatis

ANATOMICÆ

Nigri uero ab humoris copia minus mouent. Lux em̄ nocturna exilis est, & simul quicuius humor per noctem moueri difficilius potest. Conuenit aut̄ eum moueri, qua perlucidus est, neq; magis moueri q̄ congruum sit. Leuior em̄ motus expellit à uehementiore: quamobrē qui aut suum conspectum à colore ualidiorē transtulerint, aut de sole in opacū se contulerint, non cernunt. Motio em̄ quæ iam uehemens inest, impedit eam quæ extrinsecus accidit. Visus deniq; siue ualidus siue inualidus neq; res splendidas cernere: qm̄ eius humor ultra modum afficitur & mouet. Aegritudines oculorū utrorūq; indicium faciūt. Glaucoma em̄ nigris oculis potius accidit, lusciositas cæcis: Illud humoris copia, hæc siccitate innascit̄. Visus ille deniq; optimus ē, q̄ moderatū humorē continet.

Qui oculi acute cernant. Caput .XXVII

Oculorū medio pupilla est, qua cernimus, cuius angustia non sinunt uagari incertam aciem, & uelutī canali dirigunt, ob idq; incidētia facile declinant. Et pupilla quo angustior fuerit, eo

LIBER .IIII.

magis acute cernit, sicut q̄ ex foueis puer-
teisq̄ stellas interdū conspiciūt: quoniam
am motus in uastum nō dissipatur, sed
erecto tramite eiaculat̄, sicut oculi, q̄s
conditos noīamus. At hebetiores sunt,
qui nimis p̄minent, emissit̄ nūcupati.

Quæ uitia oculorum sint. Caput. XXVIII.

OCuli (ut ad uitia transeamus) ex
omnibus animalibus soli homini
diuerso colore uisunt̄, cæteris in suo cui
q̄ gñe (præterq̄ in equis) similes: sicut
et unī deprauant̄, unde strabonū et pe-
toræ cognomina; hæc em̄ uitia nutricū
indiligētia sæpe cōtrahunt̄. Mediocres
oculi, optimi ab oībus habent̄. Crassis
tenuibusq̄ membranīs constat oculus:
callosæ em̄ firmæq̄ materiæ propter fri-
gora, caloresq̄ cōstituunt̄. In his humi-
da salua perpetua est, qm̄ lubrici, ac mo-
biles propter occursantia esse debēt, et
lachrymarū inde copia iugiter emanat,
uel ui uel spōte, frigore uel impetu. Cir-
ca pupillam nigrum uariat, ob id iris à
quibusdam uocat̄, quæ atrī coloris cer-
nitur, uel nigri, glauci, cærulei, cæsiq̄,
nōnullis ruffi, fului, caprini, q̄ optimos

ANATOMICES

mores indicant, & clarius cernere existi-
manē. Et modicus quoque situs optimo-
rum morū indiciū est, sicut quibus me-
diocriter cōniūet: qui uero rigidi sunt,
impudētiam notant: qui nīmium cō-
niuent, inconstantiam significant. At ex
morbis, ut in attonitis, rigent. In oculis
animus ipse inhabitare creditur, ob id
osculantē ita aīm ipm attingere existi-
mātes. Oculorū alij nisi è longinquo cō-
tuentē, alij nisi ppē admota cernunt. alij
interdum hebetiores noctu præter cæ-
teros cernūt: hi lusciosi siue nyctalopes
dicuntē. Hoc uītio infestat Hermolaus
noster, qui cum aliquid legēdum habe-
remus, interdiu eam diei ptem mihi tra-
debat, ipse auscultabat: uespera uero in
qua nihil penitus cernebam, accepto li-
bro ille exactius legebat, dicebatq; ita,
mi Alexander mala quandoq; in bonū
cedere. Quidam noctu expgefacti pau-
lisp aliquid contuentur cati more, mox
paulatim tenebris se abducētibus nihil
cernunt. Multis à somno protinus apti
oculi scintillare uidentur.

De membranis oculorum. Caput .XXIX.

LIBER .IIII.

SEptem mēbranis oculos uestiri re-
 scentiores existimant, cum quatuor
 siue tres duntaxat doceat antiquitas. Illi
 em̄ haud dubie decipiunt, exteriores at
 q̄ interiores semitunicas, seu semiorbes
 diuersæ naturæ existimantes. Oculum
 em̄ prius in priorē & posteriorem ptē
 secant, in illa quaternas membranas ex
 plicant, in hac ternas tantum quæ prio-
 ribus copulantur.

De cornea oculi. Caput .XXX.

Prima oculi membrana cornea uo- κεράτος
 catur, quasi cornu translucido simi- δής
 lis. puia est, plucida, dura, neruosa, cras-
 sa, quæ nec in pfundum agit, ut quidā
 arbitrant: p̄pterea cæteris interioribus
 tunicis tantum applicat. lym̄pida est ac
 nullius fermē coloris, ut reꝝ uisibiliū
 species siue imagines recipiat.

De funda oculi. Caput .XXXI.

AB hac sequit, quæ & ipsa callosa Ἡ δὲ ἀοκὴ
 est, extrinsecus candida fundæ fi- σφενδό
 guræ, vñ nomen, sanguineis uenis inter ἢ ἑλ
 dū suffusa uel felle, regij morbi primū γὰρ Ἰούλι
 indicij, angulis carnosus committit, al- Πολλὺς δι-
 bugo dicit, & candidū oculi, ab aliq̄bus citur.

ANATOMICES

ἁματω-
δης.

rhagoïdes, rhogoides, hæmatodes, cha-
roides appellatur. Nā & sub ea humor
est aquæ perq̃ similis. Huic prima ex in-
terioribus cōnectitur, medium in inti-
ma parte oculum uelans similis cum su-
periore naturæ, scleroticā quidam no-
mināt. Exteriorq; tertia, quæ corneæ sub
iacet, phacoïdes, siue lenticularis diciť.
Hanc in medio fenestruit pupilla, ad
quam imagines p̃tinēt. In ea colorq; nu-
merosa diuersitas atq; differentia notat̃,
orbe ita uario per corneam transpecto.

Secunda & tertia oculorū tunica. Cap. XXXII.

ἀμφιβλη-
στροειδης,
quasi reti-
cularis.

Hic tunicæ alia ex opposito, in-
teriori committit̃, quam secundā
uocant, ab alijs uero eodem quo sup̃ior
nomine rhogoides appellat̃. Alia item
membranula q̃tenuissima, quæ quarta
int̃ priores annumerat̃, quæ arachnoi-
des, siue amphiblestroides uocatur, quæ
cum posteriore naturæ eiusdem habet̃
cui cōiungitur: eam reticularem tātum
uocari putant.

Alter numerus membranarum oculi.

Caput .XXXIII.

Alij tamen ex peritissimis autori-

LIBER .III.

bus has tunicas collectim ptractauere, summam tunicam ceratoiden siue corneam uocantes, quæ uniuersum oculū circūuelat, sub qua in priore parte, qua pupilla posita est, humor ille aquæ similis est. Huic tunicae media subiungitur, modico foramine, ut fenestra quædam cōcaua circā tenuis, mediusculo numerosi coloris à cornea transpecto, ulterius oribus ptibus occulta & ipsa quoq; plenior, quā rhagoidem quidā uocant, oculum parī mō ambit interius, sub his infra tenuissima tunica aranei telæ similis, quā Herophilus medicus arachnoiden appellauit. Nonnulli uero ex recentioribus uolunt corneam tunicā oppositæ e regione membranæ cōmitti, quam scleroticam nominauimus.

De humoribus qui inter tunicas sunt. Ca. XXXIIII.

Inter has tunicas humores sunt: inter corneam & secundam albus est, quē transeūt imagies ad crystalloiden. Hoc κρυσταλλο humore cornea intenta attollit, eoq; cō αδής sumpto quod in morientibus cōtingit, comprimī, pupillaq; exiccato contrahitur, sicut eius nimietate dilatat: inde

ANATOMICES.

oculorū nubeculæ, obscuritates, suffusio-
nes, glaucomataq; oriunt, quæ pupillæ
ptem occupant. Angulos oculorū uexāt
epinyctides, pterygia, æpilopiæ. Aciē
uero oculi, quā mydriasi uocant, offen-
dit, totos oculos epiphoræ, aut p̄cidētia

De hyaloide humore. Caput .XXXV.

Membrana oculi arachnoïdes te-
nuissima humorem continet, q
a uitri similitudine hyaloïdes à Græcis
uocat; qui neq; liq̄dus est, neq; aridus,
sed quasi humor cōcretus est, ab ouī can-
dido nihil differēs, ex cuius colore ocu-
lus, aut niger est, aut glaucus, uel rufus
aut cæsius, cum summa tunica alba sit.

De crystalloide. Cap. XXXVI.

Sub his gutta humoris est concreta,
oui albo similis, a qua uidendi facul-
tas p̄ficiscit, crystalloïdes noīatur. Ob
eam diuīnum oculum uocat Galenus,
gutta ipsa in ptem priorē magis uergit,
quæ in pte postrema rotunda est, in pri-
ore leuiter plana, cuius uidendi potētia
in cerebro primum sita est, uel in corde
principalī origine, qm̄ multi hominum
patentibus oculis dormiunt, corybana

κορυβαν-
τιαν.

LIBER .IIII.

tian Græci uocāt: sic & in morbo comi-
tiali aperti nihil cernunt aīo caligante:
aīo igit cernimus, aīoq; uidemus. Plato
de uisu: At si quis (inquit) colorū discuf-
sionem opere ipso aggredietur, quid in-
ter humanam diuinamq; naturā intersit,
ignorare uidebit. Nempe deus multa ī unū colligere, rursusq; unū in multa
pducere sufficiens est: scit em simul
ac potest. Eodem em fermē momēto uisibilis
uirtus & ī corde & in cerebro cōsistere
uidetur, sicut de ratione, mēte, ac intellectu,
cæterisq; animi uirib. qm in corde
prīcipali origīe cōsistere uident. In oculis
magna ex parte animi indicia habent,
lætitiæ, amoris, odijq; bladi ul' torui,
sicut sæuitiæ truces uel ardentes.

Quomodo suffusiones manu curentur.

Caput

.XXXVII.

QVia suffusionū mētio habita ē, hypochysim Græci noīant, ab oculis
solis medici ocularij dicti sunt: sed quō
suffusiōes acu curādæ sint, in cadaueris
oculo oīdendū ē. Suffusiones em uariæ
sunt; quæ si exiguæ, immobiles, colore
aquæ marinæ, ul' ferri nitētis, et à latere

ANATOMICES.

sensum aliquē fulgoris relinquunt, spes
 superest: si magnæ, si nigræ, & pars ocu-
 li amissa à naturali figura in aliam uerti-
 tur, si quæ cæruleæ sunt, aut auro simi-
 les, si labāt, & hac atq; illac mouentur,
 uix unq̃ succurritur: ferè tamē peiores,
 quo ex grauiore morbo, maioribusq; ca-
 pitis doloribus, uel ictu uehementio-
 re ortæ sunt, neq; idonea curatio, si senil-
 is ætas est, quæ sine nouo uitio, tñ aciē
 hebetem habet. At ne puerilis quidem,
 sed inter hæc media ætas. Ocul⁹ quoq;
 curationi, neq; exiguus, neq; concauus
 satis opportunus est, atq; ipsius suffusio-
 nis quædam maturitas est. Expectandū
 igit̃ est, donec iam non fluere, sed duriti-
 es quædā concreuisse uideatur. Nostræ
 ætatis medici ad maturationē festinan-
 dam cibos exhibent malæ qualitatis, ut
 malis inde uaporibus festinetur maturi-
 tas morbi. Ante uero curationē modica
 cibo uti, bibere aquam triduo debet,
 pridie ab oībus abstinere. Post hæc ī ad-
 uerso sedili collocandus est, loco lucido,
 lumine aduerso sic, ut contrā medicus
 paulo altius sedeat: à posteriori autem

LIBER .IIII.

parte, caput eius qui curabitur minis-
 ter contineat, & immobile id præstet:
 nam leui motu eripi acies in perpetu-
 um potest. Quinetiam ipse oculus qui
 curabitur, immobilior faciendus est, su-
 per altere gossipio uel lana imposita &
 deligata. Curari sinister oculus dextra
 manu, dexter sinistra debet, ambidexrer
 siue scæua utraq; manu p̄mpt^o: tū acus
 firmior esse debet, & qua parte manu te-
 netur, crassior, ne manum effugiat, eaq;
 demittēda. Sed recta est, qui summas tu-
 nicas medio loco inter nigrum oculi &
 angulum temporis p̄p̄iorem ē regione
 mediæ suffusionis, sic ne qua uena læda-
 tur. Neq; tamē timide demittēda est in
 uiuētibus, q̄a inani loco excipit: ad quē
 cum uentum est, ne mediocriter quidē
 peritus falli potest: quia premētī nihil
 renititur. Vbi eō uētum est, inclinanda
 est acus ad ipsam suffusionem, leuiterq;
 ibi uertī, & paulatim eam deducere in-
 fra regionem pupillæ debet. Instrumē-
 ti em̄ acies p̄ corneam uelutī per uitrū
 transpicitur. Vbi deinde eam mouet ue-
 hementius, deorsum imprimere debet,

ANATOMICES

donec inferiori parti infidat. Si hæsit, curatio finita est: sed ad reliquas capitis partes transeamus.

De auribus.

Cap. .XXXVIII.

Cice. de natura deorum lib. 2. Auditus autem (inquit) spiritus patet. Eius enim sensu etiam dormientes egemus: a quo cum sonus est acceptus, etiam ex somno excitamur.

ἡ γούσιος

AVres semper patent: quoniam sensus is etiam dormientibus necessarius est, ut a somno excitemur. Extra enim prominent dictæ cypselæ patulæ, nostri finuofas aurículas, quæ cochliæ dicuntur: ne adiectæ voces labantur: propterea duos flexuososque introitus habent, qui scaphi appellantur: his repercussus sonus amplificatur, summa aurium pars alula dicitur, infima lobus. In homine ita collocatæ sunt, ut superiore alula aerem recipiant. Cartilaginosæ sunt, quoniam prominent, alioqui flaccidæ sonum impedirent: homo pro magnitudine minimum ferè omnium animalium procul sentire potest, cum tamen differentiæ sensu maxime omnium valeat: cuius rei causa est, quod sensorium synce, minime terrenum corpulentumque obtinet. Sonus (ut Platonius placet) per aures cerebrumque et sanguinem usque ad animam penetrat, in sedem iecoris. Aristoteles uero inquit, ab auribus meatus ad occipitis partem penetrant, sicut oculi

LIBER .IIII.

lorum ad uenas circa cerebrum sparsas tendunt. Alibi, olfaciendi, inquit, audiendiq; meatus contingunt aerem externum, plenum spiritibus natui, ortiq; à corde tendunt, ac desinunt ad uenulas cerebro coniunctas. Rursus alibi: Meatus, inquit, sensorium omnium tendunt ad cor, indicium differentiarum tum soni tum odoris in sinceritate sensorij summæq; membranæ positum est. In his sordes sunt cōcoctu amariores. Qui bilem hac parte purgari contendunt, meatuum ratione facile cōuincunt. His aditus bestiolarum irrumpentibus difficilior fit, quibus tanquam uisco continentur. In imo anfractu membrana posita est, quam meninga uocant. Hac aeris ictus desinit, quod ad cerebri uicinitate deferretur: quoniam ea membrana à cerebro est, cuius conexione, linguae annectitur. Quapropter uerba ediscuntur, quæ prius audiunt, deinde ore pronuntiant. Qualis enim motus per sensorium subierit, talis quasi ab una eadem effigie motus per uocem agit, ut quod audieris, idem referas. Hos meatus ad cor pertinere asseuerat Aristoteles, quem Auerrois sequitur: quod oscitantes, aut

ANATOMICES

caput scalpentes, aut labore uehementē spirantes, minus audiunt, quod in ceteris sensibus non contingit, quoniam extremū sensorij auditus ad partem spiritalē terminetur, & quatiatur, moueaturque una cum instrumēto spiritali, quoties illud spm mouet. Magno item argumēto, aures purganti tussis excitetur, sicut narium sternutamēta. Mēbrana si humore aut spū afficitur, surditatem affert, grauitatem, murmura, sibilos, tinnitus, aut alios incertos sonos mentitur. Sub auribus strumæ innascuntur, importunæque radcantur, soboleque inter remedia sæpe rebellant, post quas parotides tument.

De naso. Caput .XXXIX.

Eminentior faciei pars est nasus, chartilaginosus. ab osse incipit, quod est inter supercilia, ethmum nominauimus, qui in globulum definit: mouetur in homine labrorum superiorum motu: in canibus sua neruorum syzygia mouetur & contrahitur. Hac parte aerem trahimus, redimusque. hinc sternutamēta ciuntur, quoniam niam ad cerebrum certam uiam habet. Recte enim in superiori parte constituitur:

LIBER .IIII.

quoniam odor omnis ad superiora fertur: cibiꝫ ac potus primũ indiciũ facit, ob id oris uicinitatẽ consecutus est. In homine uis odorãdi imbecillior est cæteris animalibus, ob id uehemẽter attrahit, sicut cum aquam rosaceam odoramus. Hinc mucosum humorẽ trahimus, & cerebrum ppurgat nec commodius. Pilos in utroꝫ sexu nõ inutiles habet ad puluerem & alia depellẽda. Qd̃ nares discriminat, interseptum uocauimus. Hæc foramina interiora à quibusdam thalamæ: unde pituita distillat, *θαλάμοι* lacus siue torcular: inde ad imas nares foramina simplicia sunt, quæ rursus in binã itinera diuidunt, ad fauces peruia spiritus recipiunt, de quibus suo loco diximus. summæ offiũ angustia, isthmoi des uocant. In quibus ozæna hulus *ὄζαινα* foedi humoris distillãtis innascit. Polypus & carcinomata infestant. Narium uena si incidit, adeo sanguinem indefinenter qñq̃ fundit, ut sistẽdi modus nõ sit. Ac tate nostra narium deformitatem cohoneſtari docuere ingenia, carunculam è brachio suo concisam ad narium formã

ANATOMICES

conferi addicq; trunco naso sæpe uisum est. Summam em̄ cutē brachij nouacula excidūt, facto uulnere, abrasis si opus est naribus uel nouit̄ abscissis capiti brachiū deligant, ut uulnus uulneri cohæreat, cōglutinat̄is uulneribus, è brachio tm̄ cultello demunt, quantū instaurari cōueniat. Nasi em̄ uenulæ, cognatæ carunculæ alimentū p̄bent, cutisq; demū sup̄inducit̄, pilis qñq; pro brachij natura innascentibus, eōq; mō. nares nouas miro studio cōponunt, foraminaq; faciunt audaci ingenio naturæ imperātes. Id additamentū hyem̄is uehementiam uix sustinet, & curationis initio nasum neprehendant, moneo, ne sequatur.

De maxilla inferiore. Caput .XL.

Ex Celsoli
bro.8.ca.1.

M Axillæ inferioris pars prior mērum dī, posterior mandibula, illud sup̄plices ueteres attingebāt. Mandibulæ extrema quasi bicornia sunt, alter processum p̄bolem Græci uocant, qui intrā latior est, uerticēq; ipso tenuatur, longiusq; p̄cedens, iugale subit, & sup̄ id tēporū musculis adalligat̄: Alter breuior & rotundior, In eo sinu q̄ iuxta

LIBER .IIII.

foramina auris ē, cardinis mō cohæret,
 ibiq; huc & illuc inclinans maxillæ fas-
 cultatem ad motum pstat. Maxillæ buc-
 cis integunt, quæ hilaritatē risumq; in-
 dicant, quæ musculis suis permobiles fi-
 unt. Hoc in loco uulnere magistros ad-
 monendos esse oñdit resecandi ars, ut cū
 labra, buccæ, frons, supercilia, aliquo ca-
 su resecanda sint, in illis à naribus deors-
 sum, in his à uertice ad oculos sectiones
 ducant. Maxilla sæpe ppellit in priorē
 ptē, mō alterutra pte, mō utraq; si alt-
 utra, in cōtrariam partē mentū inclina-
 tū, dentesq; paribus nō rñdent, sed sub
 ñs qui secant, canini sunt. At si utraq; to-
 tum mentū in exteriorē ptem pmoues-
 tur, inferioresq; dētes longius q̄ supio-
 res excedūt, intentiq; sup musculi appa-
 rent. Et quō in sedem suam compellat,
 à Celso & posterioribus quærendū est.
 Hinc ad uenas & arterias transeundū.

L ij

IN LIBRVM QVIN-
TVM ANATOMICES,

ALEXANDRI BENEDI-

cti phisici de uenis, musculis, ossibusq; & nervis
qui per omnes corporis partes feruntur.

Caput .I.

Vm enim omnia corporis
membra nutrimento con-
tinuo indigeant, per uniuersum
corpus ueluti in rigan-
dis pratis aquæductus ua-
rios deducunt, ita spūs & sanguinis de-
riuationem ad irriganda membra con-
stituit deus occultis sub cute meatibus.
Per nervos pariter, & si non ab uno sti-
pite pdeant, ad omnes corporis ptes sen-
sum semitæ deducuntur, arboris radi-
cū, & fibræ more. Ex spina quoq; bra-
chior & femor ossa costæq; oriunt, du-
ra, stabilia, grauiā, ueluti stabile funda-
mentum totius corporis. Ob id rigida,
aridaq; constituta sunt, sine sensu, quoni-
am ad dolores prompta ppetuo essent,
quor extrema sibi cohærent, alter ca-
uum, alter rotundum, aut utrūq; caui
medio talo, oīa nervis deligan, ueluti
ex pluribus lignis, clauis cōiuncta atq;

LIBER .V.

fixa sit nauis. Quamobrem Caballe Iacobe, Angele Auuncule, Antoni Fauentine, Hieronymo Cordi, Domiti Gauerde: Et ex patritia gēte Luca Donate ex Andrea, & Marine Sanute ex Leonardo progeniti, in omni re naturali aliqd mirandum conspici potest: & quia magna ex pte theatri nostri turba cōtinuis diebus ac noctibus defatigata sedilia cōplura uacua ac gradus reliquerit, otiosius uenarū, arteriarū, musculorū, neruorū, ossiumq; naturam pcunctabimur: nec ut ī cæteris prioribus spectaculis nos opprimeret importuna iuuentus, cum paucis quæ contueri alij non concupiscunt, inquisitiuis considerabimus.

De sanguine & spiritu. Caput .II.

Sanguis homini inter animalia maxime abundat, in quo animam sedē habere existimauit uana antiquitas, qđ eo effuso statim hominem mori necesse fit. Hic in corde tanq̃ in fonte, & in uenis tanq̃ riuulis qui ab eo oriunt̃, continetur: ex sanie p concoctionem gñatur. Spiritus quoq; a corde originem habet, & aorta eius conceptaculum. Attamen

*Vel quæ,
ut ad uenas
referas.*

ANATOMICES

sanguinem sine spiritu, nec spm sine sanguine inueniri posse haud constat. Cor spū palpitat præterq̃ in defectu. Et homini uni oīm animalū spe expectatio neq; rei futuræ mouet. Spiritus purissimum sanguinem cōtinet, quem mediū cordis domicilium per uenam ambientem recipit, prius tñ in cordis materia digestum. Sanguinis uenæ nunq̃ mouetur, at aortæ eodē mō quo palpitat cor pulsant: quæ repulsu ex ebullitione, spūs in extrema corporis ferri contendunt, quales maris motus circa littora cernunt, uel quales sursum mittit amula ebullitiones dum feruet. Alij hos motus arterijs attribuit, hoc est cōtra actionem, atq; distinctionem, illam systolem, hanc diastolem uocantes. Indicio ē ebullitionis siue æstuatōis aorta uulnerata aut præsecta, qm spūs distincto impulsu per saltus emittit. Eodem modo in coitu semen quoq; uirile pfilit, ebullitionis antedictæ certum argumentum.

At posteriores medici spiritus cōtrahi atq; attolli arbitrantur, duoq; inter contrarios motus interualla addidere, qd

*Aristot. de
nat. aīal. 3.*

LIBER .V.

conceptaculoꝝ motibus duntaxat intel
ligi necesse sit. Sanguis integer, rubens
est, dulcis, tenuis, purus, si corpus ualēs
est, ac ætate media: culpatus, ater ē, uel
aquosus, uel nīmium biliosus siue nīmi
um crassus, malī ue saporis. Præpingui
bus minus q̄ macris sanguis inest. Sudo
ris uice sanguis emittitur tenuis, quod
ex ictu hæmorrhoidis serpētis fieri in li
bris uenenatoꝝ dixim⁹. Et ī Chꝛo deo
nꝛo inedia, mœrore, laboreq; exhausto,
cū sudore sanguis uudiq; p̄fluxit. Qui
dormiētibus extrema corporis deserit,
intima repetit, qđ alsiōsis quoq; cōtin
git, uel metu correptis: ihs ueniseca ada
cto scalpello uenā frustra uulnerat. In
meferaicis sanies gñatur ex cōcoctiōe,
colorēq; dilutum cōtrahit ex succo sto
machi et intestinōꝝ. Si putrefit sanguis
in pus & malos humores pmutatur, cō
calescēs in poroides transmutat. Ex bo
no sanguine adeps gñatur, ex corrupto
uitiligines, scabies, lepra, uerrucæ. In ie
core ac pulmonib, lapidis duritia cōcre
scit. Iuuenib, sanguis tenuis ē ac purus,
senectuti uero crassior ac nigrior, gluti

ca. 19. Si sa
guis integer
est, rubet,
et dulcis sa
poris est:
sed si uel na
tura uel
morbo sit
uitiatus, a
terior cerni
tur. Nec ue
ro admo
dū crassus,
uel admo
dū tenuis ē
qui optimo
habitu con
stet. Idē Arist.
li. pxi al
legato: Sā
guis putre
scens, pus
redditur:
quo demū
cōcalescen
te, porus. i.
tophus la
pis cōsistit.

ANATOMICES

nisq; modo lētus est, ætate mediā mediocris cernitur.

De uena maiori et aorta.

Caput .III.

E Motis intestinis omnibus, ac spiritalibus membrīs, binæ uenæ grandes secundum spinam apparent, altera maior, altera minor quæ posterior est et aorta appellat. Vtrāq; à corde oriri certū est, ubi quinta spinæ uertebra sita est: ab eo em̄ tanq̄ à radice crassioribus stipitibus proueniunt; in iecore uero & pulmone (ut dictum est) exiliores uenæ per mediam ueluti materiam transigunt, illarū em̄ ppagines sunt. Ex corde sanguinem & spiritum uenæ recipiunt; in uiuis uix cerni potest, ut quemadmodum se habeant consideremus; in cadaueribus summa uenarū principia uix conspiciuntur. Aorta namq; ob id dicta est, eo qd̄ nervosa eius pars conspici euidentius in mortuis possit, situ autem eo constitutæ sunt uenæ, ut altera suprā, altera infrā sit, maior dextram potius sedem, minor sinistram possideat: quæ de sinu medio cordis exit, arctiori fistula à latere ipsius; illa ex amplissimo supremoq; sinu

LIBER .V.

oritur, sedemq; dextrā tenet, mox p me-
 dium sinū formam recipit uenæ, utpo-
 te cum ipse uētrīculus cordis uenæ ma-
 ioris p̄tīcula sit, quæ sua radice cor trās-
 igit cum sese promit: hæc membrana et
 cute cōstat. Aorta uero maxime neruo-
 sa cernit̄, sic natura, sanguinis & spūs ri-
 uos per totū corpus digessit: quod euī-
 dentius cernit̄ in macris ac extenuatis,
 in quibus plures uenæ apparent, ac ma-
 iores, ut in arborū folijs arefcentibus, in
 quibus uenæ t̄mmodo relinquunt̄: cuius
 rei causa est quod sanguis, & quod san-
 guini p̄portionem habet, potentia sit
 corpus & caro, aut quod ijs p̄portione
 respondeat. Venæ itē corporis amplio-
 res durant, minimæ autem carnes actu
 efficiunt̄, quanq̄ potentia nīhilominus
 uenæ sint: quamobrem & si caro sit, me-
 dici t̄n nostri alios humores inter carnē
 & sanguinem tradunt, sanguis itaq; in
 omni carnis parte habetur, qui inducto
 uulnere undiq; effluat. igit̄ sine uena eē
 nō potest, uena aut nulla manifesta est.
 Ex his uenulis sudor elicit̄ in roris mo-
 dum, uel flaua bilis foedi odoris, aut len-

Hic uide
 Aristotele
 lib. de par-
 tibus aīal.
 3. cap. 5.

ANATOMICES.

tiginis modo consparsæ maculæ in febribus aut uerrucæ ex atra bili. In sanguinis præterea materia quoddam genus fibræ est, quod stamen siue filamen appellare maluerim, ines à Græcis uocatur. Id nec in omnibus animalibus, sed his tantum quibus firmiore coitu concrescit. Id enim si detrahatur, ut ceruis et damis, tunc sanguis non coit, nisi fluído coitu, quale lac sine coagulo spissatur, sed in sanguine conspicue cernitur, si in calidam aquam ex uena colligitur.

De ramis uenæ maioris et aortæ. Cap. IIII.

Vena maior sursum ascendens in duos riuos scinditur, ut uenisectionis ratio omnis absoluator, quorum alter pulmones subit biptito ramo, quoniam pulmo duplex est, de quibus suo loco dictum fuit, cum de pulmone egimus. Alter per spinam descendit, et ad collum sursum uersus porrigitur, ubi duplici propagine grandiore fertur, ad dextram et sinistram, quæ utrinque priusquam alas subeant, uenas singulas deorsum uersus ab utraque spinæ parte ad singulas costas, quas septem esse indicauimus, totidemque ad uertebras emit

LIBER .V.

tunt, quæ & pectus nutriunt: in minori-
 bus animalibus (ut animaduertimus)
 una tantum uena est, quæ secundum spi-
 nam à dextra parte deorsum uersus ten-
 dit, & utrunq; tamē costarū ordinē nu-
 trit. Scinditur etiā bipartito uena ma-
 ior iuxta uertebra qua supra renes posi-
 ta est, sed rursus parte superiore, quæ ex
 corde protendit scissa numerosiore ue-
 narū propagine, duo petit loca. quippe
 quæ alias in latera & humeros mittat,
 quæ mox palas ad manū ferunt. Ex eisdem
 ramis supra iugulū ubi scindunt,
 ex utraq; pte gutturis sursum ducuntur
 iugulares dictæ siue sphagitides, quæ fo-
 ris apprehensæ corruere hominem faci-
 unt sensibus ereptis. Itaq; porrectæ am-
 plexæq; arteriam ad interuallum auriū
 ferunt, qua maxillæ faucibus coeūt. De
 nuo inde scinduntur in uenas quatuor,
 quarū una remeans per collum & hu-
 merum descendit, & cum priore propa-
 gine ad flexum brachij copulat, cepha-
 lica dicta, secunda ad palmam & digi-
 tos cessat, tertia de utraq; sede auriū ad
 cerebrū ptinet, atq; in multos ptenuēs

ANATOMICÆ

ramos spargit, & mēbranam cerebri custodem subit, quod posteri rete mirabile appellarunt. Reliqui rami, p̄tim ambiunt caput, p̄tim ad sedes sensuum, palatum, linguam, dētesq; gracili uenarū serie terminant. Pars autem uenæ maioris cordi subiecta, quæ elatior (ut dictum est) fertur, p̄ septum transiēs iecori annectitur, inde ab ipsa iecur transigēte, rami duo p̄currunt, alī ad septum et p̄cordia cessat, alter supera petit, ductūsq; p̄ alam ad lacertum brachij dextri se porrigit, quæ cæteris uenis se applicat, iuxta flexum interiorem. Quamobrem sanguine hinc misso, dolores iecoris ac affectus ferè omnes, sicut oppilationes, apostemata, & similia leuari possunt, regalis uena dī. Pars altera uenæ eiusdē breuis quidem, sed crassa, petit lienem, ibiq; aboleſ. Quinetiam ab eadem maiore ppago pari modo ad lacertum sinistrum brachij mittitur. sed quæ ad brachium dextrum p̄cedit, eadem quæ p̄tingit ad iecur est. Aliæ item à uena maiore duæ propagantur, quarū altera ad omentum, altera ad pancreum: de qua,

LIBER .V.

uenarū frequentia per mesenterium tē-
dunt, quæ omnes in unam desinunt ue-
nam grandem p totum intestinū & uē-
triculum ad gulam usq; porrectā, quæ
& ipsa ramos de his, quas preptat, parti-
bus spargit complures. Vtraq; igit ma-
ior & aorta renum tenus (ut dictum ē)
una atq; ppetua tēdit. Hic capitibus re-
num potius adhærescunt, finduntq; bi-
partito ueluti in literā V inuersam, uer-
gitq; magis in partem posteriorem cor-
poris uena maior q̄ aorta. Reliquæ ppa-
gines, ubi interiora membra descripsi-
mus, dictæ magna ex pte sunt, quas per
ordinē rursus pcurrisse nō fuerit alienū

De uena medij frontis et temporum. Cap. V.

Vena frontis quæ & media dī, in
plerisq; turgida cernitur. In amē-
tibus, attonitis, ueteri capitis dolore uul-
neratur, uel si dolor est in occipitio: ex
alto em̄ materiam trahit. In apoplexia
sphagitides apertæ mire pficiunt: quæ
in temporibus sunt sinuosæ, in oculorū
malis cōmode feriunt. Et parotidas suf-
fusionis inītio, alij eas adurunt, sicut &
temporū. Dissectores post hæc brachij

ANATOMICES

cutem uniuersam dirimant, ut uenarū indicetur reliqua natura.

De communi uena brachij. Caput .VI.

IEcoraria uena iecori, ut supra dictū est, cephalica capiti prodest. his annexa communis dī. priores ad manum extimam feruntur & digitos. Sub iecoraria, arteria ptēditur, ob id piculose inciditur, pdigioseq; uenam scandit, quæ pulsu pcipitur. Cephalica inter pollicē et indicem finit. Inter mínimos lienaria (ut uolunt) & iecorariæ uicaria sita est.

De uenis quæ renibus copulantur.

Caput .VII.

IEcori, lienī, ac renib⁹ uena maior copulatur, in quibus ueluti ancoris stabilitur: ita & aorta in suis mēbris: in renibus generationi materia pparat, unde in affectis pro genitura sanguis profluit, de qua dictum est.

De cæteris uenis. Caput .VIII.

IN ceruice uena est quæ hemicranicis secat. colli uenæ & quæ post aures sunt, aperiuntur. In naribus, sub lingua, in angina & uua, sub labro, sub iugulo, sub dextris præcordijs, ex sinistris

LIBER .V.

quoque in iecoris & lienis malis. Ex pos-
 plite ischiadicis, ex talo in uulua uicinis.
 Supra calcem in extrema pte ischiadica ea-
 dem uena est, uel inter minimum & se-
 quentem, quae oia detracta cute a pitis in-
 dicanda sunt. semel hoc loco dixerim ue-
 nae situm, sicut & de futuris ossium co-
 memorauimus, non sp. perpetuum esse,
 imo plurimi sunt, quibus uariatur uenae ri-
 ui, sed de aorta iam percurrendum est.

De aorta.

Caput .IX.

Vena aorta eodem fere modo in ra-
 mos spargitur, quod riuulos uenae ma-
 ioris consequuntur, uenaeque fere semper sup-
 prae tenditur, custos enim alterius uidetur, pro-
 terquam in lacertis & femoribus, ubi ar-
 teria uenam, mutatis uicibus, altera de
 parte dextra in sinistram, altera de sini-
 stra in dextram scandit. Pericula enim
 semper, atque incidentia auertit natura,
 obiectat enim semper ignobiliorem par-
 tem. Aortae riuus ubique minores sunt, sed
 robustiores tunicas habet quam uenae.
 Et spinae annectitur binis per interualla
 uenulis tot numero fere, quot uertebrae
 tenuibus, Ac neruis ite alligatur cordis,

ANATOMICES

ex quo insignis uena producit. Ad mesenterium ramos mittit, sicut & uena maior, uerum longe minores: per angustos enim in fibras proximos: quippe quos extenuatos in fibras cauas tamen, cessare ad uerterimus. Ad iecur nulla aorta pertinet uena, at renum tenus, sicut et maior findit bipartito in literam λ , & in materiam coram absument. Venae à renibus, quae non sunt à uena maiori, sed ab ipsis exeuntes in utranque coxam condunt, ac delitescunt, ac denuo porrectae ad partes (ut dictum est) genitales tendunt. Ad uterum de aorta multae, frequentesque ueniunt, sicut & rami qui ad reliqua intestina pertingunt. Et quae circa gutturis partes arteriae pari modo ascendentes ad caput parotidas uocant, quae sursum uersus procedentes ultra aures feruntur, quae praesentiae sterilitatem afferunt, ad cerebrum & eius membranam custodem tendunt, reticulum illum constituentes ramis maioris uenae comitantibus.

De arterijs crurum.

Caput .32.

EX aorta iuxta inguina rami duo ad crura descendunt, per femora

LIBER .V.

crura in plantas usq; & digitos finiunt:
eadē ratio est & in brachior; arterijs.

*De uenis et arterijs quæ mutuo inter se re
spondent. Caput. XI.*

MIro experimento cōstat inter au
tores uenarū certas propagines
inter se respondere. Galenus in somnijs
monitus est, ut iecorī grauiter laboran
ti, uena quæ inter pollicem & indicē fi
ta est, soluere: paruit uisis, & liberatus
est æger. Id quoq; non spernendum est,
quod Diogenes medic⁹ tradidit, & ipsi
quoq; experti sumus in maximo stoma
chi dolore, ex iecoraria uena uel lienar
ia sanguinem mitti plurimum prodes
se. Polybium physicū increpat Aristote
les, quod uenam à fronte per ceruicem
collum ad spinæ latera ad clunes, per fe
mora et tibias, ad malleolos exteriores,
ad digitos mínimos pertinere tradiderit:
quæ si uulneratur, capitis doloribus sub
uenire. Aristoteles enim non expimen
tum, sed uiam redarguit, quam Polybi
us ita temere credidit. Et si uenæ omēs
ad unam cōueniant, eadem de causa in
ceruicis dolore poplites fricari suadet

M

ANATOMICES

Habes de
hoc Pliniū
li.28.ca.4.

antiquitas. In nariū profluuiō testes fr-
gida foueri præfidiū esse, uel extrema p-
stringi. cucurbitula sub mammis impo-
sita mēsiū profluuiā sisti, inguinū tu-
morem pollex in pede proximo digito
p̄ligatus sedare tradiť. In manu dextra
duo mediū lino leuiter colligati distilla-
tiones atq; lippitudines arcēt. Hæmor-
rroidibus atra bilis expurgatur in cera-
to ex liene tramite. Aliæ quoq; similes
latentes propagines habent, sed de his
fatis dictum sit. Idem in neruis obseruā-
dum est: quoniam narium pruritus uē-
tris animalia gulam infestare indicium
sit coniugatorū neruorū (ut dictum est)
colligatione. Excitari quoq; tussim ani-
maduertimus, cum aures interi⁹ repur-
gantur.

*De membris ad quæ sanguinis uenæ tantum deri-
uant, ad quæ aorta duntaxat, uel utraq;
pertineat. Caput XII.*

AD cerebrum utraq; uena tēdit, si-
cut ad renes, stomachū, omentū,
mesenterīū, pancreū, linguam, oculos,
pulmones, septumq; transuersum. In io-
cinere uenæ sanguis tantum apparent,

LIBER .V.

ex aorta nulla : quoniam ipsius ministe-
rio sanguis concoquitur, et ad cordis sinu
transmittitur. Verum subinde eundem reci-
pit, qui spiritu non caret vitali, & in fi-
bris concoctus recipitur. Cui enim fibræ
gibbi respondent in tanta uenarum exili-
tate, ea uirtus alloetice dicitur. In corde
uero non in fibris, sed in cordis substantia
cōcoquitur ad spiritus generationem. At
in pulmone fibræ sanguinis & spiritus
aeris fistulosis meatibus miro naturæ o-
pere non respondet, in tanta fistularum
spectanda subtilitate: ad uulua nulla ex
uena (ut dictum est) pertinet, quoniam
exiguo sanguine indigeat. Ex aorta ue-
ro plurimæ conueniunt.

ἀλλοιοῦ
τικὴ hoc ē
alteratiua.

De fibrarum ratione. Caput XIII.

Quia de fibris mentio habenda est,
ideo de his aliquid hoc in loco re-
ferendum arbitror. fibræ enim inter ner-
uum & uenam naturam habent, ex quibus
nonnullæ humorem, sanie dictum
continent. Nam nerui non sunt, quoniam
sanguinem attrahunt: nec uenæ, quoniam
duræ sunt: nec cauæ reperiuntur, sanie
in se continent, sicut uenæ sanguinem,

M ñ

ANATOMICÆ

Arteriarum tamen fibræ non sanient,
sed exilem spiritum continent, et in spe-
ctandam tenuitatem in membri substân-
tiâ desinunt. A nervis ad uenas ac inde
ad nervos ptinent. Nullæ in renibus re-
periuntur, in corde pauciores, plurimæ
in pulmone & iecore. Fibræ in animali-
bus partim cute, partim mēbroꝝ ma-
teria integunt, in plantarū uero radicis-
bus exertæ sunt, in utero uero umbilici
fibræ plurimum conspicuæ, quæ attra-
ctrice ui sanguinem per secundarum ue-
nas ad foetus alimentum infundunt. In
fibris omnibus commune uitiū est cras-
so humore obstrui, quod oppilatiōem
uocamus, atq; ita elanguescere, breuiq;
hominem consumi. Arescūt enim pau-
latim membra, sicut frondes conuulsis
arborum radicibus. Stomach⁹ enim &
intestina pro terra est, cibus uero ac po-
tus alimoniam præstāt. Qui materiam
rerū comestæ integrā subire putāt,
plantarū etiānum argumento cōuin-
cūtur: quoniam fibrarum exilitas capil-
lamētariis eorum inscitiam redarguit.
Quidam qui inter magnos medicos hæ-

LIBER .V.

bitus est, fungi frustum p uesicam emis-
sum se uidisse prædicabat, sed acus illi⁹
exemplum per urinam redditæ pluri-
mos dissectionis ignaros commouet, qui
eam p uenas mesenteriacas, à stomacho
ad iecur, ac per uenam maiorem ad re-
nū angustias, inde ad uesicā penetrasse
falso arbitrantur, ora fibræ in uiuenti-
bus patentiora esse ad acū et frustū fun-
gi suscipiendū putātes. Acus enim acie
sua paulatim multoq; tempore intesti-
na penetrauit. uiam enim sibi facit, qđ
à natura propellitur: et ad uesicam qua
parte carnosā est, inde p urinā reddita:
sicut & sagitta, quæ acie aluū biēnio se-
cuit, qđ miris comprobatur exemplis.

De neruorum origine. Cap. XIII.

Neruorum ratio in dissectionibus
minus patet. Verum qui eius ori-
ginem, propagines, ac nexus contēpla-
ri distinctius uolūt, corpora integra ua-
rijs ligaturis obligata flumine macerā-
da constituunt, euulsis interaneis, detra-
ctaq; cute. Caro enim protinus marce-
scit, et quicquid molle inuenitur: nerui
uero ac nexus ossibus contumaciter hæ-

ANATOMICES

rent, qui demum sole exiccati uarios cō
textus ostendūt, sed contractationis fœ
ditas medicos ab his deterret. In corde
neruos oriri (quia primū omnium mē
brorū quod generatur est) sine cerebri
auxilio, inter quos neruosa aorta ē. Cæ
terum natura neruorum à cerebro eiuf
q; uicaria medulla originem magna ex
parte habere cernitur euidentius: qui
quo magis à cerebro et medulla longi⁹
ptendūtur, eo duriores sunt. sicut quos
uocales diximus, quidā musculis accō
modati sunt: qdam mēbroꝝ flexibus,
qui nomine uacant, ab aliquib. nex⁹ uo
cant, rotundi chordæ dicunt, neruus la
tus humerarius à græcis platys dicit, q
ad uires facit. Ceruix & scapulæ maxie
continent hīs q tenōtes uocātur. Caput
em̄ sustinet ntrīq; recti ualētesq; nerui.
siquidē horū ad omnes ferē flexus alter
semper intētus est, nec ultra prolabi su
periora patitur. Neruus alius latus est,
qui poples dicitur, calci annexus, mem
brū ad salientū idoneum reddēs, sub su
ris ad incedendū, et ad curs⁹ necessari⁹.
De neruis capitis dixim⁹. Pedes & ma

Τένων, ov
τος, græce
neruus dici
tur, q latie
tendo. onis
appellatur
hic tamen
uide Celsū
ca. 1. li. oct.

nus neruorū copia abundant, in quibus
neruorū circa articulos intextus uidere,
q̄ literis exprimere, magis iuuat, quod
resectores ostendere necesse est. Restāt
quæ ex spinæ medulla oriuntur.

De neruis qui ex spinæ medulla oriuntur. Ca. XV.

Spinæ medulla à cerebro descendit,
quæ prætenui etiam membrana ue
latur; si inciditur, mortifera est, sicut &
quæ cerebri custos dicitur. Ex medulla
plurima neruorū genera oriūtur. Nam
utrinq; per uertebraꝝ foramina à cerui
ce usq; ad os sacrum una et triginta neruo
rum syzygiæ prodeunt. à qualibet em uer
tebra bini nerui proueniunt, hinc mani
bus pedibusq; alijsq; corporis partibus
per quas necesse decorēq; uiuif, uirtus
præstatur, quoniam sensificā motricēq;
potentiam subministrant. Ex ima spina
nerui utrinq; oriunt, q sub coxis in unū
coeūtes, singulos ad poplites neruos e
mittunt, q teretes dicunt ad successionē
quoq; gñis utriusq; sexus, mēbris geni
talib. (ut suū op^o impleāt) uirtutē elar
giri pdunt. Ideoq; nulla ferè corporis ps
sine cerebri spiramēto uel medullæ spi

ANATOMICES

*Hemiplexi
a quasi se-
mi apople-
xia dicta ē
græcis.*

nalis beneficio constat, unde à medicis longum cerebrum meruit appellari, ei superne uelutí filum in longitudinē. p^rendiť, diuísam medullæ materiám leuiter indicans: dempta mēbranula una ferè materia diiudicat, quod morbi paralyſis argumento percipitur. Nam ex apoplexia alterutra parte affecta dimidiata corporis pars duntaxat periclitat̃ altera illæsa, quam hemiplexiã uocant, resolutis corporis neruis q̃ mouendi & sentiendi internuntij sunt. His em̃ omnibus mēbris tactus diffundiť animali necessarius. Neruorū itaq̃ certa continuatio nō est, ut in uenis & arterijs. Omnia ossa, musculi mēbranis neruosis integuntur, & in musculis quoq̃ neruositas intus intercurrit. Ossa neruis colligant̃ & circa artus plurimis obducunt̃, & compagū nexibus adalligantur. ñ aliubi interuentu, aliubi ambitu uel transitu ligant. hic teretes, illic lati, aliubi crassiores, aliubi mēbranæ naturæ, ut in unoquoq̃ profit figuratio: alij carne cōmixti sunt sensui aptissimi: alij teretes & simplices, qui articulos tegunt, Omnes

LIBER .V.

perpetuo humore madent, ut membra
lubrica celeritati idonea existant.

De ceruicis neruis.

Cap. XVI.

Neruos ex spina p foramina trans-
igere significauimus. at in ceruicē
ex uertebrarum compage exeunt, ne
crebris foraminib⁹, quoniam tenuiores
sunt, inualida fieret. Plures neruos cer-
uix cōtinet, platys maximus est, muscu-
lis que duobus ingētibus hærent uenæ
sphagitides. Ceruix grauibus et pericu-
losis morbis obnoxia ē uel acutissimis.
Nā neruorū rigore, modo caput scapu-
lis, modo mentum pectori annectitur,
modo rectam immobilemque ceruicem
intendunt muscoli, priorem græci opi-
sthotonon, sequentē emprosthotonon,
ultimum tetanum appellant: h̄ distilla-
tionibus proueniūt. Ea uitia ad spinam
quoque descendunt, ut ipsa ad arcus scy-
tici modum retrorsum flectatur acutis-
simo morbo, quo sæpe intra quartū diē
tolluntur. Inter exempla Sanctius Pol-
lanus Cydoniensis ex patritia gente ad
xl. usque diem huiusmodi tormentis tor-
tus est: digesta tandem materia & puri

ANATOMICES.

nam humore lacteo reddito leuat⁹ est,
cui castoreum præcipuo fuit remedio.

De lumbis. Caput XVII.

QUoniam dorfi partes sunt lumbi
è regione uentris constituti, car-
ne hos uacare tradit Aristoteles, ut fle-
cti possint. Omniū em̄ flexus excarnes
sunt. Ii uenere fatigantur, & doloribus
sæpe torquent. Ex ictu quoq; uel lapsu
delumbatos non sine magno periculo
uidimus. Ab ijs nates sunt, ad corpus re-
quiē pro stragulo datæ, iccirco ab ægri-
tudine consumpti sedere nequeunt: ijs
cucurbitulæ impositæ regalis uenæ ui-
cem utiliter præstant. Hinc ad corporis
musculos transeamus, quorū ratio ma-
gna ex parte à nobis pro membrorum
qualitate demonstrata est.

De musculis. Caput XVIII.

DE musculis libro primo pauca re-
tulimus, quorum numerum irris-
to ueluti labore antiquitas prætermisit,
sed eos duntaxat animaduertit, qui in
membris præcipui sint, quicq; percussi
letales uideantur. Nam ijs musculi præ-
cipui facilius sanantur, reliqui minoris fa-

LIBER .V.

mæ, non ita mortiferi sunt. Omnes ex carne, neruo, membrana, chordaꝫ constant, ijs membra si contrahuntur, conducuntur: si resolutur, eadem pariter reuocant. In fronte, capite, palpebris, labijs, buccis confusi, motu magis q̃ dissectione percipiuntur. In maxilla superiore binos, in labris totidē, ac naribus, in mandibula inferiore duodenī: circa collū circit̃ iij. et. xx. in epiglottide, guttore, ac gula. xxxij. à collo ad scapulas xij. collocant musculi, in lingua ix. inueniunt.

De musculis thoracis. Cap. XIX.

IN pectore musculos. viij. attollētes, atq; constringentes. vij. inter costas singulas quatuor esse ostendunt, eo qd̃ carnis musculorum filamenta quæ membrum contextūt. iij. mixta cernuntur: circa humerum utrunq; supra. viij. & .xx. connumerant musculi, quorū quidam in gemina capita finduntur, & à simplici incipiunt.

De brachiorum musculis. Cap. XX.

IN brachijs qui maiores sunt quatuor & uiginti numerantur, in laceratis ac cubitis, in palma & manu auersa

ANATOMICES

digitisq; p cuiusq; motus ratioe. viij. & xx. esse creduntur, quorū plurimi adeo cōfusi sunt, ut diuelli nullo pacto possit

De dorsi musculis. Cap. XXI.

QVi uero dorsum flectunt ac reuocant. viij. et. lxxx. inueniuntur. Hi uentri de quibus primo libro diximus, viij. sunt. testium quaterni, in mulierū testibus singuli sunt, uesicæ ceruicæ un^o tātum, uirili membro quaterni sunt, in ano totidem inuenti: quorū unus astringit, uoluntariēq; continet: ex reliquis unus cum membro uirili committitur, cuius titillatu infando naturæ uitio pathici in libidinē erumpūt. Eadem ratio est, qui solutis hīsdem musculis in uene re excrementa inuoluntarie profluunt.

De crurum musculis. Cap. XXII.

IN crure omnium ferē maximī inueniuntur, vi. & xx. bini præcipui sunt, quorum alter contrahit, alter protēdit. A uertebra enim fœmoris pedis pollicis ad ingressus neruo annectit. qui protendunt, nobiliores existimantur, in cursu, itinere, uel stando maxime fatigantur. Circa eandem coxam unus est, qui

LIBER .V.

triceps cernitur in summa parte, dupli-
ciq; cauda terminat, qua annectit. alij
lumbis, alij ilibus annexi sunt. In utroq;
fœmore. xl. numerantur. In poplite itē
ac circa tibiā. xxviiij. colligunt. Circa
flexum pedis per pedem. ij. & .xx. collo-
cantur, quorum unus duas ex se emittit
chordas. Circa digitos bini sunt. qui bi-
nas singuli emittunt chordas. sub planta
uero quini, ex quibus nonnulli inter se
adeo permixti sunt, ut diuelli nequeāt,
aut uno læso reliq; afficiant. In summa
igitur summarū musculi omnes (ut di-
ctum est) circiter quingenti uiginti sen-
colliguntur.

*De ossibus, & primum de ceruicis uer-
tebris. Caput XXIII.*

DE ossibus nonnulla libro primo di-
ximus in uniuersum, ac capitis os-
sa pectorisq; & laterū specialius suo de-
narrata sunt loco. At nunc reliquorum
pertractanda est natura, quæ non solum
ab autoribus habenda est, sed diligentius
ut Galenus tradit) ex cadaueribus
cognoscenda. Quidam emotis musculis
ac carne, dimidiatum cadauer ingenti ca-

ANATOMICES

cabo discoquunt. plena coctura est, cū
 carnes facile laxantur, quæ supersunt,
 agitant laureo ramo, tum diligēter exi-
 munt, ac deinde ossa sensim dispoliant.
 Quidā medicus inter has resectioēs hu-
 manam carnem coctā nobis præsentib⁹
 cōmanducauit, ac exinde mansam ex-
 puit, ut cæteris de sapore indicaret. Inter
 rogantibus qualis saporis esset, bubulæ
 respondit. denudata tandem ossa facile
 cernuntur. Alij in sepulchris cadauera
 intuent, non sine nausea, quoniam im-
 munda sunt. in flumine uero uel calce
 dissoluta pferunt. Huiusmodi ossa uul-
 nerū medici frequentē spectare debent,
 & clinici quoq; non negligant. Euenit
 olim peractis resectiobus in Patauino
 gymnasio, ut qdā discipulus ea ossa ad
 usus reseruasset, Venetias nocte ueniēs
 medio itinere lynthrem cœnaturus relin-
 quēs, diuersoriū cū cæteris focis petit.
 Ecce petulantissima publicanorū fami-
 lia, q occultas merces inquirūt, capsulā
 inuētā in lynthre, regrētes dñm, & nemi-
 ne respōdēte ptinus auferūt, et pfectis
 præsentibus sequēti mane reclusam pa-

LIBER .V.

refacit, repertis ossibus pulpis uiduat
tis, candicantibus, inter odoratas herbas,
uenerabili nudo capite sanctorum ceu
reliquias p[er]tinus adorant, inde ad sum-
mum magistratum scrinium p[er]ferunt. In
eo turbæ cōcursu Frāciscus Sanutus cō-
filiarius uir summæ uirtutis dissectionū
reliquias patefecit, et sectatori medicinæ
de erepto scrinio conquerenti restitui ius-
sit magno omnium risu, frustrata pu-
blicanorum auaritia. Sed ad ceruicis
uertebrae redeamus, ea septem orbicu-
latis ossibus constat, quæ media medul-
la à cerebro descēdente perforata sunt,
ubi medulla quàm in spina amplior est.
Eæ caput sustinent: primam ex uerte-
bris strophea, & epistrophea uocant,
Hippocrates odonta: secundam axem,
quoniam tanq[ua]m axis sit immobilis. ult-
mam atlantem, quoniam baiuli modo-
onus sustinet. At Plinius mutato ordi-
ne primam atlantium facit spinæ articu-
li uinctam, ultimam uero epistrophe-
um, qua sinistrorsum, ac dextrorsum ca-
put inclinatur, inter quam & axem fe-
quentē mō caput scapulis, modo men-

στροφεία
ἐπιστροφή
α. Iulius
Pollux
δὲ σπον-
δύλων
δὲ δεύτερος
ἀκίνητος
ὢν, ἄλως
ὄνομαζέ-
ται. ὁ τε-
λευταῖος
ὡς ἀχθῶ
φορῶν,
ἄτλας ὁ
νομάζεται

ANATOMICES

tum pectori flectimus. Si caput igitur quod duobus processibus in duos sinus summæ uertebrae impositum est, in priorem partem excidit, ita ut nervus sub occipitio extendat, mentumq; pectori agglutinet, tum is neq; bibere, neq; loqui potest, interdumq; semē genitale in uoluntarie emittitur, quibus celerrime mors superuenit.

De spina. Caput XXIIII.

Ceruici spina ossium origo (ut Aristoteli placet) annectit, tereti quoq; structura per media foramina, eadem medulla descendente, hiera syrinx à græcis, à nostris sacra fistula uocatur. Nodis constat, qui spondylia uocant, costis singulis, hoc est legitimis, & nothis respondentia, his postremis thoracis terminos qdam imponunt, hoc est ad ilia. Primus ex .xij. nodis asphalia dicitur, post quem maschalister ab axillis dictus, reliqui à lateribus pleuritæ, duodecim à præcinctu diazoster, à quo zoster ignis sacri genus medium hominem ambiens teste Plinio dicit. Post hos quinque sunt ex opposito renū ad coxas porrecti, te-

τερά σὺν
πυγῇ

ἀσφά
λεια

μασχα-

λιστῆς

πλευρί-

ται

διαζωστής

retes, firmiores, breuesq; ab utroq; late
 re, processus duos exigunt. spinæ extan
 tia ob canum similitudinem cynolopha
 dicuntur, lumbos muscoli replēt, psoæ
 siue uulpes à Cleantho dicti. Oēs uerte
 bræ exceptis tribus summis à superiore
 parte in ipsis processibus paræ desidētis
 sinus habēt, ab inferiore alios deorsum
 uersus processus exigunt spectantes, in
 feriores insinuant, ac per sinus q̄s utrinq;
 habent, superiores accipiunt, multis
 neruis multaq; cartilagine continent, ut
 uno flexu modico homo ad necessa
 ria opera inclinet. Ab his imæ spinæ of
 fa os sacrum constituunt: ita Paulus Ae
 gineta uocat in auibus oropygium, cuius
 uertebrae senæ sunt, cæteris minores
 ac magis compactæ, spondylion appel
 lant, in quod uertebrae superiores desin
 unt, quæ in partu miro naturæ opere
 dimouent. Galenus spinæ quatuor par
 tes constituit, primam ceruicem, meta
 phrenum, lumbum, & quod os sacrum
 nominant, à quibusdam uero latū. Col
 lum ex septenis uertebreis, metaphrenū
 ex duodenis, lumbus ex quinīs, os sacæ

ἴσα.
 ἀλώπε
 κες.
 Ex Iul. Pol
 luce de mu
 sculis in
 inguine.
 Vide Cel
 sum lib. 8.
 cap. 1.

Apud Iul.
 Pollucē ita
 scriptū le
 gitur:
 ὀρῶπιον
 γιορ. ἔς
 κ) πον
 δύλιον
 ὀρῶπιον
 πύγιον ὀ
 νομαζέται

ANATOMICES

ex reliquis constitui. In summa igitur uertebrae tricenae sunt, ex quibus singulis per utrinque constituta foramina totidem syzygiae, & una addita oriuntur, quae corpus succingunt, motus et sensus praestant.

De medulla uulnerata, & spina luxata. Ca. XXV

SI percussa medulla est, nervi resolvuntur aut distenduntur, sensusque aliqui cuius membri intermoritur, aut alterum crus aliqua iniuria debilitatur, uel sine uoluntate semen uel excrementa profluunt. Idem evenit, quibus spina luxatur, quod fieri non potest nisi medulla collisa, uel nervis disruptis. Si supra septum uertebrae exciderint, manus resolvuntur, vomitus sequitur, difficulter spiritus mouetur: at si sub septo id acciderit, crura resolvuntur, urina supprimitur, uel sine uoluntate distillat. Commemorat Galenus se aegrum liberaffe, cui caeteri medici medicamenta digitis imposuerant, qui ex ictu spinae resoluti fuerant, ipse uero idem medicamentum uertebrae addidit.

De scapulis optis, & humero. Cap. XXVI.

A Ceruice rursus duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt, nostri scapulae

LIBER .V.

ptula opta, omoplatas græci nomināt. ὀμοπλάται
 ea in summis uerticibus sinuata, ab his τὰ
 triangula paulatimq; lateſcentia ad ſpi-
 nam tendūt: & quo latiora quaq; parte
 ſunt, hoc hebetiora, atq; ipſa quoque in
 imo cartilaginofa, poſteriore parte ue-
 luti innatāt: quoniā niſi in ſummo nulli
 oſſi inhæreſcūt, ibi uero ualidis muſcu-
 lis neruiſq; cōſtricta ſunt. At à ſumma
 coſta paulo interi⁹, quā ubi ea media ē,
 os excreſcit, ibi quidē tenue, procedens
 uero quo ppi⁹ lato ſcapulaꝝ oſſi fit, eo
 plen⁹ latiusq; & paulatim in exteriora
 curuat, qđ propius altera uerticis par-
 te modice intumeſcēs ſuſtinet iugulū,
 qđ lunatū & recuruū eſſe dixim⁹, alte-
 ro capite in eo quod poſui, altero in exi-
 guo ſinu pectoraliſ oſſi ſtructuræ inſi-
 dit, et cū lato oſſe ſcapulaꝝ infra caput,
 ei⁹ neruiſ et cartilagini cōnectit. Hinc
 humerus incipit, extremis utrinq; capi-
 tibus tumidus, mollis, ſine medulla, car-
 tilaginofus, medi⁹ teres, durus, medul-
 loſus, lenit gibbus, & in priorē, & exte-
 riorē partē, prior autē pars eſt quæ à pe-
 ctore, poſterior q̄ à ſcapulis, iterior quæ

ANATOMICES

ad latus tendit, exterior quæ ab eo recedit, quod ad omnes articulos pertinere in ulterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius quam cætera ossa, de quibus adhuc diximus, uerticulatis scapulae ossibus inseritur, ac maiore parte extrasitu nervis quos coniunctiones uocamus deligatur. At inferius duos processus habet, inter quos qui medius est, magis etiam extremis partibus sinuatur. Quæ res sedem brachio (de osse enim dicimus) præstat. Humerus à sede sua, hoc est, ab omocotyle, modo in partem priorem, modo in alam excidit. Si in hanc partem delapsus est propter reliqua signa, longius altero id brachium est: si in priorem partem summum quidem brachium extenditur, minus quam naturaliter, difficilliusque in priorem partem quam in posteriorem cubitus porrigitur. Curationes ad huiusmodi membra luxata, non sunt ad præsens negotium pertinentes.

ὠμοκοτύ
λη.
Ex Celso
libro. 8.

De brachio. Caput. XXVII.

Brachium humerus excipit, in utrumque flexus ipse ancon dicitur. Id constat ex ossibus duobus. Radius quem ceratida Græci uocant, superior breuiorqueque

LIBER .V.

Et primo tenuior rotundo et leuius cauo
 capite exiguum humeri tuberculum reci-
 pit, atque ibi nervus et cartilagine continetur.
 Cubitus inferior longiorque, et prior
 plenior in summo capite duobus, quasi ver-
 ticebus extantibus in sinu humeri (quem
 inter duos processus eius esse proposui)
 se inserit: primo uero duobus radius bra-
 chij ossa iuncta paulatim dirimunt, rur-
 susque ad manum coeunt, modo crassitudinis
 mutato. Si quidem ubi radius plenior,
 cubitus admodum tenuis est. Dein radius
 in caput cartilagineosum consurgens, in
 uerticem eius sinuat. Cubitus rotundus
 in extremo, parte altera paululum proce-
 dit. Aduertit Celsus quem de ossium ratio-
 ne sequimur plurima ossa in cartilagi-
 ne desinere, sicut de costis diximus, nul-
 lum uero articulum non ita finire. Si uero cu-
 bitus excidit, maioris negotii est quam hu-
 merus. In hoc ossa coeunt, humerus, ra-
 dius et cubitus, sed cubitus qui inexus hu-
 mero est, ab hoc excidit, radius qui adiun-
 ctus est, interdum trahitur, interdum subsi-
 stit. In omnes uero quatuor partes exci-
 dere cubitus potest, si in priorem prola-

N in

ANATOMICES

plus est, extentū brachium est, neq; curuatur. Si in posteriorem, brachium curuum est neq; extendit, breuiusq; altero est. interdum febrem, uomitumq; bilis mouet. Si in exteriorē, interiorē uel brachium porrectum est, sed paulum in eam partē à qua os recessit, recuruat, quicquid incidit, reponendi ratio una est, quæ perdifficilis tū à posterioribus tum à priscis medicis omnino habetur.

De manu & eius prolapsu. Caput .XXVIII.

In manu uero palmæ pars ex multis minutisq; ossibus constat, quorū numerus apud priscos incertus est, posteriores uero .xxvi. ossa colligunt, xij. in manu, in digitorū articulis. xiiij. sed oblonga oīa & triangula structura quadā inter se connectuntur, cum inuicem superior alterius angulus alterius planities sit: Eoq; fit ex his unius ossis paulū in interiora concaui species, uerū ex manu duo exigui processus in sinu radii coniunguntur, tū ex altera parte recta quinque ossa ad digitos tendentia, palmā explēt, à quibus digiti ipsi oriunt, q̄ ex ossibus

LIBER .V.

ternis, præter pollicem constant, oīmque eadem ratio est. Interius os in uerticem sinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum, neruique ea continent, à quib. orti ungues indurescunt, ideoque non ossi sed carni magis suis radicibus inhæret. At superiores partes sic ordinatæ sunt. Manus quoque in omnes partes quatuor per labia, in posteriorem, cuius rei nota est, quod porrigi digiti non possunt: si in priorem partem excidit, non inclinant. Si in alterutrum latus, manus in contrarium, aut ad pollicem, aut ad minimum digitum conuertit. In palma quoque ossa excidunt in priorem aut posteriorem duntaxat partem, in reliquas partes non possunt, hoc signo (quod commune est)prehenditur. Tumor ab ea parte, in quam os est compulsum: sinus ab ea, à qua recessit. Digitis totidem casus eueniunt, eademque signa inueniuntur, quæ in manibus diximus.

De ossibus inferioribus. Caput .XXIX.

CRura brachijs rñdēt, coxis omoto
tyle, humeris femora, ancon genu,
siue olecranū, Crura siue tibiæ brachijs,

N iij

ANATOMICES

radius radio, flexibus poplites, malleolus et calx peculiaris pedi sunt, digiti digitis respondēt, & plātæ uolæ, ungues unguibus similes sunt.

De coxa & pectine. Caput XXX.

Haecenus
hæc ex
Celfo repetita.

IMa spina in coxartū desidit osse, qđ transuersum longeq; ualētissimum uulnam, uesicam, rectumq; intestinum tuetur, idq; ab exteriori parte gibbum, ad spinam resupinatū, à lateribus id est in ipsis coxis sinus rotundos habet, à quibus oritur os quod pectinem uocāt, solidum, idq; sup intestina sub pube transuersum uētre format, rectius in uiris, recuruatū magis in exteriora in foemina, ne partum prohibeat. quod os sacre falso appellāt, id in enixu mediū spōte diuidi, laxariq; diuinitus qđdā credidisse uideo, alioqui uel magnis ictibus nō frangi. Sed naturæ uis ea aliter conspicitur. sub partu em̄ ima spina (quam os sacre appellauimus) ac pecten, quo tempore foetus amplior est, spōte hiant, & ad foeturā consentiunt. Ea tum à partu paulatim in naturā suam redeūt, altero ex ijs uel pluribus renitētibus difficiles

LIBER .V.

partus fieri, & si cætera tuto respondeant. Qui os pectinis diuisum senserit in partu, non constat. Aristoteles cum mulieres (inquit) parturiunt, dolores multas quidem in partes incumbunt, & plurimis ad alterutrum femur, aliæ lumbos dolent, aliæ inum uentrem.

Septimo
de nat. aia
liu li. ca. 1.

De femine & eius prolapsu. Cap. XXXI.

FEmen inter ossa maxima rotundiora habet capita quam humerus, infra uero duos processus à priore & à posteriore parte habet: in medio durum ac medullosum, & ab exteriori parte gibbum, ab interiori leuiter cauum est, rursus in inferiore parte in genu intumescit, superiora in sinus coxæ, sicut humerus in ea ossa quæ scapulae sunt, coniungitur, tum introrsus leuiter intendit, quo æqualius superiora membra sustineat. Sinus coxæ à græcis cotylæ, à nostris acetabula dicuntur, quæ hos sinus complent. circa quæ uersuræ fiunt, coxendices uocantur, à græcis ischia, à quibus ischiadici dicti sunt, qui coxedice laborant. Nam & nervus quo coxendix acetabulo committitur, ischion quoque dicitur. Ossium ita

ANATOMICES.

ꝓ similitudo similes quoꝓ casus facit: nā humerus femorī similis. Hoc in oēs quatuor partes excidit, sæpiſſime in interiorē partem promouetur, tū crus est longius altero & uastiꝓ, extraꝓ pes ultimus spectat. Si exteriorē, breuius intusꝓ inclinatur, calx ingressu terram nō cōtingit, sed planta ima, meliusꝓ id crus supiora membra q̄ in priorē casu fert, minusꝓ baculo eget. At si in priorē crus extēsum est, implicariꝓ nō pōt, alteri cruri ad calcē par est, sed ima planta minus in priorē partē inclināt: dolor ꝓ in hoc casu præcipuus est, & maxie urina supprimi. Vbi cum dolore inflāmatio quieuit, cōmode ingrediunt, sed si in posteriorē plapsum est, extēdi crus nō pōt, breuiusꝓ est: ubi constitit, calx quoꝓ terram nō contingit, magnumꝓ femori periculū est, ne uel difficulter reponat, uel repositum rursus excidat: qđ indies uideri pōt reponentium errore. Hæc em̄ chirurgices medicinæ ps à nra iam medicina discessit, & ad mercenariꝓ os, fabros, rusticosꝓ sese trāstulit: ob id femur luxatū sp̄ excidere arbitrant, nec

LIBER .V.

finem medendi inueniri, magna Hipocratis nostri iniuria, qui ex toto luxata femora restituisse proditur: alioqui ab his ad extendendum, reponendumque femur, uaria machinamenta frustra inuenta fuisse constat.

De cruribus & patella. Caput .XXXII.

Femorū inferiora capita medio in sinuatur, quo facilius excipi à cruribus possint. Horum cōpagem os paruum, molle, chartilaginosum, rotundū tegit, patellam uocant. Hæc superinnatat, nec ulli ossi ihæret, sed carne & neruis deligata, pauloque magis ad femoris os tendēs inter oēs crurū flexus iuncturam tuetur. Ipsum aut crus ex ossibus duobus, ut leuius firmitusque sit, brachio simile constat, adeo ut habitus quoque et decor alterius in uiuentibus ex altero cognoscat. Nam & quibus exigui sunt, hi manus quoque paruas habent: uerū altere os ab exteriori parte supra positū est, quod radius quoque appellatur. Id breuius superaque tenuius ad ipsos malleolos itumescit: surā hanc quidam uocāt. Altere è priore parte positum, cui tibiæ nomen est,

Celsus ad ipsos talos legit.

ANATOMICES.

longius & in superiore parte plenius solum cum femoris inferiore parte committitur; sicut cum humero cubitus. Atque ea quoque ossa infra supraque coniuncta media, ut in brachio, dehiscunt. In genu commissura dextra, laevaque à priore parte gemina quædam buccarum inanitas, quæ perfossa ceu uinculis solutis spiritus fugit. Genu quoque in anteriorem, in posteriorem partem excidit, raro uel nunquam in priorem partem prolabitur, quia patella opposita est.

De malleolo siue talo, & eius prolapsu.

Caput .XXXIII.

CRus infra ubi malleoli sunt siue tali, osse transuerso excipitur, quod super os calcis situm est, & quadam parte sinuat, quadam excessus habet, & procedentia ex malleolo recipit, & in sinum eius inserit. Idque sine medulla dura, magisque in posteriorem partem proiectum, teretem ibi figuram repræsentat. Talus quem astragalum uocant, qui in homine (Aristotelis sententia) non est, in omnes partes prolabitur: ubi in interiorē partem prorumpit, pedis tum planta in ex

LIBER .V.

teriore partem conuertitur: ubi huic contrarius talus, cōtrarium inde signū ostenditur. Si in priorem partem erumpit, à posteriore tñ latus neruus durus fit: si in posteriorē, calx penē conditur, plaga maior fit. Reposito talo periculū est, parum confirmatis neruis, ne rursus excidat.

De calce & digitis. Caput .XXXIII.

SVb eo osse calx situs est crassior quadrangulari figura. Planus terrā calcat, callosa materia subest non neruosa, sed sine sensu, infantibus tamen non cōfirmato callo dolet. Montem pedis tria ossa habere tm̄ constat, p̄ter quod grandineum dicitur. Imam plantam explēt quina ossa. Digiti .xiiij. ossiculis constant, in summa pes .xxiij. ossa continet. Plantæ ossa h̄sdem modis quibus in manu prodeunt. digiti quoq; eandem rōnem habēt. Hippocrates in humeris femoribusq; metum mortis esse tradidit. Periculosa etiam crura sunt & cubiti, nihilq; tutius reponi potest, q̄ plāta, manus, & digiti, in quibus (ut quidam uolunt) ossicula quædā sunt int̄ articulos

ANATOMICES

sita, quæ sesamoides uocāt, ab antiquis prætermissa, quæ in anatomicis quoque nostris non inuenta sunt.

De laude dissectionis caput postremum.

Caput .XXXV.

SEd iam finem faciam dissectioni, dimittendum tandem theatrum est, quoniam partes omnes humani corporis utiliter magis quam uerbose tractatae sunt, atque historiam ipsam breuiario quodam percurrisse non fuerit alienum. Hortor omnes tum tyrones tum ueteranos medicos, uel chirurgos, ad frequens huiusmodi theatrum, quod singulis saltem annis celebrandum sit. Quoniam in eo uera uidemus, aperta contemplamur, ut opera naturae tanquam uiuentia nostris subiaceant oculis: alioquin scriptura est picturae psimilis, quae saepe recordationis negligentiam excitat, et animi caliginem discutit. sed qui literarum confisi duntaxat monumētis (ut inquit Plato) sine rerum conspectu res ipsas animo non reuoluunt expressas, saepe fallunt, et opinionem potius quam ueritatem mentibus tradunt. Sicut nouiter nauigare incipientibus in depictis chartis con

LIBER .V.

tingit, in quibus insulæ, sinus, recessus, promontoria, ueris (quæ oculis subiacet) ad plenum nō respōdent. Sed huiusmodi picturæ res pridem notas commemorant, & uiuentium uelut simula cra referunt. Scientis em̄ sermonem uiuentem dicimus & animatum, & orōnem eius scriptam, nō iniuriā, imaginē quandam nuncupabimus.

FINIS.

Rerū nomina per alphabetū inuentu facilia nō sine ratione prætexuimus.

li.1. Anthropos	c.2.	l.3. Asthma	c.9.
Acromphalion	c.3.	Ambidexter	c.12.
Auersa manus	c.3.	Angina	c.19.
Adenes	c.4.	Antiades	c.19.
Adeps	c.12.	Atypi	c.21.
l.2. Abdomen	c.4.	l.4. Attoniti	c.10.
Aluus	c.6.	Assertiones	c.12.
Apocritica uis	c.10.	Albugo	c.31.
Alæotica	c.10.	Arachnoides	c.32.
Arquatus morbus	c.15	Amphiblestroides	c.32.
Aschites	c.4.	Acia. c.8	Alula c.38
Acetabula	c.24.	l.5. Aorta uena	c.3.
Anus	c.26.	Apostemata	c.4.

INDEX.

Axis	c.23.	l.2.Crenæ	c.10.
Atlas	c.ut s.	Colon	c.7.
Atlantion	c.ut s.	Catocoelia	c.8.
Asphalia	c.24.	Cæcū intestinū	c.7.
Ancon	c.27.	Cathectica uis	c.10.
Acetabula	c.31.	Choledochus	c.15.
Astragalus	c.33	Coles	c.19.
li.1. Biuertices	c.3.	Cremafteres	c.20.
Bregma	c.3.	Cletoris	c.24.
Buccæ	c.3.	Ceruix uulvæ	c.24.
l.2. Bubonocèle	c.5.	Canalis uulvæ	c.24.
Bilis folliculus	c.15.	Cotyledones	c.ut s.
l.3. Bronchos	c.18.	Corona	c.26.
Biualuum	c.16.	Condylomata	c.ut s.
Bronchocèle	c.17.	l.3. Cinctus	c.3.
Balbi	c.21.	Colostratio	c.4.
Blesi	c.21.	Costænothæ	c.5.
l.4. Basis	c.11.	Cor	c.9. 10. 11.
li.1. Chenicia	c.2.	Cordis stragulum	c.7.
Chondrus	c.3.	Cardiacus	c.10.
Cinctus	c.3.	Cathectica uis	c.17
Ceneona	c.3.	Columella	c.19.
Cynolopha	c.5.	Cælum	c.20.
Calua	c.6	Cranteras	c.22.
Condylī	c.3.	Cutis rutila	c.23.
Coxa	c.3	Constricta lingua	c.21.
Chartilago	c.7	l.4. Caput	c.3.
Crasia	c.4.	Caluaria	c.5.
Cutis	c.13.	Caput caninum	c.7.

INDEX.

Custos cerebri	c.9	Li.4. Distentiones	c.9
Comitialiter	c.10	Delirantes	ca.10.
Conchos	ca.25	Diuinus oculus	c.25
Cæsij oculi	c.26	Li.5. Diastoles	c.2
Cerulei	c.25	Diazoster	c.24.
Caprini	c.28	Lib.2. Acquamentū capillo	
Cornea	c.30	Eon c.3.	(rū.c.3
Candidum oculi	c.31	Ethmus	ca.3.
Charoides	c.ut.f.	Epigastriion	ca.3
Ceratoides.	c.32	Edarion	ca.20.
Chrystalloides	c.36	Eugion	ca.24.
Corycanbia	c.ut.f.	Lib.3. Aequimanus	c.12
Cochliæ	c.38	Epiglottis	ca.18.
Cypsele	c.ut.f.	Effrenis	c.21.
Carcinomata	c.39	Li.4. Epicranis	c.9.
Li.5. Cephalica	c.4	Aematodes	ca.31
Chordæ	c.14	Epinyctides	c.34
Compages	c.15.	Epilopiæ	ca.ut.f.
Ceruicis uertebrae.	c.23	Epiphora	c.ut.f.
Cynolopha	c.24	Ethmus	c.39.
Cercis	ca.27	Li.5. Emprosthotonon.	c.16
Cotyle	ca.31	Epistropheus	ca.23.
Coxendices	ibi.	Lib.1. Fibrae	ca.9
Lib.1. Distentiones	c.10	Ferruminari	c.12
Li.2. Didymi	c.19	Li.2. Frenum	c.21
Li.3. Diaphragma	ca.3	Fungisedis	c.26.
Disseptum	ca.7	Li.3. Fistula cibalis	c.17
Dispensatrix	ca.17	Li.4. Fului oculi	c.28
Dentes	ca.22	Funda	c.31

INDEX.

Filamentum	c.3.	Hæmorrhoides	c.25.
Fibræ	c.13.	Lib.3. Hyoides	c.19.
Fœmina	c.31.	Li.4. Hemisphæria	c.7.
Femora	c.3.	Heterocrania	ca.9.
Lib.1. Genæ	ca.3.	Hypopia	c.25.
Globulus	c.3.	Hæmatodes	c.30.
Gibber	c.3.	Hyaloides	c.35.
Li.2. Glans	c.21.	Hypochysis	ca.37.
Lib.3. Guttur	c.10.	Lib.5. Humerarius nervus.	
Gula	c.8.	Hemiplexia.	c.15 (c.14.
Gurgulio	c.8.	Hierasyrinx	c.24.
Glandulæ	c.19.	Humerus	c.25.
Genuini dentes	c.22.	Lib.1. Interseptum nariū.	3.
Gelasini	c.ut.f.	Iugulus	c.3.
Li.4. Glaucomata	c.34.	Ilia	c.3.
Glauci oculi	ca.28.	Ir	ca.3.
Gossipium	c.37.	Infamis digitus	ca.3.
Li.5. Grandineum os.	c.34.	Internodia	c.3.
Genus	c.31.	Instrumentariæ ptes.	c.5.
Lib.1. Hypochondrion.	c.3.	Lib.2. Ileon	ca.8.
Hypothenar	c.3.	Ilia	c.8.
Hypogastrion	c.3.	Iliacus	c.8.
Hypenæ	c.3.	Ieiunum	c.8.
Hymen	c.4.	Iecoris fibræ	c.13.
Li.2. Hydrops	c.4.	Iecoris portæ	c.14.
Hira	c.8.	Ictericus	c.15.
Hilla	c.8.	Indecorum	c.20.
Hernia	c.20.	Lib.3. Iugulus	c.5.
Hostium matricis.	c.24.	Oesophagus	c.8.

INDEX.

Li. 4. Ilamis	c. 9	Lib. 1. Modiolus	c. 2
Imagines	c. 10	Macrobij	c. 3.
Iugulares uenæ.	c. 23.	Mesophryon	c. 3.
Iugale os	c. 24.	Mystax	c. 3.
Iris	c. 28	Malum punicum	c. 3.
Interseptum	c. 39.	Metaphrenum	c. 3.
Isthmoides	c. ut. f.	Mensa	c. 3
Lib. 5. Ines	ca. 3.	Medius digitus	c. 3
Ischia	c. 31	Medicus digitus	c. 3.
Ischiadicus	ibid.	Morbus gallicus	c. 6
Ischion	ibidē.	Musculi	c. 10.
Lib. 1. Lardum	c. 12.	Lib. 2. Medium	c. 8
Lagon	c. 3	Mesenterion	ca. 8
Lib. 2. Longanon	c. 6.	Medianum	ca. 8.
Lipothymia	c. 7.	Mesentericæ uenæ.	c. 9.
Lactes	c. 8.	Morbus regius	c. 15.
Lien	c. 12.	Morbus gallicus	c. 21
Lienosus	c. 12.	Matrix	c. 24
Loci	c. 24	Mariscæ	c. 26
Lib. 3. Lingua minor.	c. 19.	Li. 3. Membrana pleure.	c. 6
Lib. 4. Labdoides	c. 8.	Ministra ciborū	c. 17.
Lymphatici	c. 10	Mala	c. 19
Lethargicus	c. 11	Lib. 4. Mydriasis	c. 34.
Lusciositas	c. 26	Medici ocularij	c. 17
Lobus	c. 38.	Meninx	c. 38.
Lacus	c. 39.	Mentum	ca. 40.
Lenticularis	c. 31.	Maxilla	ibidem.
Longum cerebrum.	c. 9	l. 5. Musculorū nūcr	9. c. 22
Lib. 5. Lumbus	c. 24	Maschalister	c. 24.

INDEX.

Metaphrenum	c.24.	Oculi torui	c.36
Malleolus	c.32.	Oculitruces	ibidē.
Mons pedis	c.34.	Ozena	c.39
Lib.2. Nephreticus	c.16	Lib.5. Opillatio	c.4
Nympha	c.24.	Opisthotonum	c.16.
Li.4. Nervi cōuersiui.	c.21	Odos	c.23
Nervi uocales	c.ut.f.	Os sacrum	c.24.
Nyctalopes	c.28	Oropygium	ibi.
Lib.5. Nexus	c.14.	Os latum	ibidē.
Neruus latus	ibid.	Omoplatæ	c.26.
Lib.1. Osphys	ca.3.	Omocotyle	c.ut.f.
Olecranium	ca.3.	Lib.1. Pollex	c.2.
Opisthenar	ca.3.	Paropiæ	c.3.
Omeomeriæ	c.5.	Pterygia	c.3
Organica pars	ca.5.	Procarpion	c.3
Officialis pars	c.5.	Poplites	ca.3
Osium numerus	c.6	Perna	c.3
Lib.2. Omentum	c.5.	Perniones	ibidē.
Os stomachi	c.10	Pingue	ca.12
Oscheum	c.20	Peritonæon, legitur et	
Os genitale	c.24	peritoneon	c.3.
Li.3. Ota	c.16	Paracentesis	c.4
Oscedo	ca.23.	Pyloron	c.8.
Li.4. Occipitium	ca.11.	Paterfamilias	ca.10
Optici nervi	c.14.	Pancreon	c.11
Oculi conditi	c.27.	Parastatæ	c.17
Oculi emissitij	ibidē.	Præputium	c.21.
Oculi ruffi	c.28.	Penis	c.17.
Oculi blandi	c.36.	Lib.3. Præcordia	c.6

INDEX.

Phrenes	ca.3	Patella	c.32
Phreneticus	ca.3	Lib.1.Rhytides	ca.3
Pilare malum	ca.4.	Lib.2.Rhoæ	c.4
Li.4 Pleureticus	c.5	Retentatrix uis	c.4.
Pharygx	c.8	Rimula	ca.21
Phthifis	c.9.	Rhagades	ca.26
Peripneumonia	c.9	Lib.3.Rhoæ	c.6
Phœnicopteros	c.17	Reminiscentia	c.11
Paristhmia	c.19.	Li.4.Reticularis	c.32
Pituita	ca.13.	Rhagoides	ca.31
Pili congeniti	ca.4	Rhogoides	ibid.
Pili postgeniti	c.4	Lib.5.Radius	c.27.
Phantasmata	c.11.	Lib.1.Sinciput	ca.4
Parencephalis	ibidē.	Stropheus	c.3
Parotides	c.23	Scapulæ	ca.3.
Palpebræ	c.15	Sedes	ca.3
Peti oculi	c.28.	Scytalis	ca.3
Phacoides	c.31	Sphyron	ca.3
Pupilla	ibidē.	Stamen	c.4
Pterygia	c.34	Seuum	c.12
Procidentia	ibi.	Lib.2.Sumen	c.3
Polypus	c.39	Sedis procidentia.	c.26
Probole	c.40.	Sedes conuersa	c.26
Li.5.Poroides	ca.2.	Stomachus	ca.10
Platys	ca.14	Stamineū filamentū.	10.
Poples	c.14	Scortum	c.20
Pleuritæ	c.24	Secundæ	ca.24
Psoæ	ibidē.	Lib.3.Septū trāsuerfum.	c.3
Pecten	c.30	Spiritalis fistula	c.8

INDEX:

Stomachus	ca.8.	Lib.2.	Tenasmus	ca.6.
Scaua	ca.12.	Lib.3.	Trachea arteria.	c.8
Sophronisteres	c.22		Triualuam	ca.14.
Li.4.sphaeroides	c.7		Thymos	c.16
Sinciput	c.7.		Tonsille	ca.19
Stephanitides	ib.		Temnici dentes	c.22
Spasmus	ca.9	Lib.4.	Testa	c.7.
Spiramenta	c.10		Toni	ca.20
species	ibidē.		Tbalamæ	ca.39
Spectra	c.10.		Torcular	ca.39.
Syzygia	c.14.	Li.5.	Tenontes	c.14
Sphagitides	c.21.		Tetanus	c.16
Sclerotica	ca.31.		Tibia	ca.32.
Suffusiones	ibid.	Lib.1.	Vetula	c.3
Scaphi	c.38		Vertebra	c.3
Strumæ	c.39.		Villus	ca.4.
Lib.5. Sistoies	ca.2.		Venter	ca.2.
Stamen	ca.3.		Vmbilicus	ca.2.
Strophea	c.23	Lib.2.	Ventriculus	c.10
Sacra fistula	ca.34.		Vrethra	c.16
Spondylia	c.24.		Vrine stillicidia	c.16
Spina	ca.24.		Vesica	ca.22
Spondylion	c.24		Vreteres	ca.22. & 16
Scoptula aperta	c.25	Lib.3.	Vomica	c.6
Sura	c.32.		Vua	c.19
Sesamoides	c.34.	Li.4.	Vertiginosi	c.10
Lib.1. Thorax	ca.3.	Li.5.	Vitilignes	ca.2.
Thenar	ca.3.		Verruæ	c.2
Talus	c.3.		Venæ iugulares	ca.3

GEORGII VAL.

Venifecium	c.4	Vena cephalica	c.3.
Vena regalis	c.4	Vena lienaria	c.6
Vena media	c.5	Vulpes	ca.24
Vena communis	c.6	Li.4. Zygoides	ca.24.
Vena iecoraria.	c.6	Zoster sacer ignis.	c.24

FINIS.

GEORGII VAL.

LAE PLACENTINI

de humanae faciei, corporis partibus,
opusculum sanè elegans & perutile.

V M A N A E F A C I -
ei partes memoraturi, à ca
pite nobis sumamus initium:
Capilli caput tegunt,
τρίχες à Græcis dicti, inde
trichiaë pisces, & à nostris extrichare. A
capillo autem capillamēta, ut porri, &
alli. Inde à capite porrum capitatū. Do
rienses autem caput cottida (si Polluci
credimus) dixerunt: inde lingua uerna
cula ipsos secuta, quasi (ut illi) cottis p
nuntiat. Vt uero à cædendo Græci co
mam dixerunt (id em̄ est κόμη) ita no

δοριᾶς
ἢ τὴν κα
φαλήν
κοττίδα
καλῶσιν

O iij

stri cæsariem. Intra capitis cutem caluaria ex interiore parte concaua, extrinsecus gibba, utrinque leuis, & qua (inquit Celsus) cerebri membranam contegit, & qua cute capillum gignente contegitur, eaque simplex ab occipitio & temporibus, duplex usque in uerticem à fronte est, ossaque eius ab exterioribus partibus dura, ab interioribus, quibus inter se connectuntur, molliora sunt. Ipsum autem cerebrum duae ibi amplectuntur membranae, quas Graeci meninges uocant, una interior rubentior. exterior altera, quae solidior. Vocantque inuolucra, quae circa medullas inuoluantur cerebro nutrimentum afferentes, quod iecur ex sanguine suggerit tenuissimo, corque ex suo spiritu defecatisimo. Raro caluaria solida sine futuris est, idque caput firmissimum, atque à dolore tutissimum est. Ex cæteris, quo futurae sunt pauciores, eo capitis ualetudo commodior est. A cerebro basis est, à Graecis parencephalis appellata, cerebro persimilis, nisi quod colore magis flauescit: desinit uero in primam uertebra, qua caput euoluitur, diciturque epicras

μηνίγγας

παρεγκεφαλις.
ἐπικράσις.

DE CORP. PARTIB.

nīs, cuius medulla uidetur in uertebras influere, cū ex tenuissimo & putillatissimo alimento cerebrum & parencephalis alitur. Humida uero est cerebri medulla, at non ut cæterorū consistens animalium. Crassissimum aut post aurem os, ob idq; ipsum capillus ibi non gigni perhibet. Faciem uulgo noīamus à frōte ad mentū usq;. Proprie tñ totius corporis figura, quasi factura quædam dicitur. Facies ergo (ut uulgo loquimur) futuram habet maximam, quæ à tempore incipiens p̄ medios oculos naresq; trāuersa peruenit ad alterū tempus: à qua breues duæ sub interioribus angulis de horsum spectāt. Et malæ quoq; in summa parte singulas trasuersas futuras habent. Sunt & aliæ, quas omittimus, ne iam relectionē ip̄am oñdere uelle uideamur. Sub fronte igit̄ oculi, qui palpebris contegunt̄, cilijsq; & supercilijs ad umbrant̄, ne à nimia luce offusa impediant̄. Ideo qui longius certiusq; spectare uoluerint, eos manu obumbrant. Qd̄ intercedit binis supercilijs interuallū, à Græcis tum mesophryum, tū metopisū

μεσόφρυον.
μετώπιον.

nomínatur. Tam palpebris quàm ge-
nís homo conuiuet, ac etiam níctat. Ge-
nas quidam tam supiores quàm inferi-
ores dixerunt: Ennius, Pandíte sæpe ge-
nas, & corde relinquite somnum. Alij
sub oculis tantum. Pacuuius putauit
genas esse, qua barba primum oritur,
cum inquit: Nūc primum opacat flo-
re lanugo genas. Itaque & Plinius, ex-
tremum, inquit, ambitum genæ superi-
oris antiqui cilium uocauere: unde &
supercilia. Hoc uulnere aliquo diduc-
tum, non coalescit. Infra oculos malæ
homini tantum, quas prisci genas uoca-
bant. xij. tabellæ interdīcto radi à fœ-
minis uetantes. Pudoris hæc sedes. Ibi
maxime ostēditur rubor. Infra eas hila-
ritates risumq; indicantes buccæ. Ab o-
culorū morbis malis' ue qualitatib', alij
cæci dicunt, alij strabones, alij peti, alij
lusciosi, alij nyctalopes. In palpebris lí-
neæ rhytides, ab alijs clinges. In medio
oculorū, quod nigrū est, in quo uisus se-
des aciesq; est, pupula, per diminutionē
uero pupilla. Línea circularis ipsam cō-
cludens pupillam, iris, Circa pupillam

ἑντιδεῖ.
Iulius Pol.
τὰς ἡ.
πὶ τῷ εἰ.
φάσιν

DE CORP. PARTIB.

albugo, tum funda, tum logas. Tunicae Σταμμάς
 circa oculum sunt quatuor: quae exte- διορ έντι
 ma ceratoides, quae alba, solida, neruo- δας, έλίσ
 sa, non facile secabilis, chartilaginosa, γασόι πι
 crassa, perspicua: post quam rhagoides, τάι λέ
 quae crassa, sanguinolenta. Tertia phacoi γουσι.
 des & crystalloides. Quarta arachnoi- λογάς.
 des. Oculorū sinus conchi uocitant. Ex- κερατοι
 trema palpebrae canthi, quorum radi- δής.
 ces encanthides. Qui ad nasum anguli, ραγοδής
 fontes, q̄ inde scaturiat lachryma. Sub φακοει
 temporibus paropiae. Nigrores, qui cir- δής.
 ca pupillam, pessi. Terminans logadas, κρυσαλ
 truncus. Oculorū ambitus eon dicitur. λοειδής.
 Nariū duo foramina osse medio discer- αρχνοει
 nuntur. Siquidem hae primū à superci- δής.
 lijs angulisq; oculorum osse inchoant, κόγχαι.
 ad tertiam ferè partem, deinde in char- καινοί.
 tilaginem uersae, quo propius ori descē- εκαινθίδες
 dunt, eo magis caruncula quoq; molli- παρωπί
 untur. Sed ea foramina, quae à summis αι.
 ad imas nares simplicia sunt, ibi rursus πεσοί.
 in bina itinera diuiduntur, alia que ex ήώρ.
 his ad fauces peruia, spiritum & red-
 dunt & accipiunt: alia ad cerebrum
 tendunt, in ultima parte in multa &

tenuia foramina dissipant, per quæ sen-
sus odoris nobis datur. Non alij anima-
liū (inquit Plinius) nares eminent. Auī
bus, serpentibus, piscibus foramina tm̄
ad olfactus, sine naribus: & hīc cogno-
mina Símox, Silonū. Nam filus appella-
tur nasus sursum uersus, & repandus.
Vnde galeæ quoq; similitudine filæ di-
cebantur, licet Nonius Silones superci-
lijs p̄minentibus dicat à Sileno, q̄ is hir-
sutis supercilijs fingere. Nam filanus
aliud est. Silanos nanq; & Tullios uete-
res dixerunt riuos, seu uehementes pro-
iectiōes humoris arcuatim fluētis. Ideo
Celsus, Confert etiam (inquit) aliquid
ad somnum filanus iuxta cadens. Nares
q̄ humore natent, à Græcis etiam my-
xæ noīantur, unde mucū dici reor, uerū
sa græca litera in u. Vnde & illi πρὸς
λαμπρὰν ad lucernam retulerunt. inde sensus
olfactus. Nam odoratus rei est, ut cala-
mus odorat⁹, licet ab odore odoror uer-
bum fiat. Eius membri apparent ægri-
tudines, quam Hippocrates myxam,
alij coryzam uocant, nos fere grauedi-
nis noīe appellamus, licet nostrū plura

μύξα
πρὸς μ.
ξαι τ̄ λυ
χνος,
ex Polluce

κορυζα,

DE CORP. PARTIB.

complectat, & catarrhus, quem distilla
 tionē dicere solemus, & polypus, & ol-
 faciendi difficultas. Nasi pars, quæ sub
 cilio est, ethmus nominat, qua spūs me
 at, media chōdrus. ossæ ad malas utrī-
 q; uergentiæ, nasi futuræ. Foramina tan
 q̃ paries dispescēs columna, nec nō (ut
 quidam) septum porrectum: quia dia-
 phragma Græci uocant, aliī disseptum.
 Nasi extremum globulus. Quæ extror
 sus utrinq; à globulo prominent, hype
 næ, seu alulæ: Quæ introrsus claudunt,
 myxæ, à qbusdam thalamæ. Solū eius,
 ab alijs lacus, ab alijs torcular. Sub naso
 ac supra os, mystax. In aure quoq; priō
 rectum & simplex iter procedendo fle-
 xuosum fit, quod ipsum iuxta cerebrū
 in multa & tenuia foramina diducit, p
 quæ facultas audiēdi est. iuxtaq; ea duo
 paruuli quasi sinus sunt, superq; eos fi-
 nitur os, quod transuersum à genis ten-
 dens, ab inferioribus ossibus sustinetur,
 iugale appellari potest (quia Græci zy-
 godes) aliī zygomata, aliī cancos ap-
 pellāt. In dextra sinistraq; circa guttur
 uenæ sunt, quæ phagitides nominant,

καταρ-
 ξῆς.
 πολύπ-
 ηθμός.
 χόνδρος

ὑπὲρ αὐτῶν.

μύξα.
 θαλάμος.
 μύσαξ.

ζυγωδεῖς
 ζυγώμα-
 τα.

παρωτί item'que arteriæ (quas parotidas uo-
cant) sursum procedentes ultra aures
feruntur. Quæ aurium carnes supra
medium sunt ad tempora, musculi &
cornua dicuntur. Ipsa auris ab hauri-
enda uoce creditur appellata, aspira-
tione detracta. Auris septum cypsele,
& cypselis à Græcis, ex nostris qui-
dam auriculam uocant. Pars eius ex-
terior cochlias, interior scaphus ap-
pellatur, ad tempora uergens alula.
Infima pars lobus. Sinus ipse astacus.
Quod tãquam solum est, κρότωρ. Maxil-
la uero est molle os, eaq; una est; cuius
eadem & media, & etiam ima pars mē-
tum est, à quo utrinq; procedit ad tem-
pora, solaq; ea mouetur. Nam malæ cū
toto osse, quod superiores dentes exci-
pit, immobiles sunt. Verum ipsius ma-
xillæ ptes extremæ quasi bicornes sunt.
Alter processus intra latior, uertice ipso
tenuatur, longiusq; procedens sub osse
iugali subit, & super id temporum mu-
sculis illigatur. Alter breuior & rotun-
dior, & in eo sinu, qui iuxta foramina

κνφελη.
κνφελις
κοχλίας
σκάφος.
λοβός.
ἀστικός.

DE CORP. PARTIB.

auris est, cardinis modo fit, ibi' que huc
 & illuc se inclinans. Maxillæ facultatē
 motus præstat: Hæc ita Celsus. Plinius
 suam secutus naturæ historiam: Mentū
 nulli, inquit, p̄ter hoīem, nec malæ. Ma
 xillas crocodilus tantum superiores mo
 uet: Labra (inquit) quibus bronci, labi
 ones dicti. Sunt em̄ bronci siue broci p
 ducto ore & dentibus prominentibus.
 Ideo Lucillius broncus hic est rhinocē
 ros. Duriores osse dentes, quorum pars
 maxillæ, pars superiori ossi malarum
 hæret. Dentium (inquit Plinius) tria
 genera, serrati, aut continui, aut exerti.
 Serrati pectinatim cocuntes, ne contra
 rio occurſu atterantur, ut serpentibus,
 piscibus, canibus. Continui, ut homini,
 equo. Exerti, apro, hippopotamo, ele
 phanto. Ex humanis quaterni primi,
 quia secant, temnici à Græcis nominan
 tur. Hi deinde quatuor, caninis denti
 bus ex omni parte cinguntur. Ultra
 quos utrinque ferè maxillares quater
 ni sunt, præterq̄ in his, in quibus tres ul
 timi, q̄ fero gigni solent, nō increuerūt.

Alias bro
 ci, ex Var
 rone.

Alias το
 μῆς ex
 Polluce,
 ὅτι τὸ τε
 μῆς, hoc
 est, ab inci
 dendo.

Ex Arist. aīal mutat. Homini nouissimi, qui ge-
 li.2.de his mini uocant, circiter uigefimum annū
 aīal.ca.4. gignunt, multis & octogefimo. Cate-
 ris dentes senecta rubescunt, equo tan-
 tum candidiores fiunt. Aetas ueterino-
 rum dētibus indicat. Sane qui temnici
 à quibusdam τωεε à cibo secando, ἡδέ
 gelasini, q̄ inter ridendum denudent,
 sunt appellati. Maxillares post octogin-
 ta annos etiam nasci tradit Aristoteles.
 Quæ circa dētes caro, gingiua à gignē-
 dis dentibus dicta est. Pauciores mulie-
 ribus q̄ uiris esse dentes ait Aristoteles.
 Perhibentur fuisse qui unum modo os
 pro dentibus habuerunt, uelut Valeri-
 us Maximus, & quidam alij memoriæ
 prodiderunt. Timarchus duplicem fer-
 tur habuisse dentium ordinem, Hercu-
 les triplicē. At Pherecrates, à quo phe-
 recratiū carmen, edētulus fuit. Is nanq̄
 nullum prorsus dētem habuit. Oris ps
 superior cælum seu palatū, interior aut
 columna. Inde gurgulio, guttur stoma-
 cho p̄minet. Oris ægritudines, tussis,
 branchos, cynanche, uua, tōfillæ, Ita in

ἑρᾶςχος.
 κυνάσχη.

DE CORP. PARTI.

homine (inquit Plinius) ut in sue glandulæ. Quod inter eas uuæ nomine ultimo depēdet palato, homini tm̄ est. Sub ea minor lingua nulli oua generantiū. Opera eius gemina duabus iſterpoſita fiſtulis. Exterior earū appellatur arteria, ad pulmonem atq; cor pertinens. Hanc operit in epulando, ne ſpiritu ac uoce illac meante, ſi potus cibus ue in alienū deerrauerit tramitē, torqueat. Altera interior eſt, appellatur ſanē gula, qua cib⁹ atq; potus deuoraſ. Tendit hæc ad ſtomachum, inde in uentrē. Ex cartilagine & carne arteria. Gula neruo et carne conſtat. Lingua ergo cum ſpiramus, attollitur; cum cibum potionemq; aſſumimus, arteriam claudit. Ipoſa autē arteria dura & cartilaginosa in gutture aſſurgit, cæteris partibus reſidet. Conſtat ex circulis quibuſdam imperfectis, cōpoſitis ad imaginem earū uertebrarū, quæ in ſpina ſunt: ita tamen ut ex parte exteriori aſpera ſit, ex interiori ſtomachi modo leuis, eaq; descendens ad præcordia cum pulmone committit. Linguae amboſ ſinus cheramos uocant. In lingua

χρησταις.

P

φλυκτῖς huiusculum superueniens phlyctis dicitur, nos possumus pustulam appellare. Sanè aer os subiens, & spūs ex pulmone per asperam redditus arteriam, percussu egiglottidis & ore reuolutus (ut in cymbalo) sonum efficit articulatū, qui uocalibus effictus instrumentis, à lingua tanquam plectro digeritur in modulatum ac significabilem uocē.

ἐπιγλωττῖς Epiglottis nanq̃ simplicis est uocis instrumentum, lingua uero articulata. Linguam habentibus, nec loquentibus epiglottis offensa est: si difficulter, lingua. Vox aer percussus. percussio nāq̃ aris pcutit epiglottida. Capiti subest collū, quod in ceruicem & iugulum dirimitur. Ultima colli uertebra, quod onus

ἄτλας. sustineat atlas appellatur: ut uideri debeat caput spinam excipere, quæ uertebri quatuor & uiginti constat. A ceruice duo lata ossa utrinq̃ ad scapulas tendunt: nostri scoptula operta, omoplas

ὠμοπλάτῃς tas Græci nominant. Iugulum in summo costarum os recuruū, nec inter durissima ossa numerandum, quod brachij motu paulum cum lato osse scapula

DE CORP. PARTI.

rum mouetur. Hinc humerus incipit
 extremis utrinque capitibus tumidus,
 mollis sine medulla cartilaginofus,
 medius teres, durus, medullosus, leni-
 ter gibbus. Brachium constat ex ossi-
 bus duobus. Brachij extremum hume-
 ri caput, & epomis appellatur. Vbi ar-
 ticulus obfirmatur, entypofis, uel hume-
 ri acetabulum dicitur. Extrinsecus mu-
 sculi, intus parolenia. Sinus sub summo
 brachio axillæ, ubi bina ossa brachio cō-
 ponuntur, ancon: extrorsus prominens
 olecranon. Cum sint (inquam) duo bra-
 chij ossa, minus nos radium, Græci cer-
 cida uocant: maius cubitum dicimus.
 Finis eius carpus ossibus octo constat.
 Ante carpum procarpiū, metacarpū
 um, quæ digitos antecedit, latitudo, à
 quo in illos scinditur manus. Quod in-
 tra manum carnulentum à pollice ad
 indicem uergens, Græci thenar, nostri
 uocant ir: quod extrorsus tēdit, opisthe-
 nar: ab indice ad minimum digitum,
 hypothenar. Manus totius sinus medi-
 uola dī, Pars ascēsum aīcedēs dígitore,

ἐπωμίδος
 ἐντύπωσις.

παρωλε-
 νια.

ἀγκύρ
 ὠλέκρας
 θορ.

κερκίδα
 καρπός.

προκάρ-
 πιον.

μετὰ κάρ-
 πιον.

σχημα-
 τος.

δέναν-
 οπιόθεν

ναρ.
 ὑποθέτας

τὰρσός. tarsus: digitorum prominētiæ iuxta cō
 missuras, cōdyli uocantur. Quæ sub di-
 σκυταλί- gitis articuli sunt, scytalides dicuntur:
 δες. quæ singulis digitis tres sunt, soli polli-
 ci duæ. Post quē est index, inde medi⁹,
 qui à priscis impudicus etiā dictus ē,
 quod subductis utrīq; alijs digitis, solo
 illo porrecto, membri pudendī forma
 referat. Post quem annularis: inde mi-
 nimus. In summo digitorum, unguium
 radix ē, inde ungues, q̄ clausulæ neruo-
 rum summæ existimantur, simihs imbrī-
 cati, hominibus lati, rapacibus unci, cæ-
 teris ferē recti, præter eum qui à crure
 dependet. Elephanto informes nume-
 ro quidem quinq; sed indiuisi, & leui-
 ter discreti, ungulisq; non unguibus si-
 miles. Quod circa unguium radices al-
 bum, oriens appellatur. A manu longi-
 manus & multiman⁹, ut Darius, ut Xer-
 xes, ut Artaxerxes, & centimanus gigas
 ille Briareus, & Appius Claudius, qui
 uiam Appiam strauit, & aquam Clau-
 diam induxit, & de Pyrrho in urbem
 non recipiendo sententiā tulit. A di-
 gitis digitale, A dextra à Græcis ἀμφι-

Oriens,
 ἀνατολή
 apud Pol-
 lucem.

DE CORP. PARTIB.

Ἀέξιος, qui sinistra æque ac dextra utitur,
à Latinis ambidexter, & scæua nomina-
tur, ut Vlpianus interpretatione ædili-
tij edicti de uitiosis & morbosus docet.
Mensura autem à magno digito ad mi-
nimum, spithame nominatur, si pollicē
& indicem explices, lichas. Ab olecra-
no ad exttemum mediū digiti, interual-
lum brachium dicas. Si digitos contra-
xeris ab ancone ad ipsos, hæc mensura
cubitus dicitur. Si ambas manus expli-
ces in rectam per pectus lineam, ulna.
A collo ad lumbos, thorax. Sub clauis
bus pectus, sub quo sternon, in sterno
mammæ, quarum prominens medium
papilla. Ad uentris os in pectore extre-
mo os xiphoides uocatur. Ad sternum
circunductæ sunt costæ octo in dorsum
maiores minoresq;. Maiores legitimæ,
minores nothi appellantur. Sub costis
definens os, cingulum uocatur, circa co-
stas morbus pleuritis; in articulis articu-
laris, siue ut græcanica utar uoce, ar-
thritis; in renibus nephritis dicitur. A
sterno porro ad pudenda per inanitas-
tem, aluus ueterq; appellatur. In medio

σπιθαμὴ
λίχας.

ξιφοειδές

ἀρθριζέ.
νεφριζέ.

ἀκρομ
φάλιον.
ἐπιγά
στριον.
ὑπογά
στριον.
ἵπιον.

ὄνυχον.

ταῦρον
νύμφα.
μετάφρε
νον.

ventre umbilicus. Quod in medio um
bilico, acromphalium. Pellis circundās
umbilicum, uetula, quia corrugata, di
citur. Supra umbilicum epigastrium,
quæ pars iecori lienicq; adiacet. Subter
autem, hypogastrium, sub umbilico ad
pudenda usq; etrum ac abdomen nomi
natur, ubi inhorrescunt pili pubes. Pro
minēs aut pudendū, penis uel coles, ab
alijs salax cauda, ab alijs muto. Summa
ps, glans p similitudinē. Tegumē, ppu
tiū. A quo dempto & præfecto Iudæi
apellæ dicti sunt. Eius foramē urethra.
Vas testiculorum à Græcis ὄρχες, à nos
tris scrotum nominatur. Nerui autem
κρεμασῆρες à Græcis, qui testiculos sus
stinent sub cole, quem penem etiam di
ximus. Per medium testiculorum tau
rus ad anum usq; perueniens. Quæ in
medio caro est, nymphæ. Dorsi autem
ea pars, quæ ceruici subest, scapulæ. qd
in medio dorso metaphrenum. Circa
dorsum lata ossa mensæ, sub quibus spi
na, dein lumbi, inde clunēs, quas γλα
τούς nunc omnes Græci, prisca eorum
lingua κλώνες uocant, Decem & septē

DE CORP. PARTIB.

uvertebræ, quæ spinae totâ p̄bēt flexurā.
 Duodecī, quæ spinae dicunt̄, quinq; lū-
 bor̄, & quæ sub atlante et quæ sub eius
 carne tutela ē, lophadia siue lophia dī. λοφᾶ
δία.
 Reliquæ ad costas pertinent alasq;. Per λοφία.
 uvertebras uia, qua medulla extendit̄, ca-
 nalis & sacra fistula noīatur. Vbi autē
 uvertebræ desinūt, os sacrum uocat̄: ut an-
 teriora obtinēs, pecten. Quod os sacrum
 à quibusdam etiam orrhopygion nomi- ὀρρόπυ-
γιον.
 natur. Intra lumbos musculi, psoæ. Cle- λόα.
 archus autem uulpes uocat. Circa ilia
 sinuosa ossa, acetabula dicuntur, quæ co-
 xarum capitū accommodātur ad coxas.
 Sub clunibus sunt inguina, inde inguē Græcis
βῆωρ
 morbus. Coxa īde tota ad genu usq;. In apud Iulii
Pollucē di-
citur.
 fra coxas femur. à pectinis osse feīa ori-
 unt̄, quor̄ capita rotūdiora etiā q̄hume-
 rō sunt. inferiora coxar̄ capita media
 sinuant̄, quo facilius excipi à crurib. pos-
 sint. Quæ cōmissura osse paruo, molli,
 chartilaginoso tegit̄, patellā uocat̄. hæc
 supinnatās, nec ulli ossi inhærēs, sed car-
 ne & neruis deligata, paulo magis ad fe-
 mur iter oēs crur̄ flexus iuncturā tueť.
 Suffragines sinus curuaturar̄ dicunt̄,

Genu ab eo quod Græci γόνυ, pars por-
 recta, ubi summum crus cum ima co-
 xa coniungitur. Posterior uero incurua-
 tio, poples. Ipsum autem crus est ex os-
 sibus duobus. Etenim per omnia femur
 humero, crus uero brachio simile est.
 Alterum igitur os ab exteriori parte su-
 prapositum est, quod ipsum quoque su-
 ra recte nominatur. Id breuius sura-
 tenui⁹ ad ipsos talos intumescit. Alterū
 à priore parte positum, cui tibiæ nomē
 est, longius & ī superiori parte plenius
 solum cum femoris inferiore parte cō-
 mittitur, sicut cum humero cubitus. In
 omni genere (inquit Plinius) suræ ho-
 mini tantum & crura carnosā. Reperi-
 tur apud autores in Aegypto quædam
 non habuisse suras. Sub crure pars uo-
 catur sphyron. Inde nomen calcaribus
 lingua uidet^r indidisse uernacula. utrin-
 que prominent astragali. In quos pero-
 næ definunt. Vnde alti calcei perones,
 σκέλος à Græcis, ut in superiori parte la-
 certus, nēpe ex coxa, genu, tibia, sphyr-
 o, & pede. Inde periscelidem Menan-
 der, & apud nos Horatius dixit, Omnia

σφύρον.

περόνα.

περίσκε-
λιδος.

DE CORP. PARTIB.

(inquit Plinius) animalia à dextris partibus incedunt, sinistris incubant. Reliqua ut libitum est, gradiuntur. Leo tantum & camelus pedatim, hoc est ut sinister pes non transeat dextrum, sed subsequatur. Hinc ex uitio uari & scauri. Horatius: Hunc uarum distortis cruribus, illum Balbutit scaurum paruis fultum male talis. Talos (idem autor inquit) asinus Indicus unus solidipedum habet. Hominem qui existimarunt habere, conuicti. Lynx tantum digitos habentium simile quiddam talo habet. Leo etiam nunc tortuosos. Talus autem rectus est in articulo pedis, uentre eminens concaua in uertebra ligatus. Mons pedis ante digitos ex ossibus & neruis, inde uola. In parte postrema pedis πῆγν à Græcis, à nostris perna. Hinc etiam perniones morbi calcaneorum, cum fissuræ post pustulas hiarint; ut contra ab æstu frictioneque in femore intertrigo. Cætera in pedibus sunt hæc, quæ in manibus memorauimus, similia. Nunc iam ad interna corporis, unde egressi sumus, redeamus, Loca ergo interna ad hypoglottis

da, carunculas utrinque prominentes habent,
 quæ tonsillæ dicuntur. quæ sub ipsis cõsimi-
 les quidem rubore, at maiores & rotun-
 diiores, mala dicuntur. Cartilaginibus
 albis stomachum adeunt, quas arteriam &
 guttur uocant. tonsillis os substernitur,
 bronchi siue gutturis caput cõplectens,
 hyoides appellatur: quod y literæ faciẽ ha-
 beat. stomachus introrsus à spina iacet.
 Summum gulæ (inquit Plinius) fauces
 uocantur, postremum stomachus. Hoc
 nomine est sub arteria iam carnosa ina-
 nitas adnexa spinæ, ad latitudinẽ ac lon-
 gitudinẽ lagenæ modo fusa, quibus
 fauces non sunt, ne stomachus quidem
 est, nec colla, nec guttur, ut piscibus, &
 ora uentribus iunguntur. Testudini ma-
 rinæ lingua nulla, nec dentes, sed rostri
 acie cõminuit omnia. Postea arteria & sto-
 machus denticulatus callo in modum ru-
 bi ad conficiendos cibos, decrescẽtibus
 crenis quicquid appropinquat uentri:
 nouissima asperitas ut scobina fabri. sto-
 machus ipse introrsus spinæ adiacet, tẽ-
 dens ad pulmonem, uocatur œsophagus.
 Nerui utriusque porrecti dicuntur toni, Hic

Ad pulmo-
 nẽ. Sic quidẽ

DE CORP. PARTIB.

uenter annectit, aluiq; os magnum uo-
 catur. Aluum uersus sensilis est, & ner-
 uosus: Extrorsus autē carnosus, quate-
 nus gutturi accedit. Dirimitur in mul-
 tos calles, quos fistulas & branchias uo-
 cant. Globosæ ipse figuræ est. Alui autē
 intestinū in dextra parte exporrectum
 magis ad spinā accedēs pylorusappel-
 lat, mittitq; alimentū, cū in stomacho
 cōcoctū est in ieiunū, qđ ita noīatur in-
 testinū: qā nunq̄ qđ accipit, cōtinet, sed
 p̄tinus in inferiores partes transmittit,
 nec ob id implicitū. Inde tenuius ītesti-
 nū est in sinus uehemēter implicitum,
 uersuraq; eius umbilico substernit, bi-
 nos habēs terminos, quorū unus colon,
 quod latīne ile noīatur, ut est autor Plī-
 nius, & inferior aluus. Iacet autē in par-
 te dextra ad hypochondriū, à q̄ acuti do-
 lores colici. Alter porro tenui intestino
 finis annectit, nominaturq; cæcum in-
 testinum ad spinā accedens, cuius inī-
 tium, ubi colī finis. In medio medium
 quod Græci mesenterium uocant. Desi-
 nit autē in ano, qui intestini finis, uia autē
 unde excrementa ex uentre emittunt.

ex Polluce
 δε πνεύ-
 μονα. Ex
 Aristot. ta-
 men recti-
 us ad uen-
 triculum.
 πυλωρός

ὑποχόν-
 δριον.

μέσεντε-
 ριον.

οὐχ ἔστι
πᾶσι.

Mesenterium tunica est ex uenis & ner-
uis composita, renibus & aluo uicina,
alimentum ad iecur mittens. Cæcum
intestinum in imo dirigitur, qua excer-
nit, ideoq; ibi rectum intestinum nomi-
natur. Contegit uero uniuersa hæc o-
mentum ex interiore parte leue & stric-
tum, ex superiore mollius, cui adeps
quoq; innascitur. quæ sensu sicut cere-
brum quoq; & medulla caret. At à reni-
bus singulæ uenæ colore albæ ad uesi-
cam feruntur, ureteras Græci uocant,
quod per eas inde descendente urinam
in uesicam distillantem excipiant. Vesi-
ca autem in ipso sinu nervosa & duplex
ceruice plena atq; carnosa iungitur per
uenas cū intestino, eoq; osse quod pubi
subest. A pube abdomen sursum uer-
sus ad præcordia peruenit, de quibus
hinc dicturi à iecore ordiamur. Iecur
à dextra parte sub eis, quæ præcordiorū
nomen habent, ab ipso septo ortum, in-
trinsecus cauum, extrinsecus gibbum,
leuiter uentriculo prominens insidet,
& in quatuor diuiditur fibras, cui ex in-
feriori parte fel inhæret, Iecur ergo rea-

DE CORP. PARTIB.

centē aluo dimittens ad præcordia sanguinem cor fouet. Peculiare autem opus est iecoris alimentum in sanguinē & fel conuertere, ac uenis sanguinem per corpus uniuersum diffundere. Vocatur autem iecoris pars una, fores, per quas suscipit sanguinē, quē uena una in omnes diffundit uenas. Altera uero lobus. ^{λοβός.} Annectitur autē ipsi septum transuersum, quod refertum uenis est. Id intersepit ab iecore cor & pulmonem. Septo transuerso subest uenter. Supra quod est cor mucrone turbinato in dextrum conuerso, habetq; sinus sanguinis & spūs. Eius sinus uentriculi nuncupantur, quorū unus in sinistra densior, ueluti flatus emissio. In dextra tenuior quidem, sed spatio laxiori, à quo sanguinis feruntur uehícula. Subiacet autem mammæ sinistræ. Sinus in utraq; parte aures dicuntur. Ad cordis caput ad septimam uertebam caro est glandulæ persimilis, quæ thymos nominatur. dixeris autem asperas arterias, quæ ante stomachum positæ sunt, per quas thorax inflatus spiritum in pulmonem ex-

DE CORP. PARTIB.

φρηνάς.
primit. Pulmo spongiosus, ideoq; spūs
capax à tergo spinæ ipsi iunctus in duas
fibras ungulæ bubulæ mō diuidit̃ sup
septum transuersum, qđ phrenas Græ-
ci, nostri præcordia dixere. Ab eadem
parte sinistra est lien non eodem septo,
sed intestino innexus uel mollis & ieco-
ris, longitudinis crassitudinisq; modi-
cæ. Isq; paulum à costarum regi-
one in uterum excedens ex
maxima parte sub his
conditur. Atque
hæc quidem
iuncta
sint.

FINIS.

